

Viltvårdsavgiften

En studie av svenskarnas vilja att betala
det statliga jaktkortet

MAX ERIKSSON, KATARINA HANSSON-FORMAN, GÖRAN ERICSSON, CAMILLA SANDSTRÖM

RAPPORT 6853 • NOVEMBER 2018

Viltvårdsavgiften

En studie av svenskarnas vilja att betala det statliga jaktkortet

Max Eriksson, Katarina Hansson-Forman, Göran Ericsson,
Camilla Sandström

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00, fax: 010-698 16 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-6853-0

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2018

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2018

Omslagsfoto: Hans Berggren, Johnér Bildbyrå

Förord

Naturvårdsverket ska enligt jaktförordningen föra register över vilka personer som betalat viltvårdsavgiften (det statliga jaktkortet) samt avlagt prov som ingår i jägarexamen. Dessa två register samkörs och går under samlingsnamnet Jägarregistret. Naturvårdsverket har de senaste åren uppmärksammat att antalet personer som avlägger prov för jägarexamen ökar. Dessutom ökar antalet jaktvapenägare i Sverige enligt siffror från Polismyndigheten. Samtidigt minskar det totala antalet jaktkortslösare. Mellan jaktåren 2006/2007 och 2015/2016 har antalet svenska jaktkortslösare minskat med 20 000 årligt betalande personer. Medlen från jaktkortet utgör grunden för Viltvårdsfonden vars medel, efter beslut av regeringen, används för att finansiera dels centrala delar av svensk viltförvaltning och dels forskning till kunskapsstöd för densamma.

I Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning beskrivs de vägval myndigheten avser att genomföra fram till år 2020 för att utveckla och stärka Sveriges viltförvaltning. Strategin är framtagen av Naturvårdsverket på uppdrag av regeringen och ses som en vägvisare med mål, delmål och aktiviteter. Denna rapport bidrar till att uppfylla mål inom vägvalen ”Främja brukande av vilt som resurs”, ”Bygg viltförvaltningen på kvalitetssäkrad kunskap” samt ”Skapa en tydlig och förutsägbar viltförvaltning”.

Med anledning av ovan, och i linje med strategin, gav Naturvårdsverket i uppdrag åt Sveriges Lantbruksuniversitet och Umeå universitet att utreda orsaken till det minskande antalet lösta jaktkort. Studien, som letts av Professor Göran Ericsson och Professor Camilla Sandström har genomförts i tre steg; 1) analys av befintliga data för att få en uppfattning om skillnad i antal mellan jaktkortslösare och de som deltar i jakt 2) uppföljande djupintervjuer om normer, attityder, vilja att betala jaktkort för att anpassa steg 3) web- och brevbaserad undersökning till urval av a) de som genomgår jägarexamen b) de som slutar lösa jaktkort c) de som slutar lösa jaktkort men som återkommer som jaktkortslösare d) representativt kontrollurval av jaktkortslösare.

Den här rapporten är slutredovisningen av detta uppdrag och författarna ansvarar för innehåll, slutsatser och eventuella rekommendationer.

En slutsats i rapporten är att normen att betala jaktkort bör förstärkas. Det är därför Naturvårdsverkets förhoppning att resultaten av denna rapport ska ge underlag för åtgärder inte bara inom myndigheten utan också bland andra myndigheter och organisationer som berörs av Viltvårdsfonden och vars verksamhet kan förstärka normen.

Stockholm, december 2018

Claes Svedlindh,
chef Naturavdelningen vid Naturvårdsverket

Innehåll

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	7
INTRODUKTION	9
Uppdraget	9
Om viltvårdsfonden och det statliga jaktkortet	9
Kunskapsläge	10
Demografi	11
Resurser	12
Institutioner	13
Kognitiva faktorer	13
Dataunderlag	14
DEL 1: ANTAL LÖSTA JAKTKORT ÖVER TID	16
Demografiska förändringar	16
Resurser	18
Antalet vapenlicenser för syfte jakt	18
Vilt	20
Institutionella faktorer	21
Jägarexamen	22
Kognitiva faktorer	23
Allmänhetens attityder och beteenden i relation till jakt och vilt	23
Del 1. Sammanfattning: antal lösta jaktkort	24
DEL 2: NYEXAMINERADE JÄGARE	25
Erfarenhet av jakt och viltvård	25
Finansiering av det statliga jaktkortet	26
Motiv bakom jägarexamen och jaktkort	27
Demografiska skillnader	28
Norra och södra Sverige	28
Stad och land	29
Kvinnor och män	30
Del 2. Sammanfattning: Nyexaminerade jägare	31
DEL 3: OLIKA JAKTKORTSLÖSARE	32
Demografi	32
Deltagit i jakt	34
Jaktkortslösande	34
Resurser	38
Hinder för att vilja jaga	38
Vilt, upplevd tillgång	40
Institutionella förutsättningar	41
Jägarexamen	41

Kognitiva faktorer	42
Normförändring bland jaktkortslösare	42
Avsikt att jaga	43
Varför jaga?	45
Kunskap	46
Vem löser statligt jaktkort?	48
Sammanfattning	49
SLUTSATSER OCH DISKUSSION	51
Varför slutar jägare att lösa statligt jaktkort?	51
Hur troligt är det att personer utan statligt jaktkort ägnar sig åt jakt?	52
Möjliga åtgärder	53
KÄLLFÖRTECKNING	55
BILAGOR	59
Bilaga 1: Instruktion till provledare	59
Bilaga 2: Frågeformulär ("Screening") och medgivande till lagring av personuppgifter	60
Bilaga 3: Intervjuguide	63
Bilaga 4: Registerdata	64
Bilaga 5: Insamlat data, frågeformulär (screening)	71
Bilaga 6: Insamlat data, brevundersökning	73
Bilaga 7: Omarbetning av data och faktoranalys	84

Sammanfattning

Viltvårdsavgiften ska enligt Jaktförordningen (SFS 1987:905, 49 §) betalas av alla över 18 år som jagar i Sverige. Avgiften är 300 kr och gäller för ett jaktår, vilket omfattar tiden 1 juli–30 juni. Det statliga jaktkortet är ett kvitto på att denna avgift är betald. Under de senaste decennierna har antalet personer som löser det statliga jaktkortet minskat. I den här rapporten, som är ett utredningsuppdrag från Naturvårdsverket till Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), undersöks varför antalet personer som löser jaktkort minskar, och om antalet jaktkortslösare som ägnar sig åt jakt också minskat över tid. Rapporten omfattar endast personer bosatta i Sverige.

Rapporten visar att:

- Antalet personer som löser det statliga jaktkortet har minskat sedan mitten av 1990-talet. Nu finns ungefär lika många jaktkortslösare som under perioden 1960–1975
- De senaste tio åren har antalet statliga jaktkort minskat med cirka 20 000, från 277 720 under jaktåret 2006–2007, till 257 442 jaktåret 2015–2016.
- Från 2005–2006 till 2015–2016 ökade antalet utländska jaktkortslösare i Sverige från 24 428 personer till 29 177, vilket delvis kompenserar att jaktkortslösare bosatta i Sverige blev färre.
- Svenska jaktkortslösare blir allt äldre. Under perioden 2006–2007 till 2015–2016 ökade medelåldern bland jaktkortslösare från 51,4 till 52,7 år. Under samma period ökade den nationella medelåldern från 41,0 till 41,2 år.
- Medelåldern bland dem som för första gången beviljats vapenlicens för ändamål jakt ökade mer bland jaktkortslösare än hos befolkningen; från 33,6 till 35,3 år.
- De senaste 10 åren har antalet personer som avlagt jägarexamen ökat från omkring 6 500 till cirka 10 000 personer. De som för första gången löst jaktkort har däremot i stort sett varit konstant med omkring 9 000 personer per jaktår.
- Det statliga jaktkortet har ett starkt stöd bland personer som nyligen tagit jägarexamen.
- Tillgång till olika typer av resurser som vilt och jaktmark inklusive sociala nätverk avgör om en person löser jaktkort eller inte.
- Av dem som nyligen tagit jägarexamen vill nästan alla börja jaga.
- Före detta jaktkortslösare anger resursbrist som ett hinder för att jaga, ofta i kombination med bristande hälsa.
- Kvinnor börjar i högre utsträckning än män att jaga av sociala skäl. De har bättre tillgång till jaktrelaterade resurser men löser statligt jaktkort mindre regelbundet än män.

- Det finns en grupp personer som tar jägarexamen och som säger sig ha stort jaktintresse men som aldrig löser statligt jaktkort. Vår tolkning är att det framförallt beror på bristande möjligheter att jaga, något som har samband med demografiska faktorer (ålder, hälsa) och resurser för jakt, främst tillgång till jaktmark.
- Rapporten tyder även på att det minskade antalet sålda jaktkort kan bero på att tillgången på klövvilt, främst älg och rådjur, har minskat sedan 1980- och 1990-talen.
- Det finns inget som tyder på att det skett någon större normförändring som medför att personer i protest slutar att lösa det statliga jaktkortet. Det kan förekomma en betydande mängd jakt utan giltigt statligt jaktkort, men det behöver inte vara en avsiktlig handling.
- Det starka stödet för det statliga jaktkortet bland nyexaminerade jägare tyder på att eventuell jakt utan statligt jaktkort främst sker omedvetet, eller sker bland andra grupper av jägare.
- Rapporten visar att det finns många personer som är övertygade om att de har löst jaktkort under år de inte gjort det. Det kan vara en bidragande orsak till att antalet sålda statliga jaktkort har minskat över tid.
- Givet flera antaganden i undersökningen rör det sig om 2 400 till 14 000 jägare som saknade jaktkort år 2016/2017 men ändå jagade. Det motsvarar 1–5 procent av totala antalet lösta statliga jaktkort och ett årligt intäktsbortfall på mellan 700 000 kronor och 4 200 000 kronor. Uppskattningen är dock osäker.
- Vi föreslår följande konkreta administrativa åtgärder för att säkerställa att de som jagar löser statligt jaktkort:
  1. Utskick (avisering) till alla som avlagt godkänt teoriprov samt minst ett praktiskt prov i jägarexamen. 2012–2013 aviserades alla som skrev prov för jägarexamen, något som direkt fick en positiv effekt. Det etablerar normen att statligt jaktkort ska lösas.
  2. Avisera alla som löst statligt jaktkort någon gång de tre senaste åren. Det förstärker ytterligare normen främst hos dem som jagar sällan eller oregelbundet.
  3. Avisera regelbundet alla som har licens för vapen med ändamål jakt, oavsett om de löst jaktkort tidigare eller inte. Det förstärker ytterligare normen för dem som jagar sporadiskt.
  4. Utred om en årlig avgift till alla personer som har licens för vapen med ändamål jakt kan vara ett effektivare alternativ till dagens system.

Introduktion

Uppdraget

Sedan mitten av 1990-talet har antalet personer som löst statligt jaktkort i Sverige minskat, samtidigt som antalet som tar jägarexamen är mer eller mindre konstant över tid och de unika innehavarna av vapenlicens blir fler. Med anledning av det har Naturvårdsverket gett Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i uppdrag att utreda vad den minskade försäljningen av det statliga jaktkortet till personer bosatta i Sverige kan bero på, trots fler utexaminerade jägare och vapenlicensinnehavare. Vägleda av tidigare forskning fokuserar vi på demografisk utveckling, tillgång till resurser, institutionella och kognitiva faktorer. Genom att använda oss av en kombination av vetenskapliga metoder och olika typer av befintliga och insamlade data uppskattar vi här omfattningen av jakt med statligt och utan statligt jaktkort. Rapporten är i tre delar och resultaten från varje del används för att vägleda den fortsatta utredningen. I *del 1* tittar vi på hur antalet lösta jaktkort har förändrats över tid. Det baseras till stor del på aggregerade, alltså ihopsamlade registerdata. I *del 2* undersöker vi attityder, beteendeintentioner, normer och kunskaper om det statliga jaktkortet hos personer som nyligen tagit jägarexamen. I *del 3* jämför vi slutligen attityder och demografiska mönster hos fyra urvalsgrupper hämtade från Jägarregistret, detta för att få vägledning om varför en person väljer att lösa, eller inte lösa, statligt jaktkort.

Om viltvårdsfonden och det statliga jaktkortet

Viltvårdsavgiften infördes 1938 och är en av regeringen fastställd avgift. Den ska betalas årligen av alla över 18 år och som jagar i Sverige (SFS 1987:905, 49 §, Naturvårdsverkets webbplats). Ungdomar under 18 år slipper betala avgiften om de inte innehar jaktvapen. Kravet på att betala viltvårdsavgift gäller även personer som deltar aktivt i jakten utan att bära skjutvapen, som till exempel hundförare eftersom syftet är att fälla vilt. Svensk jägarexamen är ett krav för att få tillstånd att köpa jaktvapen i Sverige, men det finns undantag för dem som har licens utfärdad före 1985, samt för vissa utländska jägare.

Som ett bevis på att viltvårdsavgiften är betalad utfärdas ett statligt jaktkort. För närvarande (2018) är avgiften 300 kronor per jaktår, alltså 1 juli–30 juni. Viltvårdsavgiften administreras av Naturvårdsverket och samlas i Viltvårdsfonden som i sin tur förvaltas av Kammarkollegiet. Näringsdepartementet fördelar årligen medel ur Viltvårdsfonden till myndigheter och organisationer för verksamhet som är i linje med syftet med fondens användning. Fondens storlek och de pengar som årligen kan fördelas varierar med antalet betalande jägare och kapitalförvaltning.

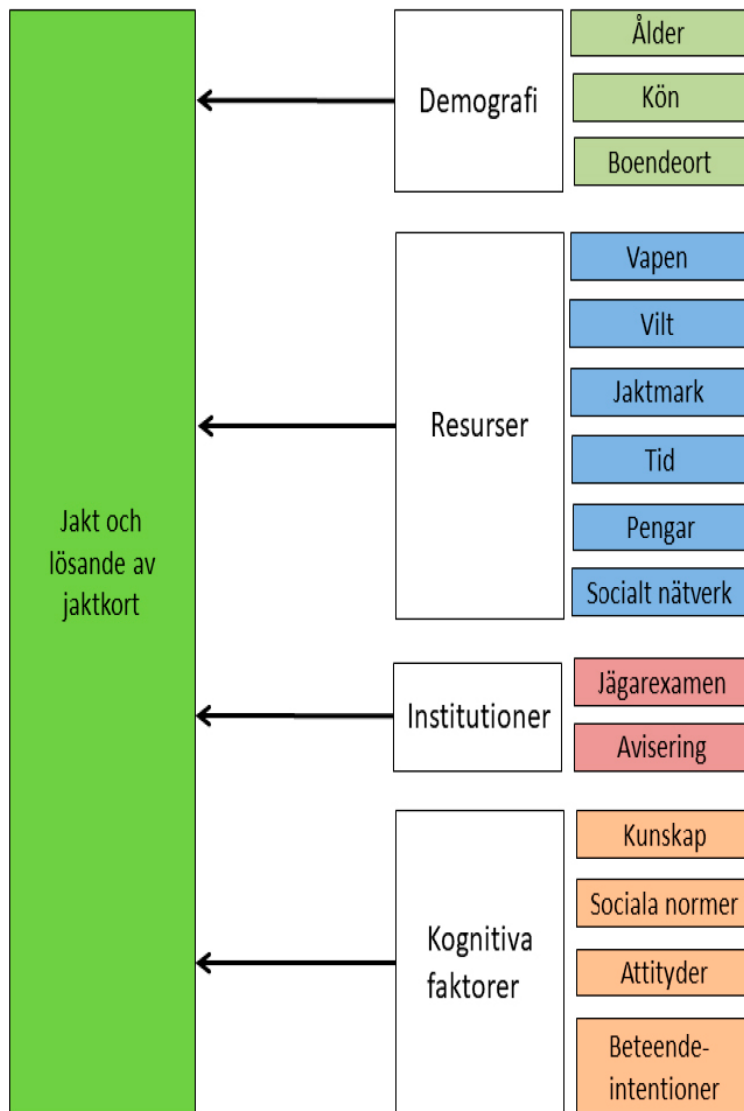
Viltvårdsavgiften ska enligt jaktlagen (1987:259,41 §) användas för att ”främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag”. Vilt definieras i lagstiftningen som samtliga arter av vilda däggdjur och fåglar och ska enligt jaktlagen ”vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet, och främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna”.

Naturvårdsverket tilldelas medel för viltforskning och för att administrera registret över dem som betalar det statliga jaktkortet (Jägarregistret). Merparten av Regeringens årliga medelsfördelning ur fonden går till jägarorganisationerna. Svenska Jägareförbundet får pengar för sitt arbete med att leda delar av den praktiska jakten och viltvården inom ramen för Jakt- och Viltvårdsuppdraget. Det inkluderar bland annat att tillhandahålla information om praktisk jakt och förvaltning av vilt, viltövervakning, älgförvaltning, vilt och trafik samt yrkesmässig jägarutbildning. Jägarnas Riksförbund får årligen ett grundbidrag och ett bidrag per medlem. Utöver det får till exempel länsstyrelserna, Naturskyddsföreningen, Skogsstyrelsen, Statens Veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) bidrag ur Viltvårdsfonden för specifika uppdrag och projekt. Under 2017 fördelades 59,7 miljoner kronor till jägarorganisationerna och 25,1 miljoner kronor till Naturvårdsverket för driften av Jägarregistret och Viltforskningsprogrammet. 4,8 miljoner kronor fördelas till övriga aktörer (Naturvårdsverket, 2018).

Kunskapsläge

Globalt finansieras oftast viltforskning och -förvaltning genom avgifter, eller via en riktad moms på friluftsprodukter, kikare, vapen och ammunition, eller genom en kombination av dessa två system. Forskning om jakt, jaktkort och jägare är normalt kopplad till ett lands policy om hållbar förvaltning av vilt som naturresurs. I många länder innefattar det att följa den nationella utvecklingen av antalet jägare och viltpopulationernas storlek. Antalet aktiva jägare definieras vanligtvis som personer som har löst någon form av jaktkort eller -licens hos nationella eller regionala myndigheter (Decker, Riley och Siemer, 2012). I Sverige är viltforskningen ett viktigt stöd för myndigheter som ansvarar för vilt och jakt, och för den praktiska jakt- och viltvård som utförs av jägare och jägarorganisationer (Naturvårdsverket, 2017c).

Tidigare forskning har identifierat en rad faktorer som påverkar om en person ägnar sig åt jakt eller inte. Dessa faktorer kan sammanfattas i fyra kategorier; demografisk utveckling, tillgång till resurser, institutionella faktorer och kognitiva faktorer (se figur 1).

Figur 1. Faktorer som påverkar jakt och jaktkortslösande.

Demografi

Förändringar kring jaktintresset ser olika ut i olika delar av världen. I Europa finns det tecken som tyder på att antalet jägare minskar över tid i vissa länder. Tillgången på data är emellertid bristfällig varför det är svårt att ge en entydig bild över tid (Massei m fl 2015). I Norge och Finland har antalet jägare i stort sett varit konstant under det senaste decenniet (Statistikbanken 2017, Finlands viltcentral 2016), medan jaktintresset i Danmark har ökat (Törnström 2017). I USA minskade antalet jägare fram till 2006 (Heberlein m fl 2008), för att sedan öka mellan 2006 och 2011. Mellan 2011 och 2016 sjönk antalet igen (US Fish & Wildlife Service 2017).

Personer som bor eller har växt upp på landsbygden, och har minst en förälder som jagar, jagar själva oftare än andra (Heberlein, Ericsson och Wollscheid 2002). Vidare jagar män i högre utsträckning och mer regelbundet, än kvinnor (Heberlein m fl 2008, Responsive Management 2016). Tidigare forskning tyder även på att kvinnor oftare än män jagar tillsammans med en partner (Heberlein m fl 2008, Larson m fl 2014). Det indikerar att sociala nätverk är viktigt för om en person jagar eller inte.

Den pågående urbaniseringen har medfört att människor har allt mindre kontakt med naturen, vilket kan påverka attityderna till vilda djur och jakt (Heberlein och Ericsson 2005). I Sverige har dock stödet för jakt ökat sedan 1980, givet att det kommer något nyttigt som kött ut från jakten (Ljung m fl 2012, 2015). Danska och amerikanska studier pekar på ett ökat jaktintresse bland stadsbor och kvinnor (Hansen och Jensen 2012, Responsive Management 2016). Det tyder på att nya grupper visar ett ökat intresse för jakt. En motsatt trend är att jaktens sociala betydelse i lokalsamhället har minskat (Ryan och Shaw 2011), något som påverkar viljan att jaga. Mot bakgrund av tidigare forskning kan vi således anta att demografiska förändringar som till exempel urbanisering kan bidra till att antal lösta jaktkort i Sverige minskar, samtidigt som vi kan förvänta oss nya grupper av jägare med delvis andra normer och värderingar.

Resurser

Tillgången till personliga eller gemensamma resurser som vapen, vilt, eller jaktmark, har visat sig vara avgörande för om en person jagar eller inte. I USA begränsas till exempel möjligheterna till jakt i första hand av tillgång till jaktmark i vissa delstater, men även brist på fritid (Responsive Management 2016). I Sverige regleras tillgången till jaktmark primärt av äganderätten (SFS 1987:259) och är således beroende av att en jägare äger mark eller har möjlighet att arrendera mark. Tillgången till jaktmark begränsar sannolikt hur många personer som kan jaga i Sverige, eftersom denna resurs i Sverige kan förväntas vara konstant över tid.

Parallellt med utvecklingen av jakten har även det svenska välfärdssamhället utvecklats. Svenskar har fått fler semesterdagar samtidigt som medelinkomsten ökat (SCB 2017). Historiskt sett har mer fritid och högre inkomst sannolikt medfört bättre jaktmöjligheter (Mattsson 1989, Mattsson, Boman och Ericsson 2007).

Viltet är en viktig gemensam resurs. Forskning tyder på att förändringarna av mängden jaktbart vilt, främst klövvilt, kan påverka hur många personer som jagar (Mattsson 1989, Heberlein m fl 2003). När jaktkortet introducerades för snart 80 år sedan var det ont om jaktbart vilt. Därefter ökade mängden klövvilt (älg, rådjur, kronhjort, dovhjort, vildsvin) fram till 1994, då den kombinerade avskjutningen av älgar och rådjur var som högst (Danell och Bergström, 2010).

Tillgång till jaktvapen är en personlig resurs som kan begränsa möjligheterna att till att jaga. Fram till 1985 krävdes i princip att det fanns jaktmark för att få licens för jaktvapen. Kravet ersattes 1985 med ett kompetenskrav i samband med att jägarexamen infördes; godkända teoretiska och praktiska prov krävdes för att få ansöka om vapenlicens för ändamål jakt.

Sammantaget kan en förändrad tillgång till personliga och gemensamma resurser som till exempel vapen, vilt och jaktmark påverka antalet lösta jaktkort av boende i Sverige över tid.

Institutioner

Institutioner är de spelregler eller restriktioner som individer eller grupper kommer överens om för mänsklig samverkan (North, 1993:16). Institutioner kan bestå av formella normer som lagar och regler, informella sociala normer, eller en kombination av dessa två. Normalt efterlevs formella lagar och regler i högre utsträckning om de överensstämmer med existerande informella sociala normer. Därför kan både formella regeländringar, som till exempel förändringar av jaktlagen, och informella sociala normer, som jaktkultur, eventuell påverka lösandet av det statliga jaktkortet.

En rad studier visar att förändringar i den svenska jaktlagen och i viltförvaltningen kan ha påverkat jägarnas beteende. Detta till följd av högre kostnader, ökad byråkratisering och hårdare krav på till exempel viltvårdande uppgifter – främst inventering av vilt (Wennberg-DiGasper 2008; Sandström m fl 2013; Bjärstig m fl 2014, Lindqvist m fl 2014). Storskaliga institutionella förändringar som till exempel Sveriges inträde i EU 1995, kan ha påverkat jägarnas vilja att lösa statligt jaktkort i negativ bemärkelse, på grund av hur EUs regelverk påverkar jaktens förutsättningar. (Ericsson, Bostedt och Kindberg 2008).

Sammantaget kan förändringar av formella regler och institutioner som påverkar personers möjligheter att jaga, via ökade kostnader, säkerhetskrav och liknande påverka viljan att lösa statligt jaktkort.

Kognitiva faktorer

Hur en person betraktar sig själv och sin omvärld är avgörande för en persons beteende. En attityd är en persons värdering av en specifik handling, situation eller av ett specifikt objekt (Heberlein 2012), till exempel kan en person tycka att det är bra eller dåligt att lösa statligt jaktkort. Attityder (jag är positiv till att lösa statligt jaktkort) kan påverka hur en person agerar i en viss situation men en uttalad föresats (beteendeintention; jag ska lösa statligt jaktkort) kan leda till ett beteende (beteende; jag har löst statligt jaktkort).

Attitydundersökningar genomförda i USA och i Norden visar att jakt har fortsatt högt stöd bland allmänheten (Ljung m fl 2012, Sandström m fl 2014, Responsive management 2016). Möjligen spelar media en avgörande roll för hur normer och attityder kring jakt utvecklas. Exempelvis visar en dansk studie att media haft en allt större påverkan på allmänhetens attityder kring jakt och jägare (Hansen m fl 2010). Stödet bland allmänheten varierar i relation till olika anledningar till varför personer jagar. Till exempel stödjer en lägre andel av den svenska allmänheten jakt för spänning och underhållning än jakt för att få tillgång till viltkött (Ljung m fl 2015).

Alla beteendeintentioner (jag ska lösa statligt jaktkort) leder inte till ett beteende (jag har löst statligt jaktkort). Ibland begränsar praktiska överväganden och normer vilka attityder och beteendeintentioner som faktiskt omsätts

i praktiken. Även om en individ har en negativ attityd till att lösa statligt jaktkort och inte avser att göra detta (d v s en negativ beteendeintention) så kommer hen sannolikt fortfarande att lösa statligt jaktkort förutsatt att det finns en stark social förväntan, en informell norm, att alla som jagar ”ska lösa det statliga jaktkortet”. Om denna informella sociala norm däremot är svag, så skulle det vara nödvändigt införa striktare formella normer, för att få jägare att lösa statligt jaktkort. Detta till exempel genom att införa förseningsavgifter, mer omfattande påföljder om personer jagar utan statligt jaktkort eller en obligatorisk avgift till alla jaktvapenägare.

Sammantaget finns det goda skäl att anta att det minskade antalet lösta jaktkort i Sverige är kopplat till förändringar i termer av demografi, resurstillgång, institutionell utveckling och kognitiva faktorer.

Dataunderlag

Rapportens första del är baserad på sammanställda registerdata från Statistiska centralbyrån (SCB), Rikspolisstyrelsen (RPS), Svenska Jägareförbundet, Nationella Viltolycksrådet, Jägarregistret, och sju nationella och regionala brevundersökningar genomförda av SLU och Umeå universitet 2004 till 2014. Samtliga data är begränsade till personer boende i Sverige, utan skyddad identitet.

SCB-data används för att jämföra deltagarna i våra studier med den svenska allmänheten utifrån demografiska faktorer. RPS har tillhandahållit ihopsamlad statistik avseende unika personer som har vapenlicens för ändamål jakt och medelålder.

Svenska Jägareförbundet ansvarar, som en del av det årliga uppdraget från staten, för viltdata.se, ett webbaserat system för övervakning av jaktbart vilt som underlag till viltförvaltning. Webbportalen låter jägare rapportera in jaktrelaterad statistik och viltobservationer. Data sammanställs sedan över tid och görs tillgängligt för allmänheten via viltdata.se. I rapportens första del använder vi statistik på antalet skjutna klövvilt som vi kopplar till bland annat antal lösta jaktkort.

Nationella Viltolycksrådet tillhandahåller statistik över viltolyckor, via hemsidan www.viltolycka.se. Dessa siffror bygger på uppgifter från Polisens nationella koder i K-diariet. Då rapporteringsrutiner ändrades 2010 används bara siffror från 2010 och framåt i denna undersökning.

Samlade data om personer som skrivit prov för jägarexamen eller löst det statliga jaktkortet har hämtats från Jägarregistret. Utländska jägare berörs endast kortfattat, för att presentera utvecklingen över tid.

De brevundersökningar som SLU och Umeå universitet genomfört 2004–2014 innehåller data om allmänhetens beteendemönster och attityder till jakt, djur och natur. Varje undersökning skickades via post till fler än 1 000 slumpvis utvalda personer i åldrarna 16–65 år och besvarades av mellan 44 procent och 60 procent av de tillfrågade (för ytterligare information se Ericsson och Sandström 2005, Sandström och Ericsson 2009, Sandström m fl 2014).

Den andra delen av rapporten bygger på ett kort frågeformulär ("screening") som distribuerades via jägarorganisationerna till personer som genomförde ett teoriprov för jägarexamen under maj och juni månad 2017. Formuläret innehöll frågor om jägarexamen, jakt, jaktkort och viltförvaltning. 869 personer valde frivilligt att delta i denna studie och 128 personer angav även att de var villiga att ställa upp en på en uppföljande intervju. Av dessa valdes 40 personer ut för intervjuer med avseende på kön, ålder, län, tillgång på jaktmark och kursorganisatör för att få så stor variation som möjligt. Samtliga intervjuer genomfördes av samma person via telefon, var 20–46 minuter långa och utgick från ett antal öppna frågor (bilaga 3).

Den tredje delen av rapporten baseras på en proportionerlig brevundersökning som distribuerades till totalt 2000 personer, jämnt fördelade på fyra urvalsgrupper; personer som fick godkänt på jägarexamens teoridel under jaktåret 2016–2017 (*potentiella* jaktkortslösare), de som senast löste statligt jaktkort under jaktåret 2013–2014 (*före detta* jaktkortslösare), personer som löste statligt jaktkort för jaktåren 2013–2014 och 2016–2017, men inte under perioden 2014–2016 (*återvändande* jaktkortslösare), och de som löste statligt jaktkort 2016–2017 (*nuvarande* jaktkortslösare).

Samtliga respondenter kontaktades tre gånger och totalt inkom 948 bearbetningsbara svar (nettosvarsfrekvens 49 procent). Av dessa inkom 215 bearbetningsbara svar från potentiella jaktkortslösare, 183 från före detta jaktkortslösare, 259 undersökningar från återvändande och 291 bearbetningsbara svar från nuvarande jaktkortslösare. 78 undersökningar kunde inte bearbetas på grund av att respondenten var avliden, den svarandes adress var okänd, eller att de inkomna svaren inte kunde kopplas till en specifik respondent.

Enligt Jägarregistret fanns det 254 285 *nuvarande* jaktkortslösare under jaktåret 2016–2017, varav 886 var *återvändande*. 12 226 personer gick att kategorisera som *potentiella* jaktkortslösare från jägarexamensdatum och 11 205 som *före detta*.

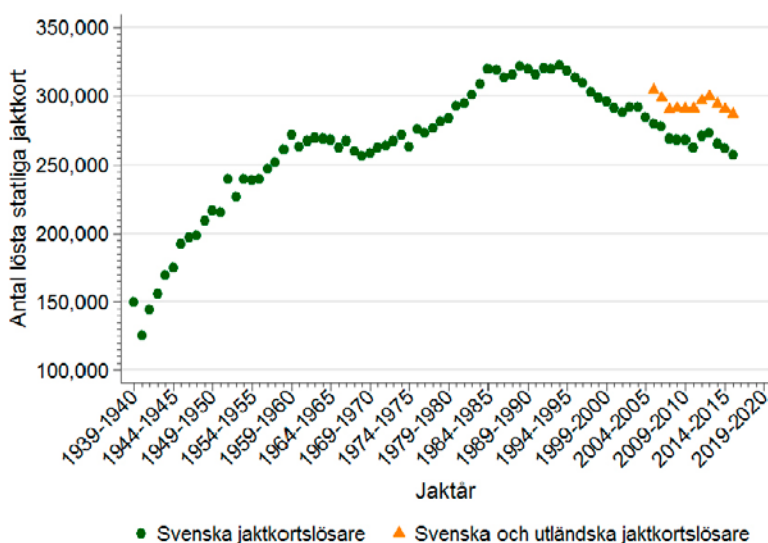
Det finns en rad begränsningar med de datakällor och metoder som används.

- Ihopsamlade data från olika källor går inte att koppla till enskilda individer.
- Antalet nya unika vapenlicenshavare visar endast antalet personer som skaffat en ny licens under ett specifikt jaktår.
- Analysen av mängden vilt baseras främst på rapporterad avskjutning av klövvilt. Vårt grundantagande är att avskjutningsdata speglar populationsstorlekarna.
- De personer som aldrig förekommit i Jägarregistret men jagar ändå.

Följande bilagor bifogas undersökningen: Instruktion till provledare, Frågeformulär ("Screening") & medgivande till lagring av personuppgifter, Intervjuguide, Registerdata, Insamlat data, frågeformulär (screening), Insamlat data, brevundersökning, Omarbetning av data och faktoranalys.

Del 1: Antal lösta jaktkort över tid

Under jaktåret 1939–1940 löstes omkring 150 000 statliga jaktkort i Sverige. Därefter ökade försäljningen fram till i början av 1960-talet, för att sedan ligga på en konstant nivå under perioden 1960–1980. Från 1980 fram till slutet av 1990-talet ökade antalet lösta statliga jaktkort återigen, för att därefter minska. Som mest löstes 322 432 jaktkort under jaktåret 1993–1994. Sedan dess har antalet lösta jaktkort blivit betydligt färre. Under de senaste tio åren har antalet sålda kort till boende i Sverige minskat med cirka 20 000, från 277 720 under 2006–2007, till 257 442 under 2015–2016. Större delen av denna minskning har skett från 2012 och framåt. Det har varit tillfälliga uppehåll i minskningen under perioderna 2000–2004 och 2007–2012, men överlag har antalet lösta statliga jaktkort minskat kraftigt sedan jaktåret 2012–2013. Idag har Sverige ungefär lika många jaktkortslösare som under perioden 1960–1975. En del av minskningen har balanserats av att antalet utländska jaktkortslösare har ökat; från 2005–2006 till 2015–2016 ökade antalet utländska jaktkortslösare i Sverige från 24 428 personer till 29 177 (figur 2).

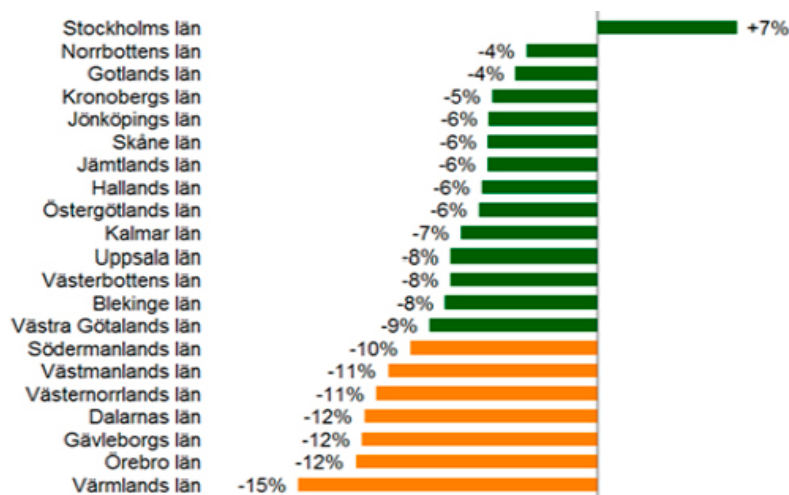

Figur 2. Antal lösta statliga jaktkort från 1939–1940 till 2015–2016.

Demografiska förändringar

Förutom att antalet lösta jaktkort varierar över tid, finns det även stora variationer mellan länen. I Stockholms län löstes cirka 1500 fler statliga jaktkort under 2015–2016 jämfört med 2006–2007. I övriga län har antalet minskat de senaste 10 åren, mest i Västra Götaland och i Värmlands län, där det löstes 3063 respektive 2327 färre statliga jaktkort under 2015–2016 jämfört med 2006–2007.

I relativa termer (procent) förändrades andelen lösta statliga jaktkort mest i Värmlands län, Örebro län, Dalarnas län och Västra Götaland. Från 2006–2007 till 2015–2016 var den relativa minskningen större än 10 procent i dessa län. I Norrbottens, Gotlands och Kronobergs län var förändringen omkring 5 procent under motsvarande period (figur 3).

Figur 3. Antalet lösta statliga jaktkort på länsnivå. Relativ förändring, 2006–2007 till 2015–2016. Orange markering indikerar en minskning med mer än 10 procent.

Under det senaste decenniet steg folkmängden och medelåldern i samtliga län, samtidigt som andelen förvärvsarbetande sjönk med mellan 0 och 3 procent. Folkmängden ökade mest i Stockholms län, men även i storstadslän i södra- och centrala Sverige. Det ökade antalet jaktkortslösare i Stockholms län (+7 procent på tio år) kan således vara en effekt av urbaniseringen, alltså att personer som sedan tidigare löst det statliga jaktkortet i andra län har flyttat till Stockholm. Det kan också bero på ett ökat antal nya jaktkortslösare i Stockholms län. Demografiska förändringar, som avfolkning eller en åldrande befolkning skulle delvis kunna förklara minskningen i övriga län. Vi ser dock ingen tydlig koppling mellan demografisk utveckling i form av avflyttning och det minskade antalet lösta statliga jaktkort. Detta möjligen på grund av att de individer som löser jaktkort utgör en mindre grupp av den svenska befolkningen. Här krävs fördjupad forskning i framtiden för att förstå möjliga samband bättre och om det finns alternativa samband som att personer idag är friskare än tidigare och därför jagar längre upp i åldrarna (tabell 1).

Tabell 1. Demografisk utveckling på länsnivå, procentuell förändring.

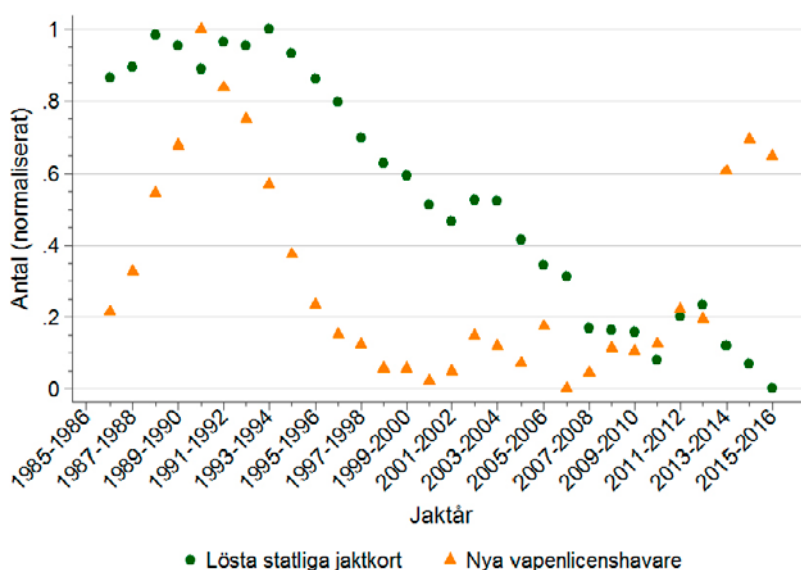
Län	Folkmängd 2010–2016 (procent)	Medelålder 2010–2016 (år)	Förvärsarbetande 2010–2015
Stockholms län	9	0.2	-2
Gotlands län	1	1.2	-2
Norrbottnens län	1	0.5	-4
Kronobergs län	5	0.2	0
Östergötlands län	5	0.1	-2
Jönköpings län	4	0.1	-1
Skåne län	6	0.1	-2
Hallands län	7	0.5	-1
Jämtlands län	2	0.1	-2
Kalmar län	4	0.1	-1
Uppsala län	7	0.4	-2
Blekinge län	3	0.1	-2
Västerbottens län	2	0.4	-3
Västra Götalands län	5	0.2	-2
Södermanlands län	6	0	-1
Västmanlands län	6	0.1	-2
Västernorrlands län	1	0.2	-2
Örebro län	5	0.1	-2
Dalarnas län	3	0.2	-2
Gävleborgs län	3	0.1	-1
Värmlands län	2	0.2	-2

Resurser

Antalet vapenlicenser för syfte jakt

Antalet nya unika innehavare av vapenlicens, med syfte jakt, ökade kraftigt från 1985, då kompetenskravet på godkänd jägareexamen ersatte behovs-kravet tillgång till jaktmark. Från runt 1993 minskade antalet igen för att stabiliseras under 2000-talet (figur 4). År 2017 fanns det 463 497 licensinnehavare med ändamålet jakt. De senaste 10 åren, från 2006 till 2017 har antalet licensinnehavare i genomsnitt ökat med 1416 personer per år, eller totalt 16 996 personer. Det motsvarar en årlig ökningstakt på 0,3 procent.

Fram till 2013–2014 följde antalet som beviljats vapenlicens för jakt antalet lösta statliga jaktkort väl (korrelation = 0,63). Från 2013–2014 och framåt blir samvariationen svagare; (korrelation = -0,42).

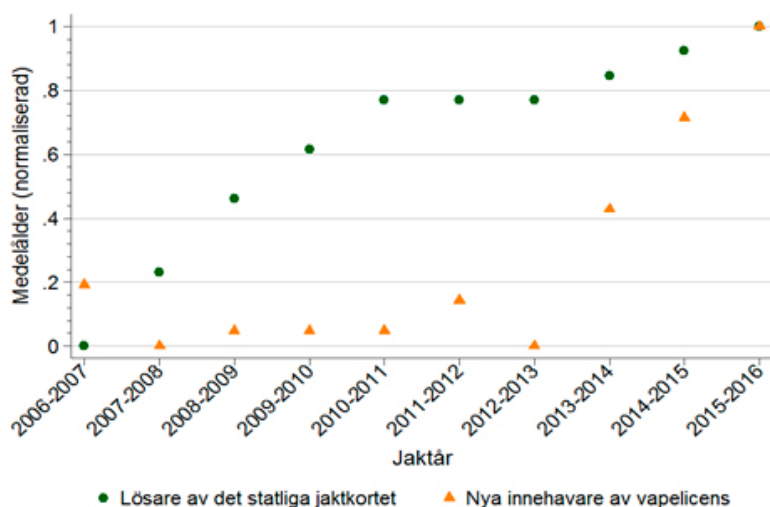

Figur 4. Antal svenska jaktkortslösare och nya unika vapenlicensinnehavare med ändamål jakt, jaktåren 1985–1986 till 2015–2016.

En begränsning i rapporten är att vi inte kunnat samanalysera data från Jägarregistret med data från Polismyndigheten om unika vapenlicensinnehavare. Vår bedömning är att variationerna i utfärdandet av vapenlicenser är relaterade dels till dem som genomgår jägarexamen med godkänt resultat, dels till den andel som också börjar jaga, samt att nya vapenlicensinnehavare blir allt äldre. Att medelåldern på dessa är lägre än hos dem som löser jaktkort är naturligt och kan kopplas till medelåldern på dem som genomgår jägarexamen. Mellan jaktåren 2006–2007 och 2015–2016 ökade medelåldern bland jaktkortslösarna från 51,4 till 52,7 år och bland nya individer som beviljats vapenlicens för jakt från 33,6 till 35,3 år.

I båda fallen ökade medelåldern kraftigt från 2013–2014 och framåt (figur 5). Det kan jämföras med den nationella medelåldern i Sverige som endast ökade från 41,0 till 41,2 år under samma period.

Sammanställda data tyder på att personer som löser det statliga jaktkortet blir allt äldre och att individer skaffar sitt första vapen allt senare i livet. En demografisk förändring verkar även ha skett med början under jaktåret 2013–2014, då medelåldern både bland dem som löste det statliga jaktkortet och nya vapenlicensinnehavare ökade. Vid denna tidpunkt skedde även en minskning av antalet jaktkort medan de unika vapenlicensinnehavarna blev fler.

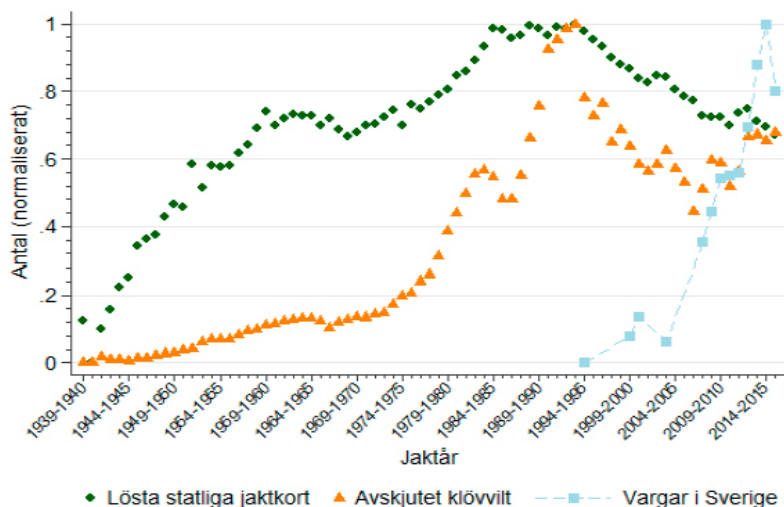

Figur 5. Medelålder bland svenska lösare av det statliga jaktkortet och bland nya vapenlicensinnehavare, jaktåren 2006–2007 till 2015–2016.

Vilt

Från 1960 och framåt finns en tydlig samvariation mellan antalet skjutna klövvilt och antalet sålda statliga jaktkort. Den ökade försäljningen på 1980–1990-talet kan sannolikt förklaras av den kraftigt växande älgstammen under 1980-talet, med en topp 1982 då det sköts 174 709 älgar. Det följdes även av en kraftig ökning av rådjurspopulationen under 1990-talet. Efter år 2000 minskar avskjutningen av klövvilt och sålda jaktkort tydligt. Från 1990 och framåt finns det även en negativ koppling mellan antalet lösta statliga jaktkort och antalet vargar i landet (korrelation = $-0,85$).

Det finns således en tydlig samvariation mellan rapporterad avskjutning av vilt och antalet sålda jaktkort; mer vilt bör ge fler jägare. Det är värt att notera att minskningen av sålda jaktkort startade redan i mitten av 1990-talet innan de stora rovdjuren återkom, i rapporten exemplifierad av antalet vargar.

Figur 6. Antal lösta statliga jaktkort, boende i Sverige, rapporterad avskjutning av klövvilt samt uppskattat antal vargar i Sverige, jaktåren 1939–1940 till 2015–2016.

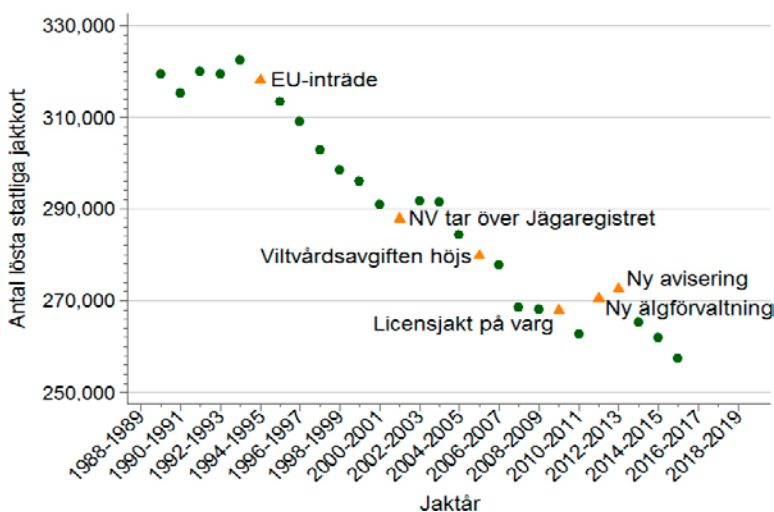
Institutionella faktorer

Formella regelsystem påverkar både individers möjligheter och vilja till jakt. Det inkluderar regler gällande uttag, avgifter och tillstånd, men även regler som till exempel hanteringen av jägarexamen.

År 1985 infördes ett krav på jägarexamen för att få vapenlicens i jaktsyfte (prop. 1985/86: 176) och 1987 infördes en ny jaktlag (SFS 1987:259). Reglerna för fjälljakt reformerades på 90-talet och 1995 blev Sverige medlem i EU, vilket påverkat svensk viltförvaltning främst genom olika direktiv som till exempel Art- och Habitatdirektivet. Under 00-talet förändrades rovdjursförvaltningen rejält, vilket medförde att antalet vargar och björnar ökade. År 2010 genomfördes den första licensjakten på varg och 2012 reformerades förvaltningen av älg i Sverige.

Även administrationen av det statliga jaktkortet har förändrats över tid (figur 7). 2002 övertog Naturvårdsverket hanteringen av jägarregistret från Svenska Jägareförbundet. År 2007 höjdes viltvårdsavgiften från 200 till 300 kronor och i utskicken ändrades formuleringarna till att viltvårdsavgiften endast behöver betalas av personer som har för avsikt att jaga. Det senare kan ha bidragit till att normen att lösa jaktkort försvagas för dem som deltar i jakt oregelbundet eller sporadiskt.

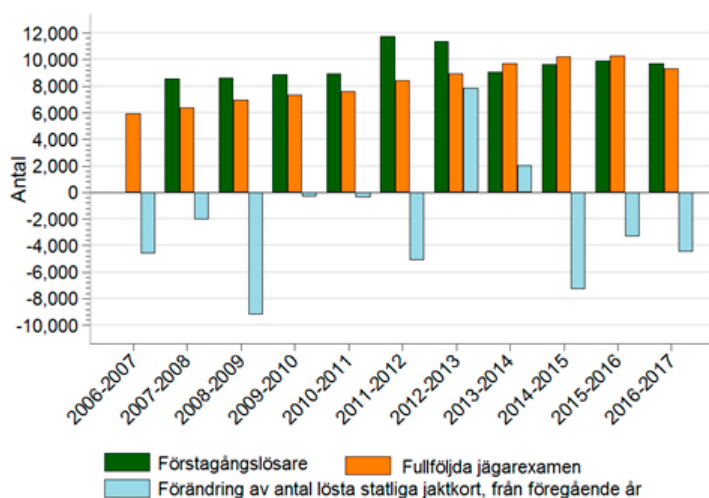
Det kan inte uteslutas att de institutionella förändringarna har påverkat hur många statliga jaktkort som löses av boende i Sverige. Detta dels genom att påverka tillgången på jaktbart vilt, men även genom att mjuka upp den troligen ganska strikta sociala norm som tidigare bidragit till att personer löst jaktkort, även om de inte haft för avsikt att jaga ett specifikt år. Dessa faktorer kan dock antas ha indirekta och fördröjda effekter över tid, vilket gör det svårt att identifiera enskilda orsaker till minskningen av antalet lösta jaktkort. Det är ändå troligt att dessa regeländringar enskilt påverkat både motivationen att jaga och köpa jaktkort på individnivå. Vi konstaterar utifrån figur 7 att minskningen i antal lösta jaktkort redan inlemts innan de institutionella förändringarna blev kända.

Figur 7. Antal lösta statliga jaktkort, endast svenska lösare, i relation till ett urval av institutionella förändringar, jaktåren 1988–2016.

Jägarexamen

Jägarexamen är sedan 1985 en förutsättning för att en person som vill börja jaga ska kunna ansöka om att få skaffa vapen avsedda för jakt. De senaste 10 åren har antalet individer som avlagt jägarexamen ökat från omkring 6 500 under jaktåret 2006–2007 till cirka 10 000 2016–2017. Detta verkar dock inte ha påverkat hur många som löst jaktkort för första gången, eftersom dessa, med undantag av åren 2012 och 2013, konstant varit omkring 9 000 per jaktår (figur 8). Som jämförelse har vi tidigare visat att det i genomsnitt tillkommer 1 400 nya vapenlicensinnehavare per år 2006–2017.

Figur 8. Antal svenska individer som löst det statliga jaktkortet för första gången, personer som tagit jägarexamen och förändringen av antal lösta statliga jaktkort från föregående jaktår. Jaktåren 2006–2007 till 2016–2017.

Vår slutsats är att intresset för jägarexamen har ökat över tid. Det behöver dock inte vara detsamma som att intresset för att jaga blivit större, eftersom antalet lösta statliga jaktkort årligen har varit ungefär oförändrat de senaste 10 åren. En tolkning är att de som nyligen tagit jägarexamen är intresserade av att jaga, men att många har begränsad möjlighet att göra det det år de tar jägarexamen. En sådan begränsning kan vara tillgången till mark eller vapen; det var till exempel 9000 nya jaktkortslösare varje år 2006–2017, men bara 1400 nya, unika vapenägare med ändamål jakt. En annan möjlig tolkning är att det finns individer som nyligen tagit jägarexamen som väljer att jaga utan att lösa statligt jaktkort eftersom normen att lösa jaktkort inte är tillräckligt stark. Notera att för åren 2012–2013 var det en markant uppgång i antalet jaktkortslösare netto. Detta beror sannolikt på att alla som skrev ett prov för jägarexamen också fick en avisering med uppmaning att lösa det statliga jaktkortet. Det visar att man genom en så enkel åtgärd som att avisera alla som genomgår jägarexamen varje år med uppmaning att betala jaktkortet bidrar till att stärka normen och etablera beteendet att lösa statligt jaktkort.

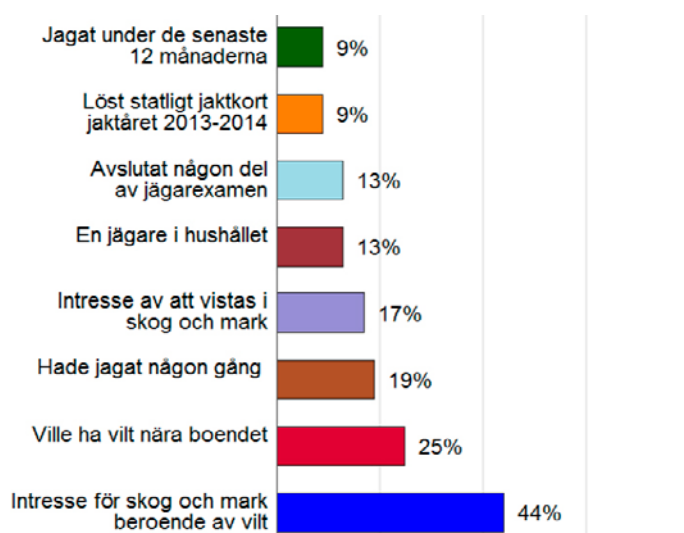
Kognitiva faktorer

Allmänhetens attityder och beteenden i relation till jakt och vilt

Den senaste nationella och regionala undersökningen av allmänhetens attityder till djur och natur genomfördes 2014 av SLU och Umeå universitet. Av de tillfrågade mellan 16–65 år hade 9 procent jagat de senaste 12 månaderna och lika många svarade att de också löst statligt jaktkort 2013–2014. 13 procent hade någon del av jägarexamen och en lika stor andel hade en jägare i hushållet. 17 procent var ganska eller mycket intresserade av att spendera tid i skog och mark, 19 procent hade jagat någon gång medan var fjärde, 25 procent tyckte det var viktigt, ganska eller mycket viktigt att det fanns vilt nära deras boende. Slutligen ansåg 44 procent av de tillfrågade att deras intresse av skog och mark var beroende av att det fanns vilt där (figur 9).

Tre brevvundersökningar genomförda 2004, 2009 och 2014 innehöll även data på länsnivå (tabell 2). De 7 undersökta länen fördelade sig i tre tydliga grupper. Invånare i Norrbottens län, Jämtland och Västernorrland var mest intresserade av jakt, vilt och natur, följda av invånare i Dalarnas, Västernorrlands och Gävleborgs län. I Stockholms län var andelen boende intresserade av djur, natur eller jakt genomgående lägst. Inga statistiskt säkerställda förändringar i attityder till jakt, vilt och natur skedde inom länen mellan 2004–2014.

Frånvaron av stora attitydförändringar över tid tyder på att det inte skett några större förändringar av normer relaterade till jakt eller till jaktkort bland den svenska allmänheten. Den något högre andelen jaktkortslösare än det nationella snittet visar även på en viss övervikt av jaktintresserade bland de svarande.

Figur 9. Allmänhetens attityder och beteenden i relation till jakt och vilt, 2014. Respondenterna var mellan 16–65 år.

Tabell 2. Allmänhetens attityder och beteenden i relation till jakt och vilt, på länsnivå.

Fråga	År	Dalarna	Gävleborg	Jämtland	Norr-botten	Stockholm	Väster-botten	Väster-norrland
En jägare i hushållet	2004	29 %	22 %	46 %	49 %	NA	45 %	26 %
	2009	27 %	23 %	45 %	47 %	8 %	44 %	27 %
	2014	28 %	24 %	43 %	46 %	8 %	44 %	26 %
Jagat under de senaste 12 månaderna	2004	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
	2009	15 %	12 %	24 %	26 %	4 %	23 %	12 %
	2014	16 %	15 %	28 %	25 %	4 %	25 %	13 %
Hade någonsin jagat	2004	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
	2009	28 %	25 %	43 %	45 %	13 %	41 %	30 %
	2014	30 %	29 %	43 %	45 %	13 %	41 %	29 %
Avslutat någon del av jägarexamen	2004	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
	2009	22 %	17 %	28 %	26 %	7 %	27 %	18 %
	2014	19 %	20 %	33 %	29 %	8 %	31 %	22 %
Jagat vid mer än ett tillfälle de senaste 5 åren	2004	20 %	16 %	32 %	32 %	NA	31 %	16 %
	2009	18 %	15 %	29 %	31 %	6 %	29 %	18 %
	2014	20 %	19 %	32 %	30 %	6 %	29 %	16 %
Löst det statliga jaktkortet innevarande jaktår	2004	17 %	14 %	28 %	26 %	NA	26 %	12 %
	2009	17 %	12 %	25 %	25 %	4 %	23 %	13 %
	2014	17 %	15 %	26 %	24 %	4 %	24 %	13 %

Del 1. Sammanfattning: antal lösta jaktkort

- Sedan mitten av 1990-talet har antalet boende i Sverige som löst det statliga jaktkortet minskat. Undantaget är Stockholms län, där antalet jaktkort ökat sedan 2006–2007.
- Trots att fler tar jägarexamen, minskar antalet jaktkortslösare. Fler jägare slutar än tillkommer varje år.
- Det finns en tydlig koppling mellan rapporterad avskjutning av vilt och antalet sålda jaktkort; mer vilt verkar ge fler jaktkortslösare. Det är värt att notera att antalet sålda jaktkort började minska redan i mitten av 1990-talet innan återkomsten av de stora rovdjuren och nationella och internationella institutionella förändringar som eventuellt hade kunnat påverka motivet att lösa det statliga jaktkortet.
- Registerdata visar tecken på flera förändringar kring jaktåren 2012–2014; försäljningen av statliga jaktkort minskade, antalet nya vapenlicensinnehavare för ändamål jakt ökade och medelåldern bland både jaktkortslösare och personer med vapenlicens började stiga.
- Utskick (avisering) till alla som tar något prov för jägarexamen varje år fungerar bra. 2012–2013 aviserades alla som skrev prov för jägarexamen vilket direkt fick en positiv effekt på antalet lösta jaktkort.

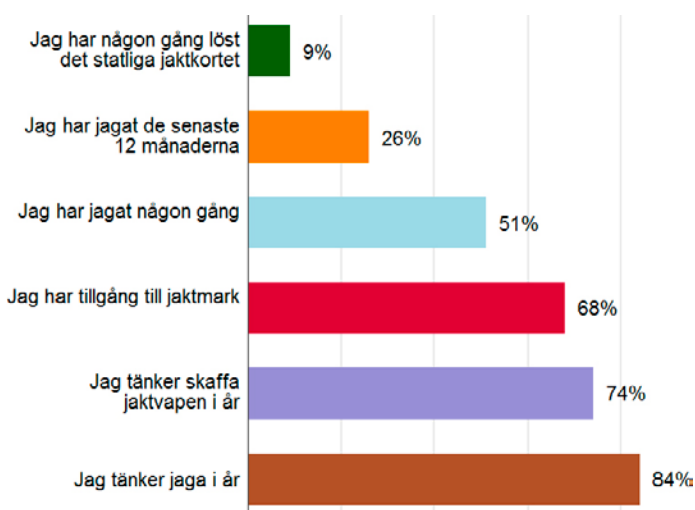
Mot bakgrund av slutsatserna i rapportens första del fokuserar *del 2* på kunskap och motivation hos nyexaminerade jägare.

Del 2: Nyexaminerade jägare

Här presenteras normer och grundläggande värderingar bland personer som nyligen avlagt jägarexamensprov. För att få kontakt med dessa personer distribuerades undersökningen (screeningen) via provledare anslutna till jägarförbunden. Undersökningen fylldes i efter det att personer genomfört ett prov för jägarexamen. Slutligen fick personer på frivillig väg anmäla sig till uppföljande intervjuer. Denna metod där urvalet av personer inte objektivt speglar gruppen som genomgått jägarexamen medför vissa begränsningar i tolkningen av framförallt screeningen. Resultaten är inte nödvändigtvis representativa för alla som genomgått jägarexamen, men kan ändå ge en god indikation på förekomsten av olika attityder och normer. Eftersom resultaten från screeningen bekräftas av resultat från intervjuer får de anses vara tillräckligt giltiga och sannolika för att man ska kunna dra tillförlitliga slutsatser.

Erfarenhet av jakt och viltvård

Av de 869 nyexaminerade jägare som besvarade screeningen uppgav 84 procent att de avsåg att jaga under innevarande år, 74 procent att de tänkt skaffa jaktvapen under året och 68 procent att de hade tillgång till jaktmark (figur 10). Av figur 10 framgår även att en majoritet (51 procent) redan hade deltagit i jakt någon gång, att en fjärdedel (25 procent) hade jagat under de senaste 12 månaderna och att 9 procent hade löst jaktkort tidigare. Att en majoritet av de tillfrågade hade tidigare erfarenhet av jakt visar hur viktigt deltagande i jakt är för nyrekrytering av jägare. Figur 10 visar att 16 procent av de svarande inte hade någon avsikt att jaga under innevarande år, vilket tyder på att det finns flera orsaker till att gå en jägarexamenskurs.

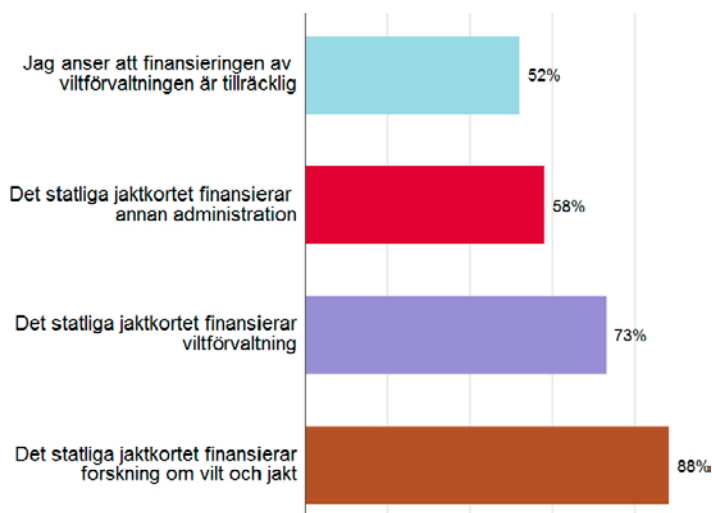

Figur 10. Erfarenhet av jakt och avsikt att jaga bland personer som nyligen skrivit jägarexamensprov.

Finansiering av det statliga jaktkortet

Intervjuer med dem som nyligen genomgått en jägarexamenskurs tyder på att de i hög grad är medvetna om att det statliga jaktkortet finansierar forskning om vilt och viltvårdsåtgärder. Samtidigt visar intervjuerna på stor osäkerhet kring hur denna finansieringsprocess går till och vilka aktörer som tar del av intäkterna. Det finns även en tendens till att blanda samman det statliga jaktkortet med fällavgifter. Dessutom förekom förslag om att utvidga användningen av intäkterna från det statliga jaktkortet till polisiär verksamhet, vidareutbildning för jägare, samt ersättning till jordbrukare.

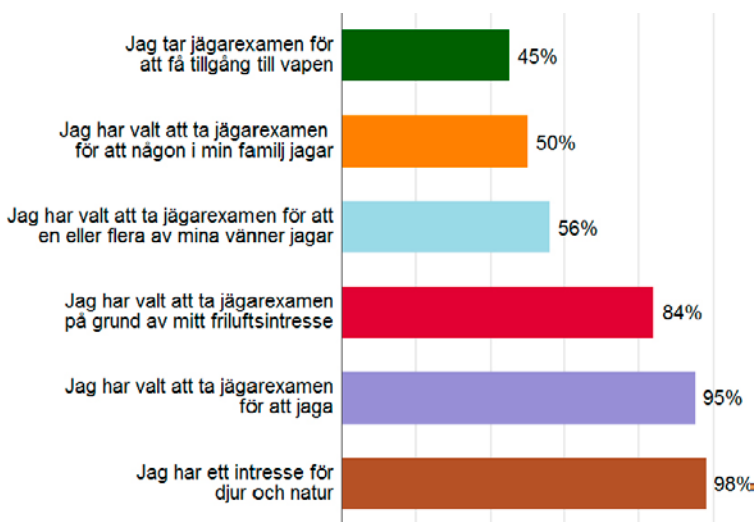
Som framgår av figur 11 bekräftas detta mönster även i screeningen där 88 procent kände till att det statliga jaktkortet finansierar forskning om vilt och jakt. Något färre, 73 procent, kände till att intäkterna från försäljningen av det statliga jaktkortet finansierar viltförvaltningen. 58 procent uppgav att intäkter från försäljning av det statliga jaktkortet även bidrar till finansieringen av annan administration, vilket tyder på ett behov av att förtydliga vad intäkterna används till. Figur 11 visar även att drygt hälften av de tillfrågade anser att finansieringen av viltförvaltningen är tillräcklig, vilket omvänt betyder att en stor andel av de tillfrågade har motsatt uppfattning. Det finns inga tecken på att kunskapsnivån bland de svarande skiljer sig åt beroende på vilket studieförbund som ansvarat för utbildningen.

Figur 11. Attityder till, och kunskaper om, det statliga jaktkortets finansiering bland personer som nyligen skrivit jägarexamensprov.

Motiv bakom jägarexamen och jaktkort

Screeningen visar inte helt oväntat att intresset jakt, djur och natur är de viktigaste drivkrafterna bakom jägarexamen. 95 procent av dem som deltagit i undersökningen uppger att de tagit jägarexamen för att jaga och hela 98 procent anger intresse för djur och natur (figur 12). Många anger även någon form av socialt motiv bakom jägarexamen. Hälften, omkring 50 procent av dem som svarat på screeningen har en jägare i familjen och nästan var tredje, 30 procent har en jägare i sitt nuvarande hushåll. 60 procent har vänner som jagar och 41 procent har växt upp i hushåll där minst en av föräldrarna jagar. I övrigt angav 45 procent att de tagit examen för att få tillgång till jaktvapen. Notera att jägarexamen utgör ett krav för att man ska kunna ansöka om licens för jaktvapen, vilket i sin tur är en förutsättning för jakt.

Figur 12. Huvudmotiv till att ta jägarexamen bland personer som nyligen skrivit jägarexamensprov.

I vår via intervjuer fördjupade analys av motiven bakom jägarexamen framkommer även andra motiv. Boende i nära anslutning till jaktmark angav ofta en 1) geografisk anknytning (även kallad platsbaserad anknytning) som drivkraft bakom jägarexamen, vanligen då möjlighet till jakt eller gästjakt. Ett annat motiv var möjlighet att säkerställa 2) ekologisk hållbarhet på den egna marken. Många av de intervjuade angav även 3) social anknytning, ofta i form av intresse för jakt i familj eller bland bekanta som ett viktigt motiv till jakt. Ett annat framträdande motiv är viljan att vara 4) oberoende och självförsörjande. Man vill helt enkelt ha tillgång till viltkött och att lära sig praktiska färdigheter, som till exempel vapen användning och köttberedning. Ett ytterligare motiv till jägarexamen bland ett antal av de intervjuade personerna var en önskan att tillbringa 5) tid i skog och mark för att uppleva djur i deras naturliga miljö.

De intervjupersoner som planerade att jaga under innevarande år angav att jakt uppfattas som en naturlig del av livet på landet, en livsstil som även inkluderar jaktkort. Bland landsbygdsbor fanns det en geografisk anknytning som var stark sammanlänkad med ekologisk hållbarhet. Beskattning av vilt var en vanlig orsak bakom jaktkort och det fanns en tydlig vilja att upprätthålla den ekologiska balansen. I viss utsträckning sågs jägare som ekosystemets predator, alltså rovdjur, vars roll var att jaga på den egna jaktmarken.

Oftast hade intervjupersonerna släktingar eller vänner som jagade och denna sociala anknytning var ett vanligt motiv till att jaga, och därmed lösa jaktkort. De intervjuade personerna såg ofta jakt som en familjeaktivitet, starkt kopplat till lokalsamhället, via släktföreningar, jaktlag och grannar. Dessutom sågs jakt som ett sätt att upprätthålla traditioner och social gemenskap bland jägare, både lokalt och nationellt.

Idén om kollektivt ansvar i relation till förvaltningen av gemensamma resurser som djur och natur, var också framträdande. Som individer förväntades jägare följa befintliga regler för jakt och att vara seriösa i sitt praktiska utövande. Som kollektiv uppfattades dessutom jägare ha ett särskilt ansvar för den svenska viltförvaltningen och förväntades bidra till denna mer än andra grupper i samhället. Det statliga jaktkortet uppfattades därför som en nödvändighet, både för att bli accepterad av andra jägare, och för att jägar-kollektivet skulle bli accepterat av andra grupper i samhället.

Tanken om kollektivt ansvar hade även politiska motiv, eftersom det statliga jaktkortet ansågs vara ett sätt att påverka myndigheters beslutsfattande. Ett fåtal intervjupersoner uppfattar det statliga jaktkortet som en garanti för jägares fortsatta inflytande över svensk viltförvaltning. En majoritet hade även hög tillit till de myndigheter och organisationer som arbetar med svensk viltförvaltning, som till exempel Naturvårdsverket, länsstyrelserna och jägarförbunden. Dessa personer ansåg att många aktörer gjorde ett bra arbete och löste det statliga jaktkortet för att stödja deras fortsatta verksamhet.

Oberoende och självförsörjning var också en tydlig strävan hos många. Jakt uppfattades som en form av självhushållning, där jägare fick möjlighet att följa sin mat ”från jord till bord” och en möjlighet att föda sin familj. En majoritet av de intervjuade nämnde viltkött som en anledning till jakt och beskrevs genomgående som både ”gott” och ”etiskt”. Denna önskan om oberoende innefattade även en vilja att bredda sin kunskap om jakt och jägar-kultur. Jakt med hund var en starkt bidragande orsak till detta och många intervjupersoner hade en önskan att få tillbringa tid i skog och mark tillsammans med sin hund för att få ”se hunden arbeta”.

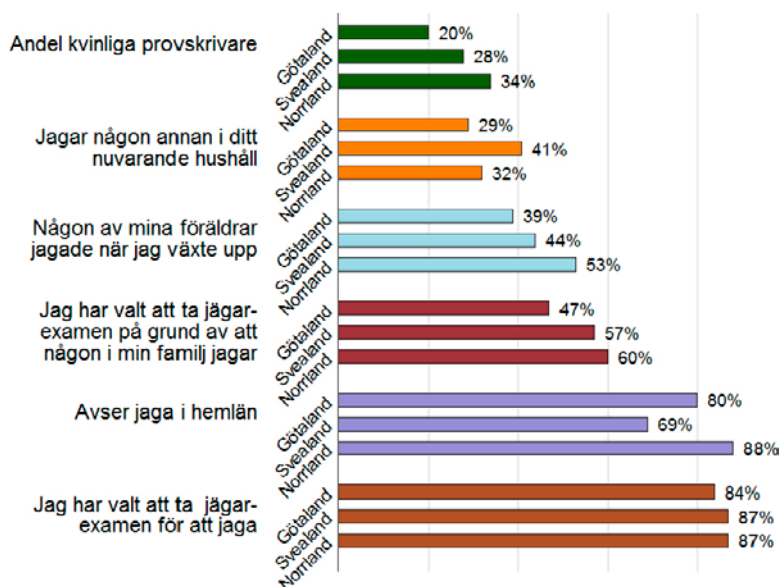
Demografiska skillnader

Norra och södra Sverige

Av dem som svarade på screeningen skrev 39 procent jägarexamensprov i Götaland (Östergötlands, Västra Götalandsregionen, region Skåne eller Gotlands län), följt av 32 procent i Svealand (Dalarnas, Stockholms,

Värmlands eller Södermanlands län) och 24 procent i Norrland (Norrbottens län, Västerbottens län, Jämtlands eller Västernorrlands län). Över 84 procent av de tillfrågade som ställde upp på en uppföljande intervju och angav geografisk hemvist planerade att jaga, helst i den egna hemregionen.

Som framgår av figur 13 är det många som valt att ta jägarexamen på grund av att någon i familjen jagar. En tredjedel eller fler har även en jägare i sitt hushåll, vilket ytterligare understryker jaktens betydelse som en social aktivitet.

Figur 13. Geografiska skillnader bland personer som nyligen skrivit jägarexamensprov.

Även i de uppföljande intervjuerna uppges social anknytning vara ett av de viktigaste motiven till jakt oavsett var man är bosatt i landet. Bland de intervjuade personerna i Götaland, som ville jaga under året angav många även ekologisk hållbarhet och geografisk anknytning som viktiga motiv bakom jägarexamen, då främst för att minska viltstammarnas storlek på den egna jaktmarken. Omkring hälften av de intervjuade i Svealand hade ingen intention att jaga under året. Av dessa var samtliga bosatta i Stockholms län. De intervjuade som var bosatta i Norrland angav även politiska motiv och oberoende och självförsörjning som drivkrafter bakom jägarexamen. Det framgår att många av dem som nyligen tagit jägarexamen inte hade för avsikt att jaga under samma år, ett mönster som förstärks om man jämför boende i städer med personer bosatta på landsbygden.

Stad och land

Genomgående betraktade de intervjuade, boende i städer, naturen som en resurs som kräver kunskap för att kunna utnyttjas fullt ut. Jägarexamen sågs som allmänbildning och något som stärkte möjligheterna att tillbringa egen tid i skog och mark, främst som avkoppling. Dessa personer efterfrågade kunskap om djurens ekologi och människans påverkan på naturen, men även

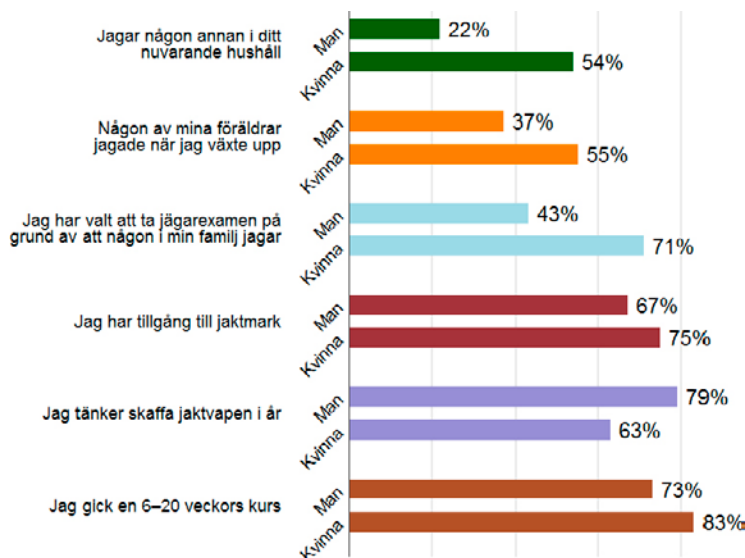
praktisk kunskap kopplad till jakt, exempelvis spårning av vilt och kötthandling. De som inte tänkte jaga, främst på grund av att de inte hade tillgång till jaktmark eller i några fall på grund av motvilja att döda djur, motiverade jägarexamen med ett genuint intresse för natur, hund, eller skytte. I vissa fall löste dessa personer ändå statligt jaktkort på grund av tillit till den svenska viltförvaltningen. Inblandade myndigheter och organisationer uppfattades som att de visste ”vad de sysslade med” och deras arbete betraktades som viktigt för samhället.

Personer boende i städer med avsikt att jaga hade vanligtvis en social anknytning till jakt, ofta i kombination med en idé om kollektivt ansvar, samhällsservice, självutveckling, och i enstaka fall på grund av att man ärvt vapen eller mark. Tillgång till viltkött, minskade viltstammar på egen jaktmark, och ambitionen att säkerställa jägares politiska mandat i viltfrågor, var delvis också motiv för denna grupp.

Intervjupersoner på landsbygden motiverades främst av ekologisk hållbarhet och geografisk anknytning, ofta relaterade till att kontrollera viltstammarna på den egna jaktmarken. En social anknytning till jakt via familj och vänner var ett vanligt motiv till att ta jägarexamen, medan ett fåtal respondenter motiverades av tillgång till viltkött.

Kvinnor och män

Den kvantitativa screeningen av personer som nyligen tagit jägarexamen visar att det finns skillnader mellan könen. En fjärdedel av dem som besvarade frågeformuläret var kvinnor. Kvinnor deltog oftare än män i jaktkurser som gick i normaltakt (6–20 veckor) innan de skrev jägarexamensprov. I genomsnitt hade även kvinnor som tog examen en starkare social anknytning till jakt och tillgång på jaktmark än männen. Kvinnor avsåg dessutom i lägre utsträckning än män att skaffa eget jaktvapen. Alla dessa skillnader var tydliga och statistiskt signifikanta (t -test, $p < 0,05$). Det fanns dock inga skillnader mellan kvinnor och män när det gällde lösande av statligt jaktkort (figur 14).

Figur 14. Jaktrelaterade könsskillnader bland personer som nyligen skrivit jägarexamensprov.

De uppföljande intervjuerna visade även att kvinnor oftare motiverade jägarexamen som ett sätt att öka sin kunskap om jakt, och viljan att vara mer oberoende. Kvinnliga respondenter som inte tänkte lösa ett statligt jaktkort motiverade uteslutande detta med att de inte hade någon avsikt att jaga. De hade ofta ett intresse för djur, natur och jakthundar, men ingen tidigare erfarenhet av jakt och i vissa fall en motvilja mot att döda djur. Manliga intervjupersoner utan tanke på att jaga motiverade däremot beslutet att inte lösa statligt jaktkort med bristande tillgång till jaktmark. En grupp manliga svaranden tog även jägarexamen för att lära sig mer om jakt och att för att ha en möjlighet att jaga i framtiden. Utöver detta nämndes även ett primärt intresse av skytte, att man inte identifierar sig som jägare, samt att det är obehagligt att döda djur som motiv till att inte vilja jaga.

Del 2. Sammanfattning: Nyexaminerade jägare

- En absolut majoritet (95 procent i screeningen) tog jägarexamen för att jaga.
- Det fanns en tydlig norm bland nyexaminerade jägare att man förväntas lösa statligt jaktkort. Dock hade många problem med att skilja det statliga jaktkortet från andra avgifter.
- Det finns därmed stora möjligheter att stärka normen att lösa statligt jaktkort genom att utöka och förtydliga informationen om det statliga jaktkortets funktion när personer läser jägarexamen.
- Detta kan ytterligare förstärkas genom att skicka ett inbetalningskort med uppmaning att betala statligt jaktkort till alla som avlägger prov för jägarexamen.
- Social och geografisk anknytning var två centrala motiv till att ta jägarexamen och lösa statligt jaktkort. Kvinnor motiveras i högre grad av sin partner och via andra former av social anknytning.
- Boende i städer betraktade i hög grad jakt och jägarexamen som ett sätt att återknyta till naturen. Dessa personer var främst intresserade av kunskap och att tillbringa tid i skog och mark. Personer boende på landsbygden hade generellt en starkare geografisk anknytning till det lokala området och en önskan vilja att förvalta lokala viltstammar.
- Bristande tillgång till jaktmark var ett vanligt förekommande hinder för jakt.

Mot bakgrund av slutsatserna i del 2 undersöker vi i del 3 skillnaderna mellan potentiella, före detta, återvändande, samt nuvarande jaktkortslösare, för att få förstå varför antalet lösta statliga jaktkort har minskat över tid.

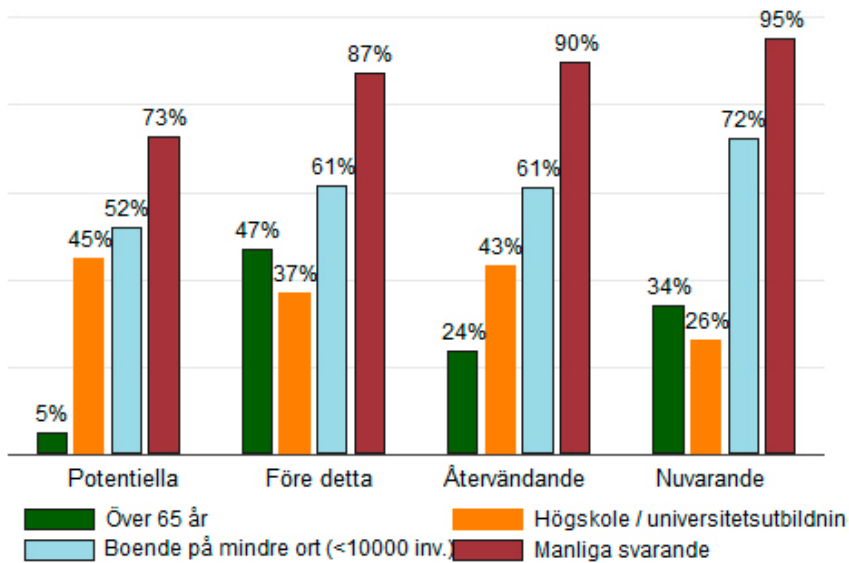
Del 3: Olika jaktkortslösare

Här presenteras resultat baserade på en proportionerlig brevundersökning som distribuerades till totalt 2000 personer, jämnt fördelade på fyra urvalsgrupper; personer som fick godkänt på jägarexamens teoridel under jaktåret 2016–2017 (*potentiella* jaktkortslösare), personer som senast löste statligt jaktkort under jaktåret 2013–2014 (*före detta* jaktkortslösare), personer som löste statligt jaktkort för jaktåren 2013–2014 och 2016–2017, men inte under perioden 2014–2016 (*återvändande* jaktkortslösare), och personer som löste statligt jaktkort 2016–2017 (*nuvarande* jaktkortslösare).

Enligt Jägarregistret fanns det 254 285 *nuvarande* jaktkortslösare under jaktåret 2016–2017, varav 886 var *återvändande*. 12 226 personer gick att kategorisera som *potentiella* jaktkortslösare från jägarexamensdata, och 11 205 som *före detta*.

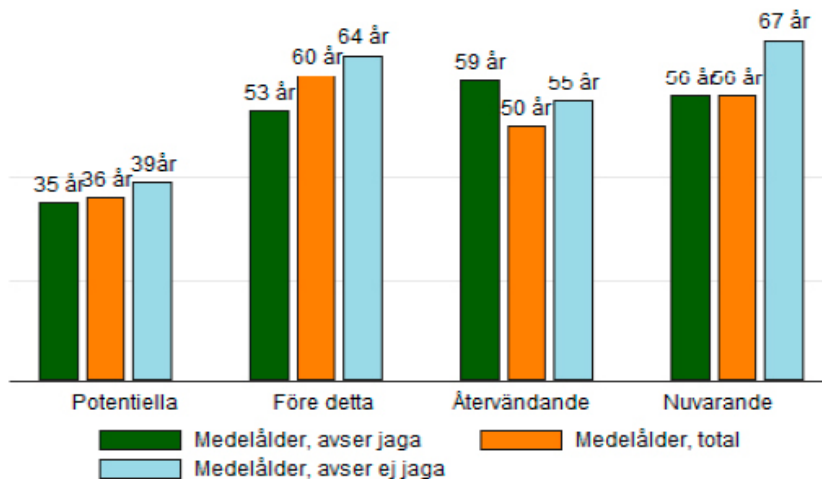
Demografi

Potentiella och *före detta* jaktkortslösare skiljer sig från *återvändande* och *nuvarande* jaktkortslösare. *Potentiella* jaktkortslösare var mer urbana och välutbildade, och i högre utsträckning yngre och kvinnor. *Före detta* jaktkortslösare var äldre medan *återvändande* var en blandning av de andra tre grupperna. *Nuvarande* jaktkortslösare bestod främst av män bosatta i rurala områden med lägre utbildningsnivå än de andra urvalsgrupperna. Detta är dock sannolikt en effekt av ålder som inte är unik för denna grupp (en s k kohorteffekt). Andelen kvinnor bland *potentiella* jaktkortslösare motsvarar resultatet i vår screening och bland *nuvarande* jaktkortslösare var också andelen kvinnor representativt vad gäller kön (figur 15). Samtliga grupper uppvisade statistiskt signifikanta, alltså säkerställda, ålderskillnader (t-test, $p < 0,05$, figur 36). *Potentiella* jaktkortslösare var yngre än de andra urvalsgrupperna och gruppen *före detta* var äldre. Medelåldern bland dem som tänkt jaga var avsevärt lägre än bland dem som inte tänkt göra detta (t-test, $p < 0,05$). Våra data pekar också på att individer som slutar lösa jaktkort gör detta på grund av hög ålder.

Figur 15. Demografisk översikt av jaktkortslösare.

Bland *före detta* jaktkortslösare angav fler kvinnor än män att de tog jägar-examen och jagade för att spendera tid med vänner (t-test, $p < 0,05$). I gruppen *återvändande* angav fler kvinnor än män att de återvände eftersom jakt var en viktig tradition (t-test, $p < 0,05$). Kvinnor var även mycket vanligare i gruppen *potentiella* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$). Medelåldern i denna grupp var 43,9 år för kvinnor, jämfört med 51,9 år för män (figur 16).

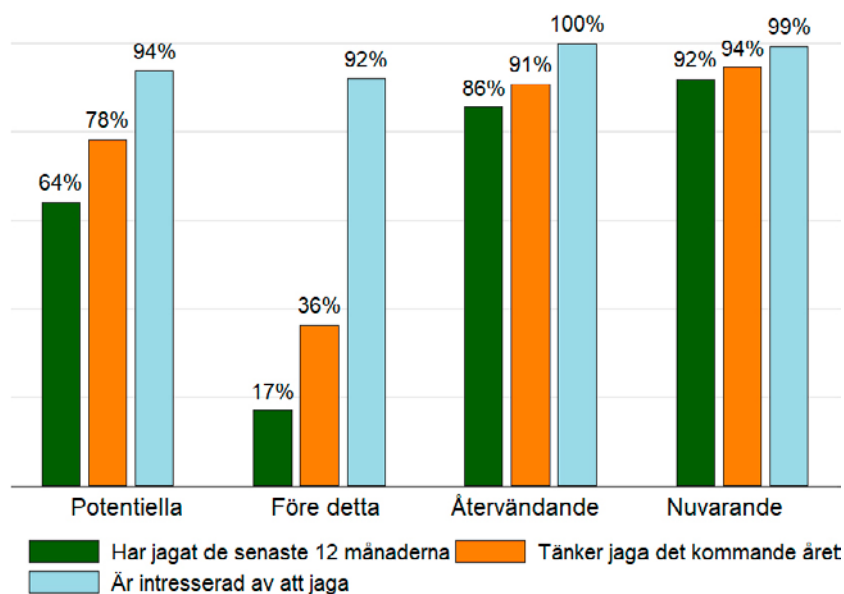

Figur 16. Medelålder bland jaktkortslösare, med och utan avsikt att jaga.

Vi kan också se olikheter mellan de fyra urvalsgrupperna när det gäller stad-land-dimensionen. Bland dem som bodde på orter med mindre än 10 000 invånare var det vanligare att ta jägarexamen för att umgås med sin partner och att vilja jaga för att bevara jakttraditioner än bland jaktkortslösare som bodde i städer (t-test, $p < 0,05$). Invånare i Stockholms län angav även i lägre utsträckning att se vilda djur som ett motiv för att jaga eller att vilja jaga, medan brist på jaktmark och jaktlag var vanligare hinder för jakt än för invånare i övriga landet (t-test, $p < 0,05$).

Deltagit i jakt

Bland *nuvarande* jaktkortslösare angav 92 procent att de jagat under de senaste 12 månaderna. Motsvarande andel för *potentiella* och *återanvändande* jägare var 64 procent respektive 85 procent, och bland *före detta* jaktkortslösare svarade 17 procent att de hade jagat de senaste 12 månaderna (t-test, $p < 0,05$). Vi tolkar resultaten som ett tecken på att jaktintresset är högt och att en hög andel av *potentiella* och *före detta* jaktkortslösare avser att jaga. Vi tolkar det också som att det finns både *potentiella* och *före detta* jaktkortslösare som jagar utan att lösa jaktkort (figur 17).

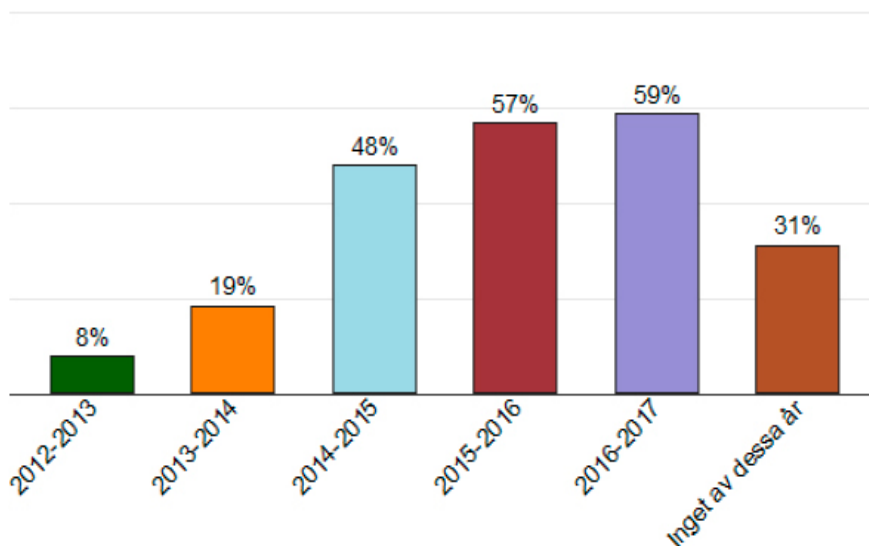
Figur17. Jaktbeteende och avsikt att jaga.

Jaktkortslösande

Med undantag av *potentiella* jaktkortslösare, har alla som undersökningen skickats till löst statligt jaktkort någon gång mellan 2012 och 2017. För att undersöka hur medvetna de var när de löste statligt jaktkort ställde vi frågan: ”Vilken eller vilka jaktår har du löst det statliga jaktkortet?” Frågan följdes

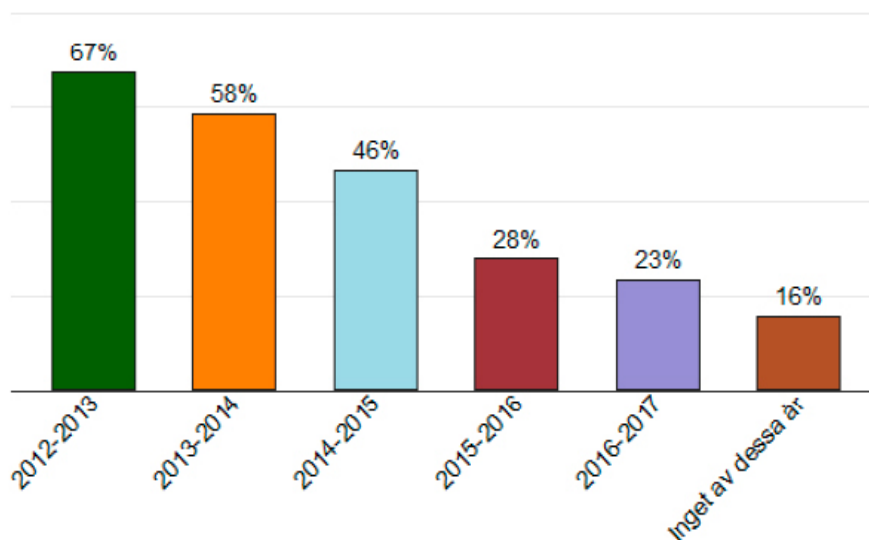
även av förklaringen: ”Med det statliga jaktkortet menar vi den årliga viltvårdsavgiften på 300 kr” samt av instruktionen: ”Sätt flera kryss om det behövs”. De svarande fick sedan möjlighet att ange samtliga jaktår från 2012–2013 till 2016–2017 samt alternativet ”Inget av dessa år” (se figurer 18–21).

Från Jägarregistret vet vi att ingen av de potentiella jaktkortslösarna hade en godkänd jägarexamen före 2016–2017. De 57 procent som ansåg att de löst statligt jaktkort under jaktåret 2015–2016 kan möjligen blandat ihop kalenderår och jaktår. Men 48 procent av de *potentiella* jaktkortslösarna ansåg dessutom att de löst statligt jaktkort så tidigt som 2014–2015. 59 procent ansåg att de löst statligt jaktkort under 2016–2017 och 31 procent hävdade att de inte alls löst statligt jaktkort under tidsperioden (figur 18).

Figur 18. Andelen av potentiella jaktkortslösare som svarade att de löst det statliga jaktkort jaktåren 2012–2013 till 2016–2017.

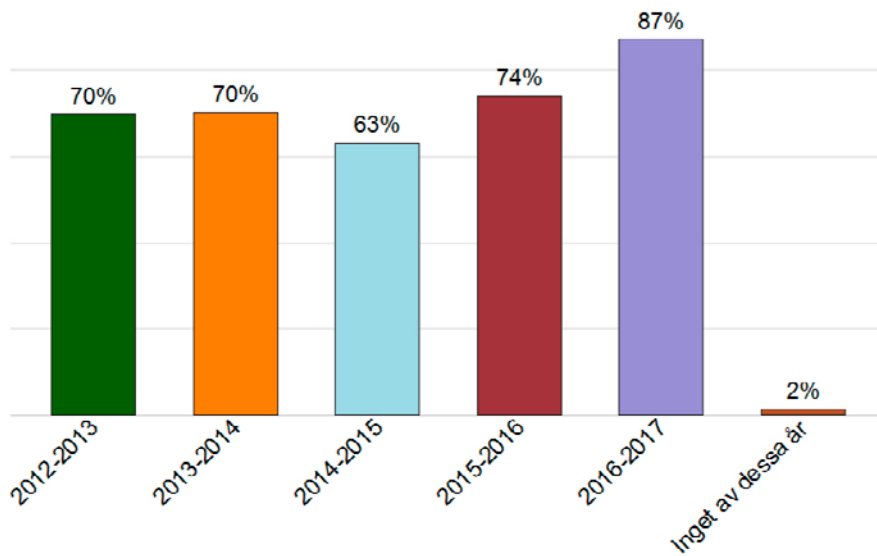
En slutsats är att upp till 69 procent (100 – 31procent, figur 18) av de *potentiella* jaktkortslösarna kan ha deltagit i jakt eller förväxlat det statliga jaktkortet med andra medlemskap eller avgifter de betalat de senaste fem åren. Enligt Jägarregistret har ingen i gruppen *före detta* jaktkortslösare löst statligt jaktkort sedan jaktåret 2013–2014. Ändå svarade 17 procent, ”ja” på frågan ”har du jagat under de senaste 12 månaderna”. I detta fall motsvarar 17 procent endast cirka 30 personer, men det tyder på att det jagas utan statligt jaktkort (ingen av dessa individer var heller under 18 år) och att detta kan vara omfattande. Eftersom 36 procent av *före detta* jaktkortslösare svarade att de tänkte jaga under det kommande året är inte orimligt att anta att jakt utan statligt jaktkort är högre än dessa 17 procent.

Figur 19. Andelen av före detta jaktkortslösare som svarade att de löst statligt jaktkort jaktåren 2012–2013 till 2016–2017.

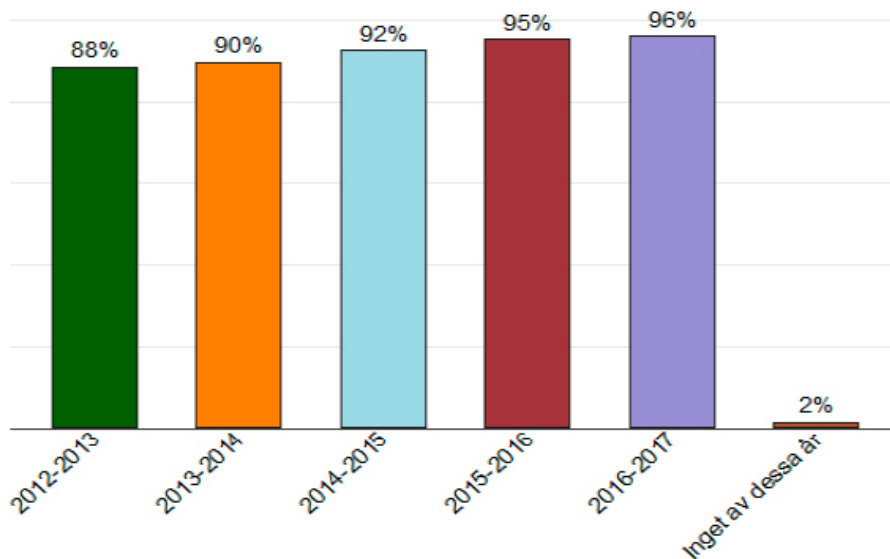
Alla *före detta* jaktkortslösare köpte jaktkort senast jaktåret 2013–2014. En minskad andel av de tillfrågade sa sig ha löst jaktkort över tid, men närmare hälften, 46 procent, ansåg att de gjort det under 2014–2015 (figur 19). Dessutom ansåg 16 procent att de inte löst statligt jaktkort under något av de nämnda jaktåren. En tänkbar tolkning är att övriga, 84 procent (100–16 procent, figur 19) av de *före detta* jaktkortslösarna antingen har fortsatt jaga, på annat sätt deltagit i jakt eller har blandat ihop det statliga jaktkortet med andra medlemskap eller avgifter. Vår tolkning är dock att det är mer troligt att de svarande har svårt att minnas när de löst statligt jaktkort, framförallt längre tillbaka i tiden än 3 år. Resultaten i figur 19 indikerar alltså att *före detta* jaktkortslösare som faktiskt jagar, sannolikt skulle lösa jaktkort i högre utsträckning om de under minst tre år efter senaste betalning påmindes om detta.

I absoluta tal är gruppen *återvändande* jaktkortslösare minst. Enligt registerdata från Naturvårdsverket löste samtliga *återvändande* statligt jaktkort under 2013–2014 och 2016–2017, men inte under 2014–2015 eller 2015–2016 enligt (figur 20). Från 2013–2014 till 2014–2015 minskade andelen som ansåg att de löst statligt jaktkort från 70 till 63 procent. Som förväntat syns dock en märkbar uppgång från 74 till 87 procent under 2016–2017, då de återigen löste statligt jaktkort. Andelen *återvändande* jaktkortslösare som sa att de inte löst statligt jaktkort någon gång under perioden 2014–2017 var endast 2 procent. Mer än var tionde (13 procent) av de *återvändande* jaktkortslösarna var dessutom inte medvetna om att de löst statligt jaktkort innevarande år.

Figur 20. Andelen av återvändande jaktkortslösare som svarade att de löst statligt jaktkort jaktåren 2012–2013 till 2016–2017.

Via registerdata vet vi att alla *nuvarande* jaktkortslösare löste statligt jaktkort under 2016–2017 och 96 procent ansåg även att de gjort detta (figur 21). Endast 2 procent ansåg att de inte löst statligt jaktkort under perioden 2012–2017. *Nuvarande* jaktkortslösares uppfattning om när de löst statligt jaktkort tidigare verkar därmed vara mer korrekt än de andra gruppernas uppfattning.

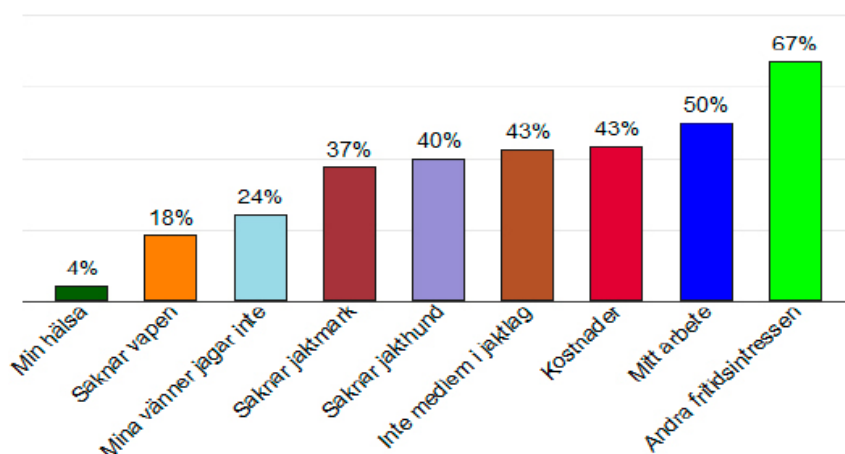

Figur 21. Andelen av nuvarande jaktkortslösare som svarade att de löst statligt jaktkort jaktåren 2012–2013 till 2016–2017.

Resurser

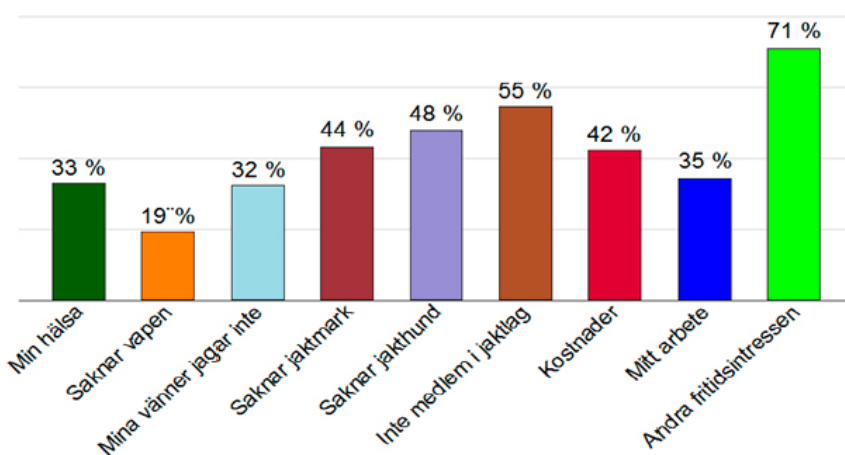
Hinder för att vilja jaga

Potentiella jaktkortslösare (figur 22) angav i lägre utsträckning än övriga grupper att deras hälsa hindrade dem från att jaga, men hindrades i högre utsträckning, än övriga grupper av brist på jaktlag och jagande vänner (t-test, $p < 0,05$). Dessutom uppfattade *potentiella* jaktkortslösare att deras arbete, kostnader förknippade med jakt och andra fritidsintressen hindrade dem från att jaga i högre utsträckning än gruppen *nuvarande* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$).

Figur 22. Faktorer som uppfattas som hinder för jakt bland potentiella jaktkortslösare.

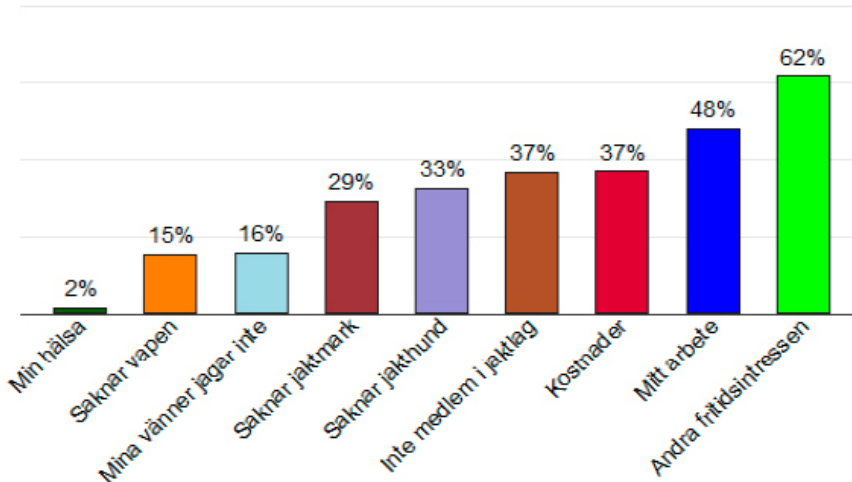
Bland *före detta* jaktkortslösare hindrades 33 procent av sin hälsa, vilket var en större andel än i de övriga grupperna, och 35 procent av sitt arbete, vilket var en lägre andel än i de övriga grupperna (t-test, $p < 0,05$; figur 23). Dessutom var tillgång på vapen, jaktlag och jagande vänner större hinder för denna grupp än bland *återkommande* och *nuvarande* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$).

Figur 23. Faktorer som uppfattas som hinder för jakt bland före detta jaktkortslösare.

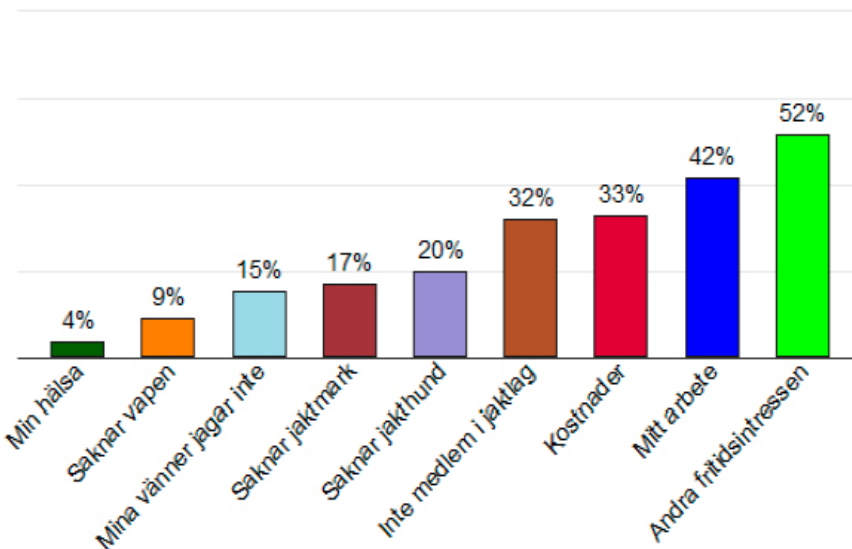

Återvändande jaktkortslösare upplevde att bristande tillgång på jaktmark och jaktlag, hindrade dem från att jaga i högre utsträckning än *nuvarande* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$; figur 24). Men ansåg sig ha bättre tillgång till vapen och i lägre utsträckning hindras av att inte ha jagande vänner än *potentiella* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$).

Figur 24. Faktorer som uppfattas som hinder för jakt bland återvändande jaktkortslösare.

Omkring en tredjedel av *nuvarande* jaktkortslösare ansåg att kostnader hindrade dem från att jaga och en femtedel att deras hälsa stod i vägen. *Nuvarande* jaktkortslösare ansåg sig ha bättre tillgång på jaktlag och jaktmark än de övriga grupperna (t-test, $p < 0,05$; figur 25).

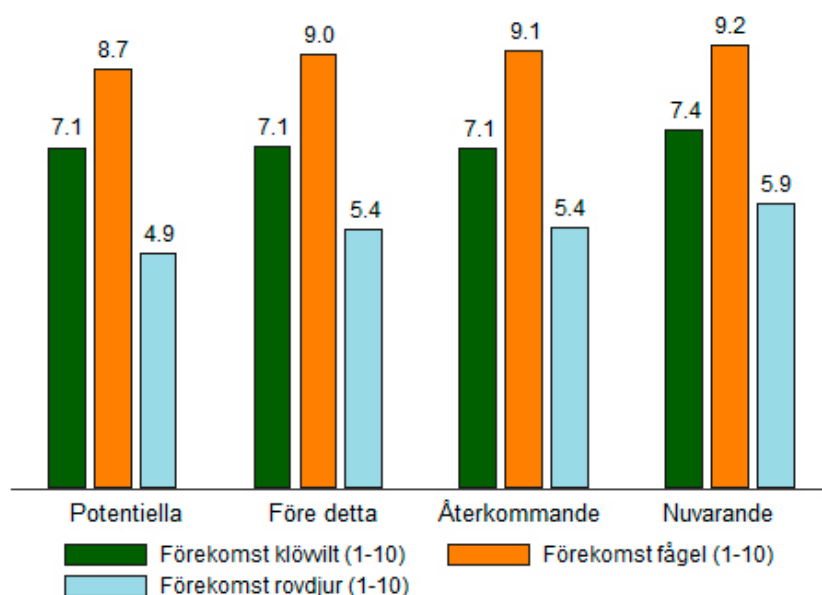

Figur 25. Faktorer som uppfattas som hinder för jakt bland nuvarande jaktkortslösare.

Resultaten visar på skillnader i vad personer i varje grupp upplever som ett hinder för jakt. *Potentiella* jaktkortslösare saknar oftare resurser som jakt-hund, vapen, jaktmark och jaktlag. I gruppen *före detta* handlar hindren främst om social anknytning och hälsa, vilket tillsammans med att de inte ser arbetet som ett lika stort hinder antyder att denna grupp slutar jaga på grund av hög ålder. *Återvändande* jaktkortslösare verkar ha en något osäker tillgång på jaktmark, medan *nuvarande* jaktkortslösare i högre utsträckning har tillgång till jaktmark och andra mer beständiga jaktresurser.

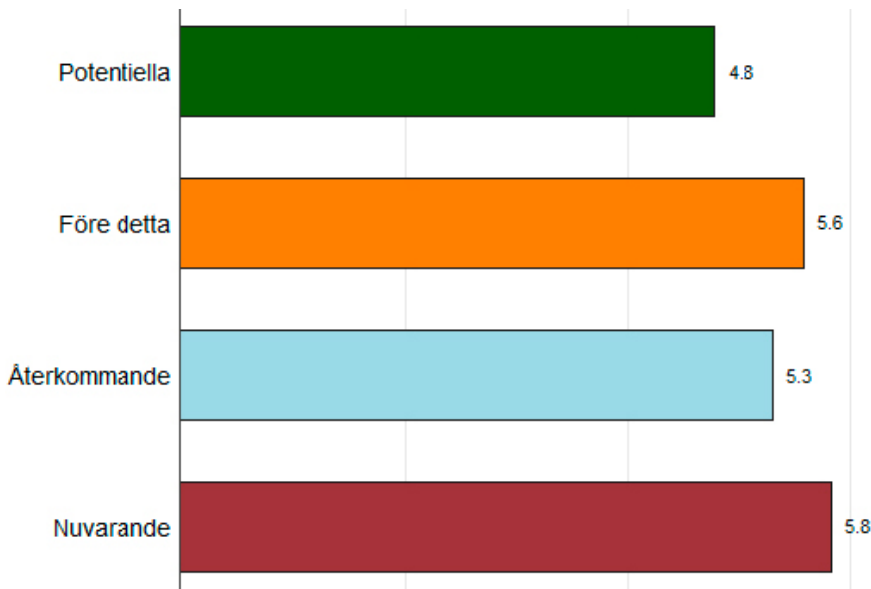
Vilt, upplevd tillgång

Utifrån slutsatserna i rapportens *del 1* bör god tillgång på vilt vara en drivkraft till att personer jagar och löser jaktkort. Därmed påverkar sannolikt mängden vilt i området där man bor om man tänker jaga eller inte. I undersökningen ställdes frågan ”vilka viltarter finns där du bor?” Man fick sedan möjlighet att fylla i om djurarter saknades helt, förekom sporadiskt eller regelbundet. Vi skapade tre skalor genom att summera varje klövvilts-, fågel- och rovdjursart som angivits som sporadiskt eller regelbundet förekommande. För att kunna jämföra omarbetades dessa till tre tio-gradiga skalor där 1 innebär låg förekomst och 10 hög förekomst (Se bilaga 7 för en detaljerad beskrivning; figur 26).

Figur 26. Uppfattad förekomst av vilt (1= låg förekomst, 10 = hög förekomst).

Potentiella jaktkortslösare svarade att de hade lägre förekomst av rovdjur än andra grupper och mindre fågel än både *återvändande* och *nuvarande* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$). *Potentiella* jaktkortslösare rapporterade även något högre förekomst av vildsvin än gruppen *nuvarande* (t-test, $p < 0,05$). Denna grupp ansåg sig däremot ha mer klövvilt och rovdjur än övriga grupper (t-test, $p < 0,05$; figur 27).

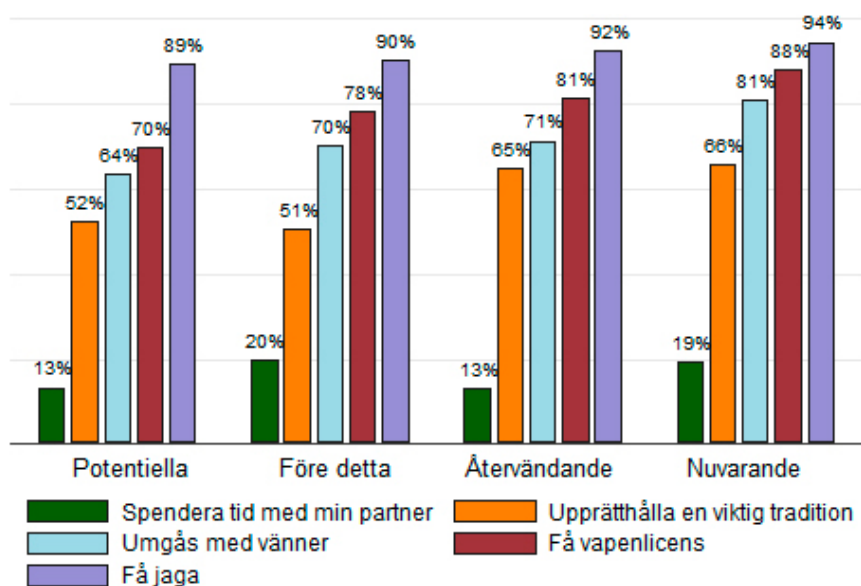
Figur 27. Uppfattad rovdjursförekomst i Svealand (1= låg förekomst, 10 = hög förekomst).

Överlag svarade få att de inte visste om en viltart fanns där de bodde. Jaktkortslösare i Svealand uppfattade att förekomst av klövvilt var större i deras område än i övriga landet. I Norrland uppfattades förekomsten av rovdjur som högre än i övriga landet (t-test, $p < 0,05$). Både i Norrland och i Svealand uppfattades dessutom förekomsten av rovdjur som högre av *före detta* jaktkortslösare än i grupperna *potentiella* och *återkommande* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$).

Institutionella förutsättningar

Jägarexamen

Vissa motiv till att ta jägarexamen var vanligt förekommande bland alla fyra urvalsgrupper. Över 94 procent av alla tillfrågade instämde, helt eller delvis, i att de tagit jägarexamen för att, lära sig mer om djur, natur, jakt eller skytte (figur 28).

Figur 28. Anledningar till att vilja ta jägarexamen.

Potentiella jaktkortslösare motiverades i lägre grad än nuvarande och återkommande jaktkortslösare av att upprätthålla en tradition, umgås med vänner och möjligheten att få vapenlicens (t-test, $p < 0,05$). *Före detta* jaktkortslösare lockades i högre utsträckning av att tillbringa tid med sin partner än *potentiella* och *återvändande* jaktkortslösare, men i lägre grad av att upprätthålla traditioner än *återvändande* och *nuvarande* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$). Dessa grupper, *återvändande* och *nuvarande* jaktkortslösare, liknade varandra och instämde i högre grad än grupperna *potentiella* och *före detta*, när det gällde de flesta av argumenten bakom jägarexamen.

Intresse för djur, natur, jakt och skytte var vanliga motiv till att ta jägarexamen. En majoritet av personerna som tar jägarexamen verkar också vilja jaga. Skillnaderna mellan urvalsgrupperna tyder även på att jaktens sociala och traditionella status är lägre bland *potentiella* och *före detta* jaktkortslösare. Att ta jägarexamen för att kunna få vapenlicens är mindre viktigt bland *potentiella* jaktkortslösare. Att gruppen *före detta* jaktkortslösare mer motiveras av att spendera tid med sin partner är förmodligen kopplat till att kvinnor oftare slutar lösa statligt jaktkort, givet den högre andelen kvinnor bland *potentiella* jämfört med *nuvarande* jaktkortslösare.

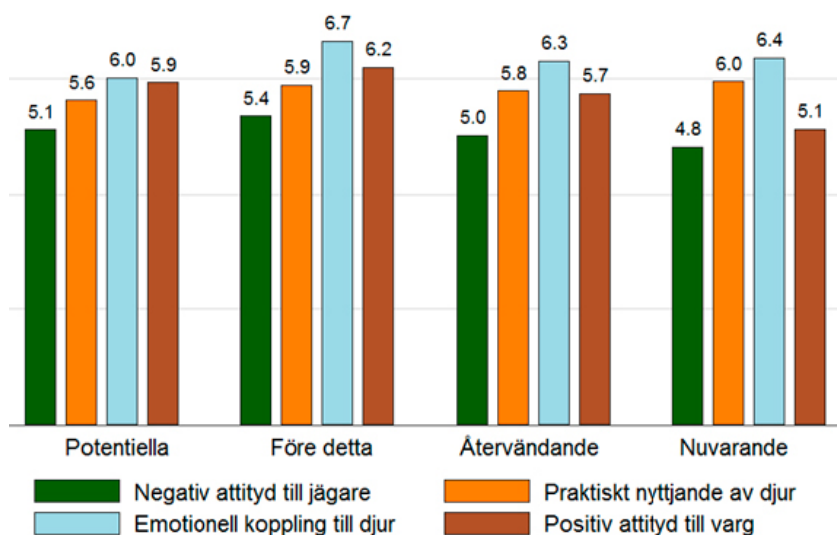
Kognitiva faktorer

Normförändring bland jaktkortslösare

För att följa en eventuell normförändring bland jaktkortslösare över tid ställdes en rad frågor om synen på djur och natur (Kellert 1997, 2003). Dessa frågor kombinerades sedan till fyra skalor från 1 till 10: Emotionell, känslor-

mässig, koppling till djur, praktiskt nyttjande av djur, negativ attityd till jägare och positiv attityd till varg (se bilaga 7 för en detaljerad beskrivning).

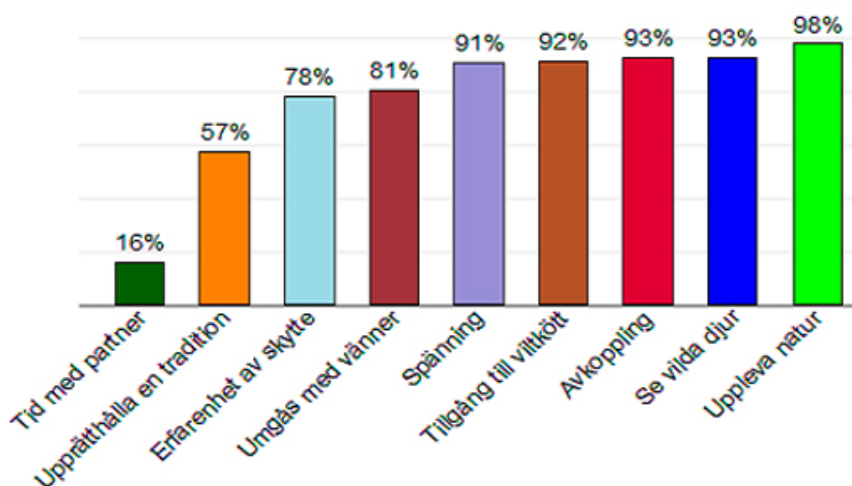
Potentiella jaktkortslösare hade en lägre känslomässig koppling till djur än *nuvarande* och *före detta* jaktkortslösare. *Potentiella* jaktkortslösare var även mindre positiva till praktiskt nyttjande av djur men mer negativa till jägare än gruppen *nuvarande* (t-test, $p < 0,05$). *Före detta* jaktkortslösare var mer positiva till varg men mer negativa till jägare än *nuvarande* och *återvändande* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$). *Återvändande* och *nuvarande* jaktkortslösare hade en starkare känslomässig koppling till djur och var mer negativa till varg än de andra grupperna. Gruppen *nuvarande* jaktkortslösare var mindre positiv till varg än de övriga grupperna (t-test, $p < 0,05$). Våra resultat tyder på att emotionell koppling till djur är vanligare bland dem som jagar ofta och kan därmed vara en norm som utvecklas över tid. I fallet med *före detta* jaktkortslösare, är det även möjligt att en hög känslomässig koppling till djur även kan tyda på en motvilja att döda djur (figur 29).

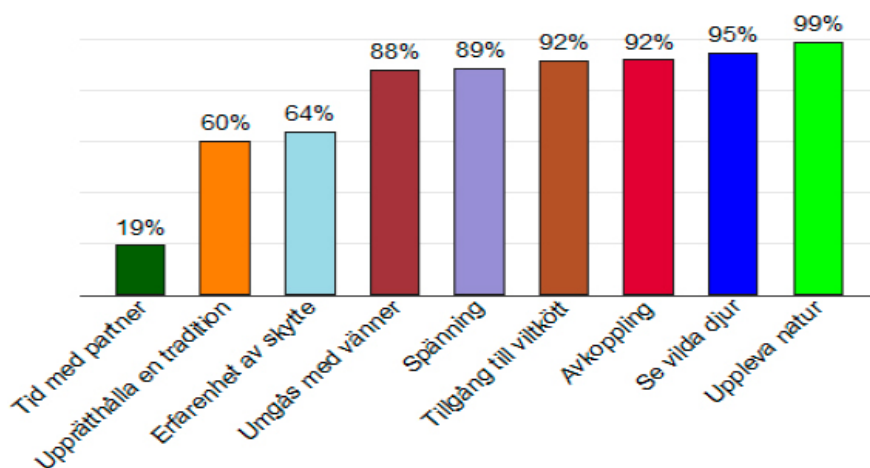
Figur 29. Skillnader i syn på djur och natur bland jaktkortslösare (1= lågt värde, 10 = högt värde).

Avsikt att jaga

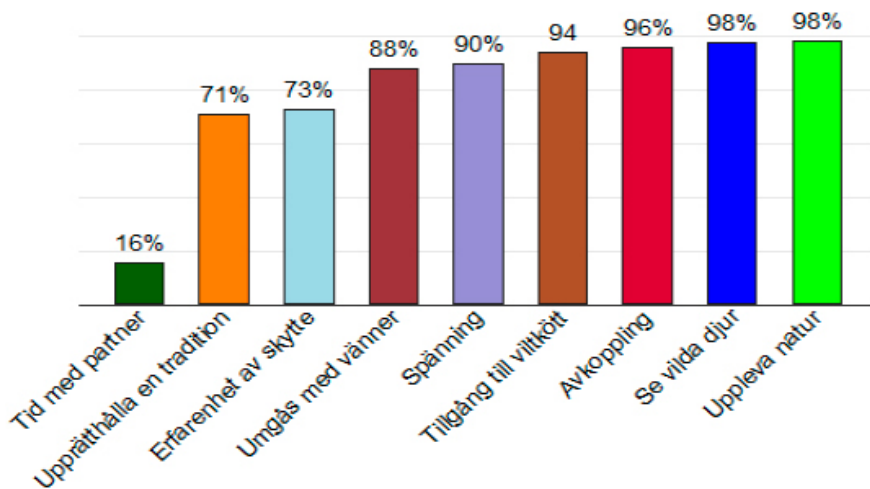
I stort sett alla, mer än 99 procent av de tillfrågade accepterade eller var positiva till jakt. Bland *före detta* jaktkortslösare var 78 procent positiva, vilket var mindre än i de övriga grupperna (t-test, $p < 0,05$). Den starkaste viljan att jaga det kommande året fanns hos *nuvarande* jaktkortslösare (94 procent) följt av grupperna *återvändande* (91 procent), *potentiella* (78 procent) och *före detta* jaktkortslösare (36 procent). Intresset av att jaga högvilt var lägre bland *före detta* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$) där 70 procent sa att de var intresserade, vilket kan jämföras med 80–87 procent i de övriga urvalsgrupperna (figurer 30–33).

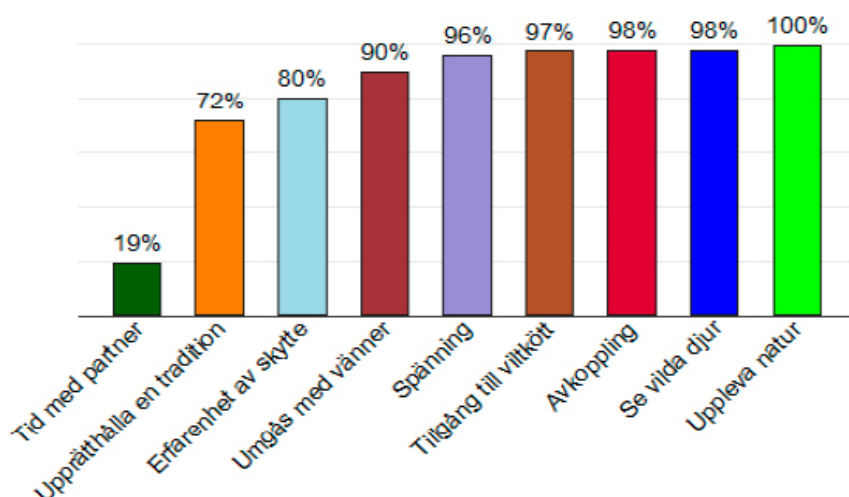
Figur 30. Anledningar till att vilja jaga bland potentiella jaktkortslösare.

Figur 31. Anledningar till att vilja jaga bland före detta jaktkortslösare.

Figur 32. Anledningar till att vilja jaga bland återkommande jaktkortslösare.

Figur 33. Anledningar till att vilja jaga bland nuvarande jaktkortslösare.

Varför jaga?

Nästan alla, mer än 98 procent av de tillfrågade instämde, helt eller delvis, i motivet ”uppleva natur” bakom jakt. Över 90 procent i alla grupper ville jaga för att koppla av samt för att se vilda djur. Andra vanliga motiv var spänning och att få tillgång till viltkött. Vi fann inga statistiskt säkerställda skillnader mellan urvalsgrupperna när det gällde jaktmotiven att uppleva naturen, eller spendera tid med sin partner (t-test, $p > 0,065$). *Före detta* (figur 31) och *återkommande* (figur 32) jaktkortslösare motiverades i lägre grad av att få erfarenhet av skytte än de andra två grupperna (t-test, $p < 0,05$).

Potentiella jaktkortslösare var något mer intresserade av att få erfarenhet av skytte än grupperna *före detta* och *återvändande* (t-test, $p < 0,05$). Denna grupp jaktkortslösare var även mindre motiverad till jakt för att se vilda djur, för att umgås med vänner och för att upprätthålla en tradition än *nuvarande* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$).

Återvändande jaktkortslösare (figur 31) ville oftare jaga för att upprätthålla en tradition, få erfarenheter av skytte och umgås med vänner än *potentiella* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$). *Återvändande* jaktkortslösare motiverades även oftare till jakt på grund av avkoppling än *potentiella* och *före detta* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$).

Före detta jaktkortslösare motiverades i mindre grad av att upprätthålla en jakttradition än *återkommande* (figur 32) och *nuvarande* jaktkortslösare (figur 33). De var också mindre intresserade av att få erfarenhet av skytte, men mer motiverade av att umgås med vänner än *potentiella* jaktkortslösare (t-test, $p < 0,05$).

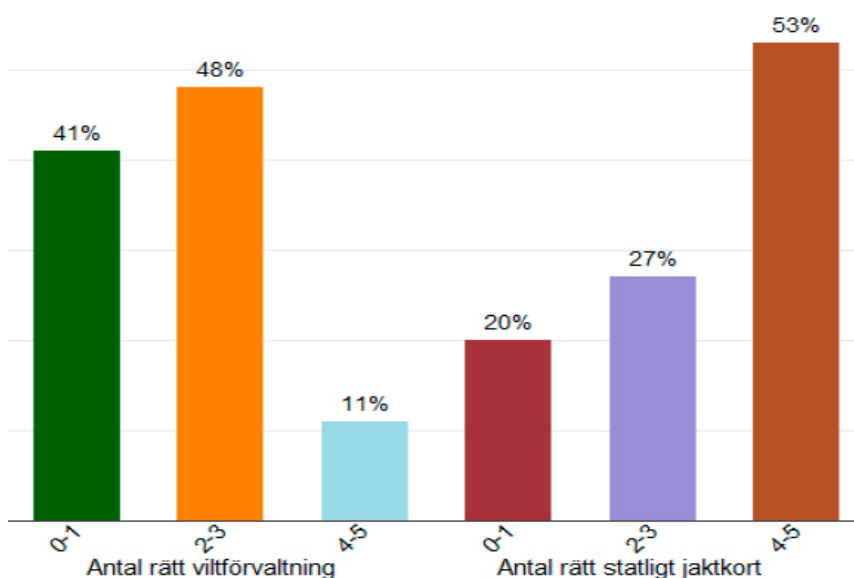
Nuvarande jaktkortslösare motiverades mer av att upprätthålla traditioner, få erfarenhet av skytte, spänning och avkoppling än i grupperna *potentiella* och *före detta* (t-test, $p < 0,05$). Dessutom motiverades *nuvarande* jaktkortslösare i högre utsträckning av att se vilda djur och att umgås med vänner, än gruppen *potentiella* (t-test, $p < 0,05$).

Sammanfattningsvis motiverades *nuvarande* och *återkommande* jaktkortslösare i högre utsträckning, och av fler faktorer, än de två andra grupperna. Bland *potentiella* och *före detta* var upprätthållandet av en tradition och att umgås med vänner mindre vanliga motiv än hos *nuvarande* jaktkortslösare. Dessa två grupper var även lika varandra när det gäller vad som får dem att vilja jaga. Alla grupperna motiverades till jakt för att se djur och natur, få tillgång till viltkött samt för avkoppling och spänning. Generellt tyder de små skillnaderna mellan grupperna när det gäller viljan att få erfarenhet av skytte, umgås med vänner och upprätthålla viktiga traditioner, på att faktorer som påverkar möjligheterna, snarare än viljan till, jakt kan vara mer avgörande för beslutet att lösa statligt jaktkort eller jaga.

Kunskap

Vi ställde fem frågor om viltförvaltning och fem frågor om det statliga jaktkortet. Varje fråga kunde besvaras med ”sant”, ”falskt”, eller ”vet inte”. Frågorna varierade i svårighetsgrad och presenteras här som antalet rätta svar fördelat på de fyra urvalsgrupperna. Detta för att ge en uppfattning om hur mycket kunskap jaktkortslösare har när de kommer in i systemet och hur mycket de tillägnar sig efterhand.

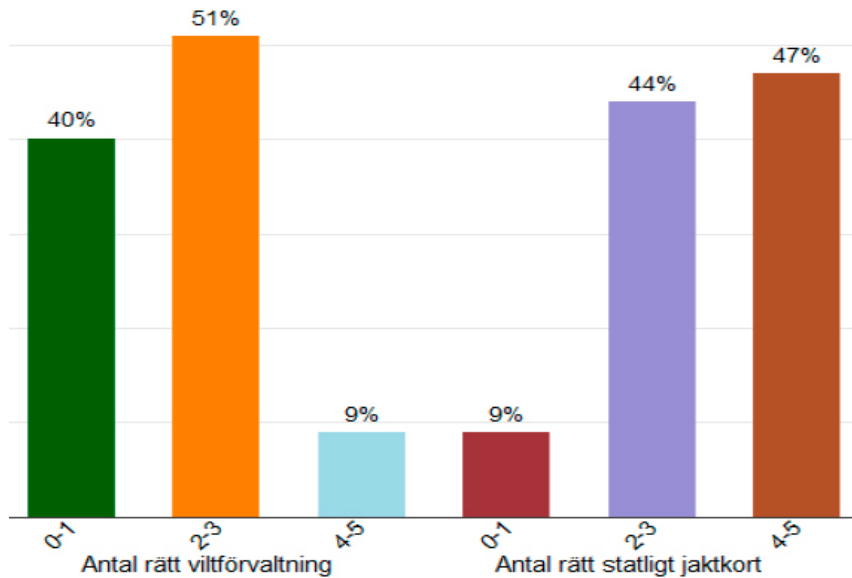
41 procent av *potentiella* jaktkortslösare hade 0–1 rätt på de fem frågorna som ställdes om viltförvaltning och 11 procent hade 4–5 rätt. Det kan jämföras med 20 respektive 53 procent i relation till det statliga jaktkortet (figur 34).

Figur 34. Andelen rätta svar på frågor om viltförvaltning och statligt jaktkort bland potentiella jaktkortslösare.

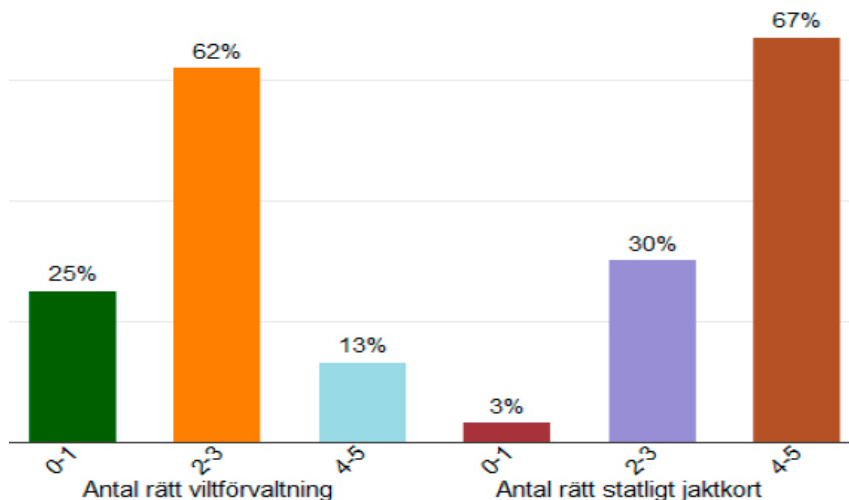

Bland *före detta* jaktkortslösare fanns ett liknande mönster. 40 procent hade 0–1 rätt på frågorna om viltförvaltning och endast 9 procent hade 4–5 rätt. *Före detta* jaktkortslösare var dock något bättre informerade än *potentiella* gällande det statliga jaktkortet (figur 35).

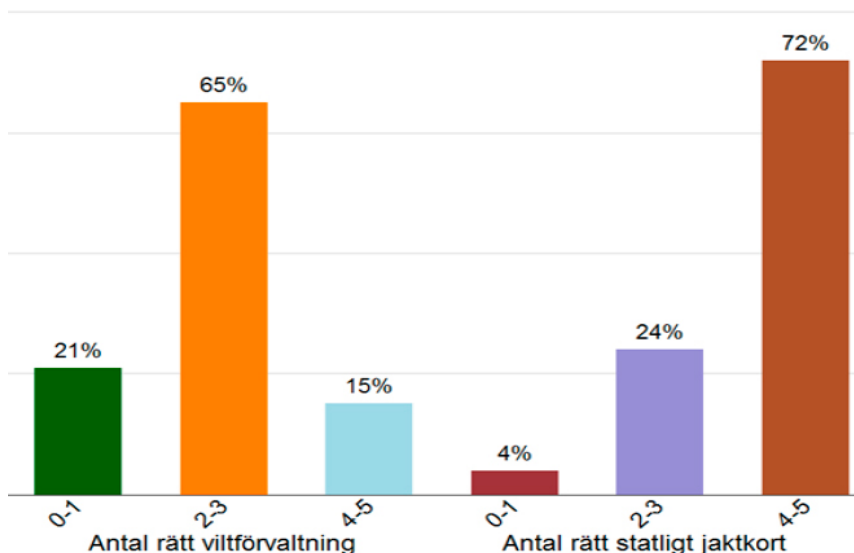
Figur 35. Andelen rätta svar på frågor om viltförvaltning och statligt jaktkort bland före detta jaktkortslösare.

En fjärdedel av *återkommande jaktkortslösare* hade 0–1 rätt på de fem frågorna om viltförvaltning, 62 procent hade 2–3 rätt och 13 procent 4–5 rätt. Denna grupp var även mer kunnig om det statliga jaktkortet än de två föregående grupperna. Endast 3 procent hade 0–1 rätt och två av tre, 67 procent, hade 4–5 rätt på frågorna om det statliga jaktkortet (figur 36).

Figur 36. Andelen rätta svar på frågor om viltförvaltning och statligt jaktkort bland återkommande jaktkortslösare.

Nuvarande jaktkortslösare uppvisade i stor sett samma kunskapsnivåer som gruppen *återkommande*. De hade dock en något lägre andel rätta svar på frågorna om viltförvaltning, men en något högre andel rätta svar om jaktkortet (figur 37).

Figur 37. Andelen rätta svar på frågor om viltförvaltning och statligt jaktkort bland nuvarande jaktkortslösare.

Sammanfattningsvis hade *potentiella* och *före detta* jaktkortslösare genomgående lägre kunskapsnivåer än de två andra grupperna både det om statliga jaktkortet och viltförvaltningen (t-test, $p < 0,05$). Detta stödjer resultaten från del 2, där vi kunde se en kunskapslucka kopplad till viltförvaltning bland personer som precis har skrivit jägarexamen. Kunskapsbristen återkommer även bland *före detta* jaktkortslösare. Våra resultat tyder på att personer som börjar jaga tillägnar sig kunskap genom att vara aktiva jägare; att sociala nätverk och egen förvärvad erfarenhet troligen är viktiga källor till kunskap. Detta är i linje med tidigare forskning. Dock verkar kunskaperna kring det statliga jaktkortet vara mer omfattande än kunskaperna kring viltförvaltning. Möjligen borde därför jägarexamenskurserna ägna mer tid till att etablera vad det statliga jaktkortet är och hur den svenska viltförvaltningen fungerar.

Vem löser statligt jaktkort?

Baserat på den insamlade informationen i del 3 byggde vi en förklarande statistisk modell för att fastställa vilka faktorer som kan förklara om personer väljer att fortsätta lösa jaktkort eller inte. Modellen beräknar relativa odds för att en person ska vara en viss typ av jaktkortslösare. Alla effekter jämförs med en typisk *nuvarande* jaktkortslösare. En siffra under 1 tolkas som en minskad sannolikhet att hamna i en viss kategori, medan en siffra över 1 ska tolkas som en ökad sannolikhet. Kön (där man = 1) har till exempel effektstyrkan 0,40 i relation till *potentiella* jaktkortslösare. Detta betyder det

är mindre än hälften så stor sannolikhet att en manlig lösare av det statliga jaktkortet är en *potentiell* jaktkortslösare snarare än en *nuvarande* jaktkortslösare (tabell 3).

Tabell 3. Regressionsmodell, jämförelse av olika typer av jaktkortslösare.

Variabler	Potentiella	Före detta	Återvändande
Boende på liten ort	0,64	1,03	0,88
Universitetsutbildning	1,32	1,52	1,46
Ålder	0,89*	1,02*	0,99
Kön (Man)	0,40*	0,42	0,67
Boende i varglän	1,28	1,99	1,26
Ålder jagade första gången	1,05*	1	0,99
Vänner och familj jagar	0,88	0,82	1,01
Någon i hushållet jagar	0,87	1,01	0,95
Positiv attityd till varg	1,08	1,16*	1,12*
Inte intresserad av att jaga	7,00	2,35	0,00
Intresserad av högviltsjakt	2,16	0,57	1,02
Vill behålla traditioner	0,50*	0,53*	0,66
Vill umgås med vänner	0,47	0,51	0,46
Hindras jaga av hälsa	1,00	1,00	1,00
Saknar jaktmark	1,00	1,00	1,00
Är inte med i något jaktlag	1,00	1,01*	1,00
Antal observationer	604		
Pseudo R2	0,205		

*Indikerar en statistiskt säkerställd effekt, $p > 0,05$.

Analysen bekräftar att *potentiella* jaktkortslösare är yngre, i högre grad kvinnor och mindre motiverade av traditioner än *nuvarande* jägare. *Potentiella* jaktkortslösare börjar även jaga senare i livet än *nuvarande* jägare. *Före detta* jaktkortslösare är äldre, mer positiva till varg, saknar i högre utsträckning jaktlag och är mindre motiverade till jakt av traditionella skäl. Slutligen var *återvändande* jägare även mer positiva till varg än *nuvarande* jägare.

Sammanfattning

- Vi visar på en omfattande skillnad mellan faktiskt jaktkortslösande, hämtat ur Jägarregistret, och de tillfrågades egna uppfattningar om när de har löst det statliga jaktkortet.
  - Av de *potentiella* jaktkortslösarna anser 59 procent att de löst statligt jaktkort under 2016–2017.
  - 64 procent av de *potentiella* jaktkortslösarna uppgav att de hade jagat under ett år då de inte löst det statliga jaktkortet.
  - 46 procent av de *före detta* jaktkortslösare svarade att de löst jaktkort under ett jaktår de inte gjort detta enligt Jägarregistret.
  - 17 procent av *före detta* jaktkortslösare hade jagat under ett år då de inte löst det statliga jaktkortet

- *Potentiella* och *före detta* jaktkortslösare hade mindre kännedom om både det statliga jaktkortet och viltförvaltning än de två andra grupperna. *Nuvarande* jaktkortslösare var dessutom den enda grupp som sannolikt besvarade frågan om när de löst det statliga jaktkortet korrekt.
- Vanliga resursbrister bakom utebliven jakt var arbete, brist på jaktmark och jakthund.
- *Före detta* jaktkortslösare hindrades även av sin hälsa i större utsträckning än de övriga grupperna.
- Inom varje grupp löste kvinnor statligt jaktkort i lägre grad än män under de fem jaktår som frågan behandlade.
- *Potentiella jaktkortslösare* bestod oftare av yngre, urbana och välutbildade personer än de andra urvalen. Denna grupp innehöll också den största andelen kvinnor.
- *Före detta* jaktkortslösare var äldre än de andra grupperna och skillnaden mellan grupperna *återvändande* och *nuvarande* var främst att de *nuvarande* jaktkortslösarna oftare var bosatta i rurala områden.
- Det som behöver utredas vidare är
  - varför *före detta* och *återvändande* jaktkortslösare är mer positiva till varg än *nuvarande* och *potentiella*?
  - varför *före detta* jaktkortslösare ser mindre positivt på jakt och jägare än övriga grupper? Kan ett förändrat synsätt på jakt vara en delorsak till att färre personer jagar och löser statligt jaktkort?

Slutsatser och diskussion

I rapporten undersöks varför antalet personer som löser jaktkort minskar över tid, samt om det skett en minskning av antalet personer i Sverige som ägnar sig åt jakt. I syfte att förstå och om möjligt förklara dessa förändringar över tid utgick vi från en rad faktorer som enligt tidigare forskning anses påverka om en person ägnar sig åt jakt eller inte. Dessa faktorer kan sammanfattas i fyra kategorier; demografisk utveckling, tillgång till resurser som vapen, jaktmark och jaktlag, institutionella faktorer och kognitiva faktorer (se figur 1).

Undersökningen visar att antalet lösta statliga jaktkort av boende i Sverige minskat från 277 720 (2006–2007) till 257 442 (2016–2017). Minskningen har tilltagit sedan jaktåret 2012–2013, undantaget Stockholms län, där antalet som löst det statliga jaktkortet ökat sedan 2006–2007. De senaste 10 åren har antalet personer som avlagt jägarexamen ökat från omkring 6 500 till cirka 10 000 under. De som löst jaktkort för första gången har i stort sett varit omkring 9 000 per jaktår under samma tidsperiod. 2006/2007 till 2016/2017 har årligen i genomsnitt 2 000 färre jägare löst jaktkort, detta trots att 9 600 personer löst jaktkort för första gången och 8 500 fullföljt jägarexamen med godkänt resultat. I viss mån balanseras minskningen av svenska jaktkortslösare av att antalet utländska jägare har blivit fler; från 24 428 personer år 2005–2006 till 29 177 personer år 2015–2016.

Varför slutar jägare att lösa statligt jaktkort?

Det minskade antalet lösta jaktkort bland boende i Sverige kan kopplas till demografiska trender; svenska jaktkortslösare blir allt äldre. Medelåldern bland *nuvarande* jaktkortslösare var 56 år och bland *före detta* jägare 60 år (figur 17). Medelåldern var även högre bland personer som inte avsåg jaga (figur 17). *Före detta* jaktkortslösare angav även i högre grad att deras hälsa hindrade dem från att jaga än övriga grupper (figur 23).

Vår undersökning bekräftar att nya demografiska grupper i allt högre grad intresserar sig för jakt, däribland kvinnor. Kvinnor jagar emellertid inte lika regelbundet som män vilket kan förklara variationer i jaktkortslösande över tid (Heberlein m fl 2008, Responsive Management 2016). Sannolikt går dessa demografiska faktorer att koppla till tillgången till olika former av jaktrelaterade resurser. Resultaten pekar till exempel på att en ökad grad av urbanisering har inneburit att fler saknar tillgång till resurser som exempelvis jaktmark, men även på naturliga kontaktytor till sociala nätverk, som till exempel jaktlag eller jagande vänner. Det varierar emellertid mellan olika grupper. *Nuvarande* jaktkortslösare var till exempel i högre utsträckning bosatta i rurala områden (figur 15) och uppfattade sig även ha bättre tillgång till resurser som jaktmark och jaktlag än andra grupper av jaktkortslösare (figurer 22–25). Det bekräftas också i våra intervjuer och i

brevundersökningen där *potentiella* jaktkortslösare anger att de har färre vänner som jagar än andra jaktkortslösare. I gruppen *nuvarande* jaktkortslösare var tillgången på geografiskt och socialt bundna resurser, som jaktmark och jaktlag, mer stabil.

Ytterligare en central resurs är mängden avskjutet klövvilt, vilket varierar med antalet sålda jaktkort till hela 80 procent. Det är alltså möjligt att den minskning av antalet lösta jaktkort vi ser idag helt enkelt är en återgång till ett ”normalläge”, som reaktion på krympande populationer av klövvilt. Det finns få tecken på attityd- och normförändringar bland olika grupper av jaktkortslösare och normen att lösa jaktkort är stark bland nyexaminerade jägare. Kunskapsnivåerna var emellertid genomgående lägre bland *potentiella* och *före detta* jaktkortslösare. Endast *nuvarande* jaktkortslösare verkar ha besvarat frågorna om tidigare lösande av det statliga jaktkortet på ett sätt som överensstämmer med befintliga registerdata.

Sammanfattningsvis pekar vår studie på att en kombination av faktorer, där demografi, tillgång till olika resurser som jaktmark, jaktlag men framförallt vilt i kombination med förändrade aviseringsrutiner av jaktkortet kan förklara varför man inte löser jaktkort. Det finns inget som tyder på att det skett någon större normförändring som resulterat i att personen som jagar slutar att lösa jaktkort i protest. Notera att när alla som skrev något prov för jägarexamen 2012–2013 också fick en avisering om att lösa det statliga jaktkortet – då ökade också antalet lösta jaktkort kraftigt. Det visar på vikten av att etablera normen att lösa jaktkort tidigt för nya jägare.

Hur troligt är det att personer utan statligt jaktkort ägnar sig åt jakt?

Vi har visat att även om färre personer löser jaktkort behöver det inte betyda att jakten har minskat i samma omfattning, eftersom det förekommer jakt utan att individer har löst det statliga jaktkortet. I vilken utsträckning detta är en medveten eller omedveten handling verkar bero på flera olika saker.

Vår undersökning tyder på att en i stort sett konstant mängd av dem som tar jägarexamen också löser statligt jaktkort – om det inte sker en riktad avisering till alla som tar jägarexamen. Normen att lösa jaktkort om man jagar är stark bland alla som skrivit jägarexamensprov. Den starka normen i kombination med att de nya som avlägger jägarexamen till stor del består av kvinnor, gör det även sannolikt att personer läser jägarexamen utan att ha avsikt att jaga, alternativt endast avser att jaga då och då, snarare än att dessa jagar utan jaktkort. Därmed finns det inga tecken på att jakt utan jaktkort ska ha ökat över tid.

Det finns däremot tecken på att jakt utan giltigt statligt jaktkort förekommer. Framförallt via diskrepansen mellan registeruppgifter inom de fyra urvalsgrupperna som analyseras i rapportens tredje del, och hur de tillfrågade

svarat på frågan om när de löst statligt jaktkort. Oavsett om detta beror på okunskap, att de lämnar felaktiga uppgifter eller glömska är det problematiskt. Med hjälp av information från del 3 och registerdata går det att uppskatta tänkbara effekter på jaktkortsförsäljningen. Jaktåret 2016–2017 fanns enligt Jägarregistret 254 285 *nuvarande* jaktkortslösare. 12 226 personer gick att kategorisera som *potentiella* jaktkortslösare, 11 205 som *före detta* och 886 som *återvändande* jaktkortslösare.

Om 17 procent av svenska, nu levande, *före detta* jaktkortslösare i Jägarregistret jagar utan att ha löst statligt jaktkort, skulle detta motsvara 1 874 ($11\,025 \times 0,17$) personer, det vill säga en intäktsförlust på cirka 562 000 ($1\,874 \times 300$) kronor. Om samtliga av de 46 procent *före detta* jaktkortslösare som ansåg sig ha betalt jaktkort under 2014–2015 även har jagat skulle detta omfatta 5 072 personer, motsvarande 1 521 000 kronor i förlorade intäkter.

Givet att de *återvändande* jaktkortslösare som ansåg sig ha betalat under 2014–2015 alla har jagat (63 procent) skulle det innebära ytterligare 558 personer eller 167 000 kronor i förlorade intäkter.

Potentiella jaktkortslösare som deltagit jakt ligger i intervallet 0 till 69 procent. Förutsatt att upp till 69 procent ($100 - 31$ procent, figur 18) av dessa verkligen deltagit i jakt de senaste åren utan jaktkort innebär det att upp till 8 436 personer (69 procent $\times$ 12 226) kanske borde löst statligt jaktkort. Det motsvarar 2 531 000 kronor i förlorade intäkter.

Givet dessa antaganden rör det sig om att 2 400 till 14 000 saknade jaktkort år 2016/2017. Det motsvarar 1–5 procent av antalet lösta statliga jaktkort under 2016–2017 och ett intäktsbortfall på mellan 700 000 kronor och 4 200 000 kronor.

Uppskattningen är dock mycket osäker. Antagandet att alla som tror sig ha löst statligt jaktkort faktiskt också har jagat är troligen en överskattning. Samtidigt är det förmodligen många individer som ägnat sig åt att jaga utan statligt jaktkort som inte är inkluderade i dessa siffror, eftersom de valt att inte svara eller inte finns med i jägarregistret, vilket innebär att dessa uppskattningar är för låga. Resultatet visar dock på att en betydande andel av de tillfrågade var övertygade om att de löst jaktkort under år de inte gjort detta. Det kan vara en bidragande orsak till att antalet sålda statliga jaktkort har minskat över tid.

Möjliga åtgärder

Sammantaget har kombinationen av demografiska förändringar med en åldrande befolkning och minskad tillgång på klövvilt bidragit till att antalet som löser statligt jaktkort minskat. En förbättring kan göras när det gäller praktisk information om vad det statliga jaktkortet är, hur det fungerar, betalas och vad intäkterna från dess försäljning används till.

Vi föreslår följande konkreta administrativa åtgärder

1. Utskick (avisering) till alla som tar något prov för jägarexamen varje år. Det etablerar normen att statligt jaktkort ska lösas.
2. Avisera alla som löst statligt jaktkort någon gång de tre senaste åren. Det förstärker ytterligare normen främst hos dem som inte jagar regelbundet.
3. Avisera alla som har licens för vapen med ändamål jakt var 5:e år, oavsett om de löst jaktkort tidigare. Det förstärker ytterligare normen för dem som jagar sporadiskt.
4. Utred om en årlig avgift till alla personer som har licens för vapen med ändamål jakt kan vara ett effektivare alternativ till dagens system.

Källförteckning

- Danell, K. och Bergström, R. 2010. Vilt, människa, samhälle. Stockholm, Liber.
- Decker, D. J., Provencher, R. W., and Browns, T. L. 1984. 'Antecedents to Hunting Participation, an Exploratory Study of the Social-psychological Determinants of Initiation, Continuation, and Desertion in Hunting.' Outdoor Recreation Research Unit, Department of Natural Resources, Cornell University: Ithaca, NY.
- Decker, D. J., Riley, S. J., & Siemer, W. F. (Eds.). (2012). Human dimensions of wildlife management. JHU Press.
- Ericsson, G., och Sandström, C. 2005. Delrapport om svenskars inställning till rovdjurspolitik och-förvaltning. FjällMistra Rapport nr 10 Förlag: FjällMistra.
- Ericsson, G., Bostedt, G., och Kindberg, J. 2008. Wolves as a symbol for people's willingness to pay for large carnivore conservation. *Society and Natural Resources*. 21:1–16.
- Eriksson, M. Changing Attitudes to Swedish Wolf Policy: wolf Return, Rural Areas, and Political Alienation. Avhandling. Umeå universitet, 2016.
- Finlands viltcentral. 2016. Jägarnas antal oföränderlig. <https://riista.fi/sv/jagarnas-antal-oforanderlig/>. (Hämtad 2017-08-07).
- Gadolin, M. 2017. Jägarna har flyttat till staden. *Svensk jakt*, nr 5.
- Hansen, H.P., Peterson, M.N., och Peterson, T.R. 2010. Results of the nordic hunting in society symposium. *Human Dimensions of Wildlife: An international journal*, 15, 301-302. DOI: 10.1080/10871201003786067.
- Hansen, H.P., Peterson, M.N., och Jensen, C. 2012. Demographic transition among hunters: A temporal analysis of hunter recruitment dedication and motives in Denmark. *Wildlife Research*, 39, 446–451. DOI: <http://dx.doi.org/10.1071/WR12028>.
- Heberlein, T. A. 2012. *Navigating Environmental Attitudes*. Oxford University Press
- Heberlein, T. A., och Ericsson, G. 2005. Ties to the countryside: accounting for urbanites attitudes toward hunting, wolves, and wildlife. *Human Dimensions of Wildlife*, 10(3), 213–227.
- Heberlein, T. A., och Ericsson, G. 2008. Public attitudes and the future of wolves *Canis lupus* in Sweden. *Wildlife Biology*, 14(3), 391–394.
- Heberlein, T. A., Ericsson, G., och Wollscheid, K. U. 2002. Correlates of hunting participation in Europe and North America. *Zeitschrift für Jagdwissenschaft*, 48(1), 320–326.

- Heberlein, T. A., Serup, B., & Ericsson, G. 2008. Female hunting participation in North America and Europe. *Human Dimensions of Wildlife*, 13(6), 443–458.
- Hela Hälsingland. 2015. Nya jägare får ingen chans. <http://www.hela-halsingland.se/halsingland/soderhamn/nya-jagare-far-ingen-chans> (Hämtad 2018-01-22).
- Kellert, S. R. 1997. *The value of life: Biological diversity and human society*. Island Press.
- Kellert, S. R. 2003. *Kinship to mastery: Biophilia in human evolution and development*. Island Press.
- Larson, L. R., Stedman, R. C., Decker, D. J., Siemer, W. F., och Baumer, M. S. 2014. Exploring the social habitat for hunting: Toward a comprehensive framework for understanding hunter recruitment and retention. *Human Dimensions of Wildlife*, 19(2), 105–122.
- Ljung, P. E., Riley, S. J., och Ericsson, G. 2015. Game meat consumption feeds urban support of traditional use of natural resources. *Society & Natural Resources*, 28(6), 657–669.
- Ljung, P. E., Riley, S. J., Heberlein, T. A., och Ericsson, G. 2012. Eat prey and love: Game meat consumption and attitudes toward hunting. *Wildlife Society Bulletin*, 36(4), 669–675.
- Massei, G., Kindberg, J., Licoppe, A., Gačić, D., Šprem, N., Kamler, J., ... och Cellina, S. 2015. Wild boar populations up, numbers of hunters down? A review of trends and implications for Europe. *Pest Management Science*, 71(4), 492–500
- Mattsson, L. 1989. *Viltets jaktvärde – En ekonomisk analys*. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för Skogsekonomi, Arbetsrapport 86.
- Mattsson, L, Boman, M., och Ericsson, G. 2007. *Jakten i Sverige – Ekonomiska värden och attityder jaktåret 2005/2006*. Publicerad på www.viltochfisk.se 29 november 2007.
- Nationella viltolycksrådet. 2017. www.viltolycka.se. (Hämtad 2018-01-22).
- Naturvårdsverket. 2017a. Om jaktkort och jägarexamen. <http://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Jakt/Om-jaktkort-och-jagarexamen/> (Hämtad 2017-08-07).
- Naturvårdsverket. 2017b. Forskning om vilt. www.naturvardsverket.se/viltforskning. (Hämtad 2018-01-22).
- Naturvårdsverket. 2018. Så används Viltvårdsfonden. <http://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Jakt/Sa-anvands-viltvardsfonden/> (Hämtad 2018-06-27).

Persson, R. 1984. Jaktrapporten. Forskningsprojekt SWED-HUNT. Lunds Universitet, Lund, Sweden.

Prop. 1985/86: 176. Förslag om ändring i vapenlagen.
<http://data.riksdagen.se/fil/5dea1625-a4d4-44ad-8220-53779ef8656c>
(Hämtad 2017-12-05).

Responsive Management. 2006. Nationwide Survey Shows Most Americans Support Hunting and Fishing. http://www.responsivemanagement.com/download/news/newsrsls_09_06.pdf(Hämtad 2017-11-08).

Ryan, E.L, och Shaw, B. 2011Improving hunter recruitment and retention. *Human Dimensions of Wildlife: An international journal*, 16:5, 311–317.

Sandström, C. och Ericsson, G. 2009. Om svenskars inställning till rovdjur- och rovdjurspolitik. RAPPORT 2009:1. Institutionen för vilt, fisk och miljö, SLU, Umeå.

Sandström, C., Ericsson, G., Dressel, S., Eriksson, M., och Kvastegård, E. 2014. Attityder till rovdjur och rovdjursförvaltning (No. 1).

SCB (2017).
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/loner-och-arbetskostnader/lonestrukturstatistik-hela-ekonomin/pong/tabell-och-diagram/genomsnittlig-manadslon-efter-sektor/> (Hämtad 2018-02-01).

SFS 1987:259. *Jaktlag*. Stockholm: Näringsdepartementet.

SFS 1987:905. *Jaktförordning*. Stockholm: Näringsdepartementet.

Statistikbanken (2017). <https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/saveelections.asp> (Hämtad 2017-11-27)

SFS 2012:153 *Lag om ändring i jaktlagen*. Stockholm: Sveriges Riksdag.

Skogen. 2016. En olöslig konflikt: Varg-älgjakt-skog.
<https://www.skogen.se/nyheter/en-oloslig-konflikt-vargalgjaktskog>. (Hämtad 2018-01-22).

Svensk jakt. 2015. Att fostra nya generationer jägare.
<https://svenskjakt.se/opinion/att-fostra-nya-generationer-jagare/> (Hämtad 2018-01-22).

Svensk jakt. 2017. Straffbart att jaga utan statligt jaktkort.
<https://svenskjakt.se/start/nyhet/straffbart-att-jaga-utan-statligt-jaktkort/>
(Hämtad 2018-01-22).

Törnström, D. 2011. Dansk jakt på uppgång. Jakt och jägare.
<https://www.jaktojagare.se/kategorier/aktuellt/dansk-jakt-pa-uppgang/>
(Hämtad 2017-11-08).

U.S. Fish and Wildlife Service. 2017. National Survey of Fishing, Hunting, and Wildlife-Associated Recreation. National Overview.

Viltdata. 2017. www.viltdata.se. (Hämtad 2018-01-22).

Widemo, F. (2014). Hur mycket vilt har vi egentligen? Svensk jakt. 7 augusti. <http://svenskjakt.se/start/nyhet/hur-mycket-vilt-har-vi-egentligen/> (Hämtad 2017-08-08).

Bilagor

Bilaga 1: Instruktion till provledare

Denna bilaga skickades ut i som en del i distributionen av frågeformuläret ("screeningen")

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för vilt, fisk och miljö

2017-04-05

Instruktion till provledare

Hej!

Mitt namn är [**] och jag arbetar som forskningsassistent i ett projekt som undersöker nyexaminerade jägares inställning till jakt, vilt och förvaltning. Detta forskningsprojekt är ett samarbete mellan Naturvårdsverket, SLU och Umeå Universitet.

Vi ber dig i egenskap av provledare att dela ut en kort undersökning till de som genomför teoretiskt prov för jägarexamen i samband med provtillfället. Det är viktigt att varje elev svarar på formuläret endast en gång. Vi ser gärna att du själv också besvarar ett fåtal frågor som finns på baksidan av detta papper. Var god följ denna instruktion:

- Dela ut 1 frågeformulär och 1 medgivandeblad per elev.
- Samla in alla besvarade undersökningsblad och medgivandeblad från provtillfället och lägg dem i det adresserade svarskuvertet.
- Fyll i tabell som finns på baksidan av detta blad.
- Lägg även detta undersökningsblad i svarskuvertet adresserat till SLU, Umeå och försegla det.
- Lägg kuvert på brevlåda **senast den 30 maj 2017.**

Har du frågor eller funderingar, var vänlig kontakta mig på:

Telefonnummer: [**]

E-post: [**]@slu.se

Tack för din medverkan!

Med vänlig hälsning

[**]

Bilaga 2: Frågeformulär ("Screening") och medgivande till lagring av personuppgifter

Hej!

Vi genomför en undersökning om personer som tar jägarexamen. Frågeformuläret är kort och vi uppskattar om du har möjlighet att besvara samtliga frågor. Dina svar kommer att avidentifieras. Undersökningen syftar till att få bättre kunskaper om på vilka grunder personer tar jägarexamen. När du är klar med svaren lämnar du ditt formulär till din provledare som kommer att sända formuläret till oss på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Denna undersökning är ett samarbete mellan Naturvårdsverket, SLU och Umeå universitet.

Tack för din medverkan!

Med vänliga hälsningar

Katarina Hansson, forskningsassistent

Ta ställning till följande påståenden genom att svara ja eller nej.

1. Jag har inte genomfört en kurs.	Ja ☐	Nej ☐
Om du svarat ja på ovanstående påstående, hoppa till fråga 11.		
2. Jag har genomfört en intensivkurs (1-3 dagar).	Ja ☐	Nej ☐
3. Jag har genomfört en kurs i normaltakt (ca 6-20 veckor).	Ja ☐	Nej ☐
4. I kursen ingick teoriutbildning.	Ja ☐	Nej ☐
5. I kursen ingick skytteutbildning.	Ja ☐	Nej ☐
6. Kursen anordnades av Studieförbundet.	Ja ☐	Nej ☐
7. Kursen anordnades av Studieförbundet Vuxenskolan	Ja ☐	Nej ☐
8. Om en annan aktör anordnade kursen, ange vilken:		
9. Min examen avser jakt på småvilt.	Ja ☐	Nej ☐
10. Min examen avser jakt på högvilt.	Ja ☐	Nej ☐
11. Jag har valt att ta jägarexamen för att jaga.	Ja ☐	Nej ☐
12. Jag har valt att ta jägarexamen på grund av mitt friluftsintrasse.	Ja ☐	Nej ☐
13. Jag har ett intresse för djur och natur.	Ja ☐	Nej ☐
14. Jag har valt att ta jägarexamen för att någon i min familj jagar.	Ja ☐	Nej ☐
15. Jag har valt att ta jägarexamen för att en eller flera vänner jagar.	Ja ☐	Nej ☐

VÄND SIDA

1

16. Någon av mina föräldrar jagade när jag växte upp. Ja Nej
17. Någon i mitt nuvarande hushåll jagar. Ja Nej
18. Jag har jagat de senaste 12 månaderna. Ja Nej
19. Jag har jagat någon gång. Ja Nej
20. Jag har någon gång löst det statliga jaktkortet. Ja Nej
21. Jag tänker jaga i år. Ja Nej
22. Jag tänker skaffa jaktvapen i år. Ja Nej
23. Jag tar jägarexamen för att få tillgång till vapen. Ja Nej
24. Jag har tillgång till jaktmark. Ja Nej
25. Det statliga jaktkortet finansierar forskning om vilt. Ja Nej
26. Det statliga jaktkortet finansierar viltförvaltningen. Ja Nej
27. Det statliga jaktkortet finansierar annan administration. Ja Nej
28. Jag anser att jägare bör vara en del av viltförvaltningen. Ja Nej
29. Jag ser mig själv som en del av viltförvaltningen. Ja Nej
30. Jag anser att nuvarande viltförvaltning fungerar bra. Ja Nej
31. Jag anser att finansieringen av viltförvaltningen är tillräcklig. Ja Nej
32. Jag anser att viltvården bör i huvudsak finansieras av jägarna. Ja Nej
33. Jag anser att viltvården bör i huvudsak finansieras av regeringen. Ja Nej
34. Jag anser att viltvården bör i huvudsak finansieras av markägarna. Ja Nej
35. Jag anser att viltvården ska i huvudsak finansieras av länsstyrelsen. Ja Nej
36. Jag anser att viltvården ska i huvudsak finansieras av jägarförbunden. Ja Nej
37. Om du anser att viltvården ska finansieras av en annan aktör, ange vilken: .....
38. Vilket år är du född? Jag är född ..... (Ange år)
39. Är du man eller kvinna? Man Kvinna
40. Vilket län bor du i? ..... (Ange län)
41. Bor du idag på en ort med fler än 10 000 invånare? Ja Nej
42. Vilket län avser du att jaga i? ..... (Ange län)
43. Kan du tänka dig att ställa upp på en intervju kring de frågor du svarat på? Ja Nej

Om du svarat ja på ovanstående fråga, gå vidare till sida 3.

Tack för dina svar!

Om du kan tänka dig att ställa upp på en intervju, lämna då namn, telefonnummer och e-postadress så återkommer vi till dig med en förfrågan att delta i en intervjustudie.

Namn:.....

Telefon:.....

E-post:.....

De kontaktuppgifter du lämnat används endast för att vi ska kunna kontakta dig för att boka tid för intervju med anledning av denna undersökning. Efter att du blivit kontaktad förstörs alla uppgifter som knyter dig som person till resultatet. Intervjuerna kommer endast att hanteras i avkodad form och kommer inte att kunna kopplas till dig. Undersökningen är ett samarbete mellan SLU, Umeå universitet och Naturvårdsverket, men enbart forskare vid Institutionen för vilt, fisk och miljö vid SLU kommer att behandla personuppgifterna du lämnar.

Personuppgiftsansvarig:

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

Org nr: 202100-2817

Box 7070, 750 07 Uppsala

Du har enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204) rätt att gratis, en gång per kalenderår, efter skriftligt undertecknad ansökan ställd till oss, få besked om vilka personuppgifter om dig som vi behandlar och hur vi behandlar dessa. Du har också rätt att enligt 28 § personuppgiftslagen begära rättelse i fråga om personuppgifter som vi behandlar om dig.

Om du vill begära rättelse i frågan om personuppgifter eller återkalla ditt samtycke till behandlingen, kontakta Katarina Hansson, katarina.hansson@slu.se eller 090-7868685.

Jag samtycker till att SLU behandlar personuppgifter om mig i enlighet med det ovanstående.

.....
Ort och datum

.....
Underskrift

Bilaga 3: Intervjuguide

Vägledde intervjuerna i rapportens andra del

Bakgrundsfrågor
Berätta om dig själv (yrken, vart de är ifrån, utbildning, vilket län de bor i)
Utbildningen
Skulle du kunna berätta om varför du har valt att ta jägarexamen?
Vilken typ av jägarexamensutbildning har du genomfört?
Vilken organisation höll i utbildningen?
(Om personen gått kurs): Hur kommer det sig att du tog den här kursen?
(Om personen ej gått kurs): Varför valde du att inte läsa en kurs?
Vad var det bästa med kursen?
Något du tyckte var särskilt intressant?
Varför gick du kursen/tog provet just nu?
(Om personen gått kurs): Vad kommer du ha mest nytta av från kursen?
(Om personen gått kurs): Under utbildningen, togs det upp vad det statliga jaktkortet är och vad det används till? Diskuterades det i gruppen? Vad sas?
Vad ser du fram emot mest efter kursen/provet?
Relation till jakt
Har du någon tidigare erfarenhet av att jaga?
Känner du någon som jagar? Vem?
Har någon lärt dig jaga?
Är jakt viktigt för dig? Varför?
Tillgång till jaktmark?
Planerar du att delta i jakt under kommande jaktår? (2017-2018)
Var/Vad avser du att jaga?
Varför tror du människor i allmänhet börjar jaga?
Förvaltningen
Vad betyder viltförvaltning för dig?
Vilt förvaltas av myndigheter så som NV och LST i samverkan med t.ex. markägare och jägare nationellt, regionalt och lokalt hur du tycker att viltförvaltningen fungerar?
Vad tycker du ska vara förvaltningens huvuduppgift?
Vilken är jägarnas roll i viltförvaltningen, är de delaktiga, hur och de vara det?
Hur bör förvaltningen av vilt finansieras? Varför? Av vem?
Hur ser du på din egen roll som jägare: Vill du bidra med något till förvaltningen?
Vad anser du att pengarna som betalas till det statliga jaktkortet skall användas till?
Det statliga jaktkortet används för att finansiera förvaltning, forskning och administration?
Avslutning
Idag ser vi en trend i Sverige där fler människor tar jägarexamen men färre jägare väljer att lösa det statliga jaktkortet. Vad tror du att detta beror på?
Vad hindrar människor från att jaga även om man har ett intresse för det?
Finns det behov av ytterligare kunskap om vad som krävs av jägare (i utbildningen)?

Bilaga 4: Registerdata

Underlag för rapportens första del

Tabell 1. Antal lösta statliga jaktkort, svenska jaktkortslösare. Från 1939–1940 till 2016–2017.

Jaktår	Antal lösta jaktkort	Jaktår	Antal lösta jaktkort
1939–1940	149 588	1978–1979	281 106
1940–1941	125 070	1979–1980	283 689
1941–1942	144 418	1980–1981	292 271
1942–1943	155 726	1981–1982	294 175
1943–1944	169 321	1982–1983	300 807
1944–1945	174 622	1983–1984	308 866
1945–1946	192 448	1984–1985	319 390
1946–1947	196 878	1985–1986	318 945
1947–1948	198 633	1986–1987	313 696
1948–1949	209 212	1987–1988	315 607
1949–1950	216 501	1988–1989	321 303
1950–1951	215 429	1989–1990	319 512
1951–1952	239 880	1990–1991	315 287
1952–1953	226 880	1991–1992	320 080
1953–1954	239 413	1992–1993	319 396
1954–1955	238 888	1993–1994	322 432
1955–1956	239 496	1994–1995	318 115
1956–1957	247 118	1995–1996	313 489
1957–1958	251 743	1996–1997	309 161
1958–1959	261 565	1997–1998	302 726
1959–1960	271 126	1998–1999	298 380
1960–1961	263 028	1999–2000	296 017
1961–1962	267 157	2000–2001	290 783
1962–1963	269 542	2001–2002	287 780
1963–1964	268 633	2002–2003	291 700
1964–1965	268 251	2003–2004	291 505
1965–1966	262 813	2004–2005	284 376
1966–1967	267 167	2005–2006	279 767
1967–1968	260 118	2006–2007	277 720
1968–1969	256 729	2007–2008	268 475
1969–1970	258 637	2008–2009	268 121
1970–1971	262 674	2009–2010	267 757
1971–1972	263 857	2010–2011	262 605
1972–1973	267 694	2011–2012	270 491
1973–1974	271 771	2012–2013	272 553
1974–1975	263 205	2013–2014	265 274
1975–1976	275 240	2014–2015	261 913
1976–1977	272 903	2015–2016	257 442
1977–1978	276 352	2016–2017	254 285

Källa: Jägarregistret. Notering: 2002 tog Naturvårdsverket över hanteringen av Jägarregistret från Svenska Jägareförbundet.

Tabell 2. Antal lösta statliga jaktkort, svenska jaktkortslösare boende i Sverige. Per län från jaktåret 2006–2007 till jaktåret 2015–2016.

Län	2006– 2007	2007– 2008	2008– 2009	2009– 2010	2010– 2011	2011– 2012	2012– 2013	2013– 2014	2014– 2015	2015– 2016
Blekinge	5 070	4 905	4 856	4 877	4 815	4 893	4 957	4 837	4 760	4 676
Dalarna	16 273	15 716	15 616	15 465	15 088	15 277	15 154	14 735	14 541	14 306
Gävleborg	13 099	12 607	12 481	12 373	12 090	12 302	12 240	11 842	11 713	11 507
Gotland	1 835	1 799	1 795	1 755	1 696	1 798	1 796	1 750	1 742	1 754
Halland	8 802	8 556	8 553	8 609	8 526	8 736	8 862	8 560	8 479	8 285
Jämtland	12 689	12 398	12 364	12 326	12 252	12 525	12 472	12 203	12 085	11 969
Jönköping	13 087	12 755	12 718	12 733	12 554	12 922	12 976	12 685	12 511	12 359
Kalmar	10 474	10 111	10 125	10 139	9 954	10 230	10 322	10 108	9 930	9 722
Kronoberg	8 449	8 184	8 192	8 258	8 164	8 419	8 448	8 273	8 142	7 986
Norrbottnen	21 491	21 089	20 997	20 979	20 810	21 682	21 687	21 238	21 022	20 707
Örebro	8 297	7 953	7 867	7 779	7 591	7 759	7 838	7 579	7 505	7 273
Östergötland	11 113	10 715	10 714	10 720	10 496	10 863	11 064	10 762	10 581	10 441
Skåne	20 159	19 510	19 488	19 471	18 976	19 702	20 029	19 552	19 241	19 007
Södermanland	6 972	6 772	6 743	6 679	6 407	6 613	6 717	6 519	6 431	6 283
Stockholm	21 457	20 723	21 136	21 494	21 033	22 580	23 635	22 904	22 959	23 024
Uppsala	9 449	9 146	9 229	9 203	8 924	9 198	9 303	9 028	8 865	8 704
Värmland	15 040	14 275	14 226	14 089	13 793	14 040	13 958	13 604	13 309	12 713
Västerbotten	19 190	18 784	18 716	18 701	18 474	18 901	18 749	18 367	18 055	17 732
Västernorrland	12 762	12 405	12 341	12 236	12 112	12 276	12 206	11 894	11 534	11 313
Västmanland	5 754	5 485	5 417	5 401	5 267	5 396	5 381	5 249	5 227	5 137
Västra Götaland	35 380	33 903	33 980	34 014	33 237	34 195	34 587	33 420	32 997	32 317

Källa: Jägarregistret. Notering: 2002 tog Naturvårdsverket över hanteringen av Jägarregistret från Svenska Jägareförbundet.

Tabell 3. Antal utländska jaktkortslösare från jaktåret 2005–2006 till jaktåret 2015–2016.

Jaktår	Antal utländska jaktkortslösare
2005–2006	24 428
2006–2007	20 702
2007–2008	21 380
2008–2009	22 804
2009–2010	23 061
2010–2011	28 230
2011–2012	25 966
2012–2013	27 047
2013–2014	28 572
2014–2015	28 445
2015–2016	29 177

Källa: Jägarregistret. Notering: 2002 tog Naturvårdsverket över hanteringen av Jägarregistret från Svenska Jägareförbundet.

Tabell 4. Antal nya unika vapenlicenshavare 1979–2016.

Jaktår	Vapenlicenshavare	Jaktår	Vapenlicenshavare
1979–1980	21 861	1998–1999	7 929
1980–1981	18 328	1999–2000	7 919
1981–1982	18 699	2000–2001	7 655
1982–1983	19 086	2001–2002	7 863
1983–1984	28 623	2002–2003	8 635
1984–1985	14 429	2003–2004	8 412
1985–1986	7 991	2004–2005	8 037
1986–1987	9 149	2005–2006	8 839
1987–1988	10 024	2006–2007	7 491
1988–1989	11 728	2007–2008	7 833
1989–1990	12 722	2008–2009	8 369
1990–1991	15 238	2009–2010	8 302
1991–1992	13 980	2010–2011	8 457
1992–1993	13 296	2011–2012	9 210
1993–1994	11 898	2012–2013	8 995
1994–1995	10 386	2013–2014	12 197
1995–1996	9 304	2014–2015	12 848
1996–1997	8 657	2015–2016	12 517
1997–1998	8 451		

Källa: Rikspolisstyrelsen.

Tabell 5. Avskjutet klövvilt per art och jaktår, från 1940 till 2016.

Jaktår	Dovhjort	Kronhjort	Rådjur	Vildsvin	Älg	Total
1939–1940	500	30	9 000	0	8 916	18 446
1940–1941	270	30	10 000	0	8 725	19 025
1941–1942	300	30	12 500	0	13 402	26 232
1942–1943	200	15	11 000	0	12 568	23 783
1943–1944	200	10	11 200	0	12 201	23 611
1944–1945	200	15	11 100	0	9 796	21 111
1945–1946	190	20	12 500	0	11 318	24 028
1946–1947	200	20	13 300	0	11 452	24 972
1947–1948	270	20	15 000	0	12 937	28 227
1948–1949	280	20	16 000	0	15 143	31 443
1949–1950	380	30	17 000	0	15 435	32 845
1950–1951	420	30	18 500	0	16 896	35 846
1951–1952	500	53	18 000	0	18 641	37 194
1952–1953	800	33	22 600	0	23 423	46 856
1953–1954	850	30	24 000	0	26 015	50 895
1954–1955	1 000	52	26 000	0	25 166	52 218
1955–1956	1 000	45	26 500	0	24 616	52 161
1956–1957	1 100	45	29 000	0	27 760	57 905
1957–1958	1 100	60	32 000	0	28 742	61 902
1958–1959	1 250	60	33 000	0	30 888	65 198
1959–1960	1 300	48	36 400	0	32 559	70 307
1960–1961	1 230	62	38 389	0	32 680	72 361
1961–1962	1 326	43	42 582	0	32 826	76 777
1962–1963	1 856	36	44 387	0	31 795	78 074
1963–1964	1 097	33	46 775	0	31 600	79 505
1964–1965	1 162	47	48 594	0	30 794	80 597

1965–1966	1 217	51	43 000	0	31 179	75 447
1966–1967	1 121	77	35 740	0	29 991	66 929
1967–1968	1 223	76	41 481	0	31 471	74 251
1968–1969	1 103	87	44 380	0	31 953	77 523
1969–1970	1 105	105	46 013	0	33 968	81 191
1970–1971	1 170	84	43 671	0	35 836	80 761
1971–1972	1 178	120	47 508	0	37 274	86 080
1972–1973	1 133	78	46 365	0	39 158	86 734
1973–1974	1 291	135	55 991	0	42 051	99 468
1974–1975	1 288	120	60 892	0	47 049	109 349
1975–1976	1 520	138	61 349	0	51 544	114 551
1976–1977	1 870	207	70 353	0	57 634	130 064
1977–1978	2 250	218	66 916	0	70 213	139 597
1978–1979	2 431	230	66 000	0	94 203	162 864
1979–1980	2 403	228	78 530	0	116 568	197 729
1980–1981	1 902	300	86 740	0	132 689	221 631
1981–1982	2 179	365	94 500	0	151 819	248 863
1982–1983	1 930	400	98 980	0	174 741	276 051
1983–1984	2 100	472	110 110	0	168 371	281 053
1984–1985	3 076	549	124 193	0	143 775	271 593
1985–1986	2 849	576	110 048	0	128 014	241 487
1986–1987	2 512	577	116 100	0	122 246	241 435
1987–1988	2 410	564	141 180	0	128 597	272 751
1988–1989	2 405	474	187 400	0	134 947	325 226
1989–1990	3 129	604	227 300	0	136 598	367 631
1990–1991	3 516	702	312 700	334	129 597	446 849
1991–1992	2 198	566	342 500	581	113 745	459 590
1992–1993	2 462	697	372 050	639	99 372	475 220
1993–1994	2 638	629	382 000	1 565	94 240	481 072
1994–1995	410	793	288 500	1 644	88 482	379 829
1995–1996	5 000	807	256 000	1 500	91 140	354 447
1996–1997	11 400	1 400	265 100	3 700	91 079	372 679
1997–1998	7 700	1 700	211 200	3 000	94 381	317 981
1998–1999	9 694	1 513	218 896	3 991	101 930	336 024
1999–2000	11 176	1 428	189 508	4 188	107 497	313 797
2000–2001	3 353	1 405	169 621	4 713	108 688	287 780
2001–2002	9 641	1 756	152 258	10 511	105 087	279 253
2002–2003	9 700	1 426	164 004	10 718	102 853	288 701
2003–2004	13 758	2 339	170 861	16 990	103 185	307 133
2004–2005	16 791	2 815	147 439	18 763	96 563	282 371
2005–2006	16 626	2 955	129 700	23 964	90 814	264 059
2006–2007	14 302	2 833	103 238	20 424	82 370	223 167
2007–2008	18 624	3 426	119 003	32 748	80 974	254 775
2008–2009	20 475	2 945	137 574	49 414	83 554	293 962
2009–2010	16 723	4 479	114 713	65 868	88 015	289 798
2010–2011	21 359	5 822	80 398	58 527	92 132	258 238
2011–2012	24 273	5 953	94 728	54 930	99 492	279 376
2012–2013	31 044	6 002	96 383	97 293	96 134	326 856
2013–2014	36 798	7 160	106 402	83 878	95 077	329 315
2014–2015	30 382	7 751	106 024	89 642	87 084	320 883
2015–2016	38 860	8 222	104 420	97 626	82 984	332 112

Källa: Viltdata 2017. Tillgänglig: www.viltdata.se.

Tabell 6. Uppskattat antal vargar i Sverige., från 1990 till 2015.

År	Antal vargar
1995	40
2000	70
2001	91
2004	64
2008	173
2009	207
2010	243
2011	246
2012	250
2013	300
2014	370
2015	415
2016	340

Källor: **Aronson, Å., H. Sand 2004.** Om vargens utveckling i Skandinavien under de senaste 30 åren. Skogsvilt 3: 47–53.: **Naturvårdsverket 2016.** Rovdjursinventering varg. Tillgänglig: <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8764-7.pdf?pid=18382>: **Wabakken, P., L. Svensson, E. Maartmann, M. Åkesson, Ø. Flagstad. 2016.** Bestandsövervakning av ulv vintern 2015–2016.

Tabell 7. Antal personer som, löste det statliga jaktkortet för första gången och antalet som fullföljt jägarexamen. Från 2006 till 2017.

Jaktår	Antal förstagångslösare	Antal fullföljda jägarexamen
2006–2007	Ej tillgängligt.	5 945
2007–2008	8 577	6 365
2008–2009	8 644	6 960
2009–2010	8 860	7 350
2010–2011	8 940	7 624
2011–2012	11 738	8 459
2012–2013	11 354	8 946
2013–2014	9 050	9 722
2014–2015	9 664	10 198
2015–2016	9 921	10 294
2016–2017	9 734	9 344

Källa: Jägarregistret.

Tabell 8. Medelålder, Sveriges befolkning, jaktkortslösare och nya vapenlicenshavare, med syfte jakt. Från 2006 till 2016

Jaktår	Medelålder		
	Sveriges befolkning	Jaktkortslösare	Nya vapenlicenshavare
2006–2007	41.0	51.4	33.6
2007–2008	41.0	51.7	33.2
2008–2009	41.0	52.0	33.3
2009–2010	41.1	52.2	33.3
2010–2011	41.1	52.4	33.3
2011–2012	41.2	52.4	33.5
2012–2013	41.2	52.4	33.2
2013–2014	41.2	52.5	34.1
2014–2015	41.2	52.6	34.7
2015–2016	41.2	52.7	35.3

Källor: SCB. Tillgänglig: www.scb.se, Jägarregistret, Rikspolisstyrelsen.

Tabell 9. Intresse för skog, vilt och natur bland den svenska allmänheten. Från 2004 till 2014.

Variabel	Kodning	År					Totalt antal svar
			1	2	3	4	
Är ditt intresse för skog och mark beroende av att det finns vilt där?	1 = Mycket intresserad 2 = Ganska intresserad 3 = Inte speciellt intresserad 4 = Ointresserad	2004	94	221	179	57	551
		2008	139	264	211	66	680
		2009	103	188	142	53	486
		2010	95	227	179	87	588
		2011	245	453	391	118	1 207
		2012	88	195	184	70	537
		2014	67	152	130	45	394
Hur intresserad är du av att vara i skog och mark?	1 = I mycket hög grad 2 = I ganska hög grad 3 = I ganska låg grad 4 = Inte alls	2004	173	303	67	8	551
		2008	252	302	117	9	680
		2009	175	238	68	5	486
		2010	187	287	103	11	588
		2011	446	553	190	17	1 206
		2012	198	256	82	2	538
		2014	145	182	61	6	394
Tycker du att det är viktigt att det finns vilt där du bor?	1 = Mycket viktigt 2 = Ganska viktigt 3 = Inte speciellt viktigt 4 = Oviktigt	2004	198	197	123	33	551
		2008	239	250	156	34	679
		2009	179	187	100	20	486
		2010	199	211	139	38	587
		2011	452	438	264	52	1 206
		2012	184	198	130	26	538
		2014	147	146	83	17	393

Källa: SLUs brevundersökningar.

Tabell 10. Jakterfarenhet och jaktanknytning bland den svenska allmänheten. Från 2004 till 2014.

Variabel	År	Ja	Nej	Totalt antal svar
Är det någon i ditt nuvarande hushåll som jagar?	2004	497	57	554
	2008	579	95	674
	2009	421	61	482
	2010	499	88	587
	2011	1 032	164	1 196
	2012	435	95	530
	2014	339	51	390
Har du jagat de senaste 12 månaderna?	2008	635	41	676
	2009	451	31	482
	2010	544	42	586
	2011	1 118	77	1 195
	2012	487	44	531
	2014	354	35	389
Har du löst det statliga jaktkortet för innevarande jaktår?	2004	358	31	389
	2009	436	32	468
	2014	472	25	497
Har du någon del av jägarexamen?	2004	336	52	388
	2008	620	56	676
	2009	426	56	482
	2010	522	65	587
	2011	1 085	109	1 194
	2012	465	66	531
	2014	336	52	388
Har du någon gång jagat?	2008	568	107	675
	2009	381	101	482
	2010	463	122	585
	2011	983	213	1 196
	2012	430	100	530
	2014	315	76	391

Källa: SLUs brevundersökningar.

Bilaga 5: Insamlat data, frågeformulär (screening)

Underlag för rapportens andra del

Tabell 10. Översikt av inkomna svar. Del 1.

Fråga	Nej	Ja	Inget svar	Totalt antal formulär
Jag har inte genomfört en kurs.	756	101	12	869
Jag har genomfört en intensivkurs (1–3 dagar).	518	166	185	869
Jag har genomfört en kurs i normaltakt (ca 6–20 veckor).	169	552	148	869
I kursen ingick teoriutbildning.	9	743	117	869
I kursen ingick skytteutbildning.	127	616	126	869
Kursen anordnades av Studieförbundet.	330	378	161	869
Kursen anordnades av Studieförbundet Vuxenskolan.	526	123	220	869
Om en annan aktör anordnade kursen, ange vilken:[Fritext].	0	629	240	869
Min examen avser jakt på småvilt.	58	784	27	869
Min examen avser jakt på högvilt.	43	800	26	869
Jag har valt att ta jägarexamen för att jaga. A	35	827	7	869
Jag har valt att ta jägarexamen på grund av mitt friluftsinträsse.	122	734	13	869
Jag har ett intresse för djur och natur.	14	849	6	869
Jag har valt att ta jägarexamen för att någon i min familj jagar.	419	434	16	869
Jag har valt att ta jägarexamen för att en eller flera vänner jagar.	364	490	15	869
Någon av mina föräldrar jagade när jag växte upp.	493	367	9	869
Någon i mitt nuvarande hushåll jagar.	592	269	8	869
Jag har jagat de senaste 12 månaderna.	638	222	9	869
Jag har jagat någon gång.	412	447	10	869
Jag har någon gång löst det statliga jaktkortet.	778	76	15	869
Jag tänker jaga i år.	127	727	15	869
Jag tänker skaffa jaktvapen i år.	211	640	18	869
Jag tar jägarexamen för att få tillgång till vapen.	460	387	22	869
Jag har tillgång till jaktmark.	261	592	16	869
Det statliga jaktkortet finansierar forskning om vilt.	56	766	47	869
Det statliga jaktkortet finansierar viltförvaltningen.	155	638	76	869
Det statliga jaktkortet finansierar annan administration.	260	506	103	869
Jag anser att jägare bör vara en del av viltförvaltningen.	37	784	48	869
Jag ser mig själv som en del av viltförvaltningen.	171	643	55	869
Jag anser att nuvarande viltförvaltning fungerar bra.	88	650	131	869
Jag anser att finansieringen av viltförvaltningen är tillräcklig.	266	455	148	869
Jag anser att viltvården bör i huvudsak finansieras av jägarna.	396	390	83	869
Jag anser att viltvården bör i huvudsak finansieras av Regeringen.	335	444	90	869
Jag anser att viltvården bör i huvudsak finansieras av markägarna.	475	298	96	869

Fråga	Nej	Ja	Inget svar	Totalt antal formulär	
Jag anser att viltvården ska i huvudsak finansieras av länsstyrelsen.	395	376	98	869	
Jag anser att viltvården ska i huvudsak finansieras av jägarförbunden.	451	316	102	869	
Om du anser att viltvården ska finansieras av en annan aktör, ange vilken: [Fritext]	0	38	831	869	
Är du man eller kvinna?	218	633	18	869	
Bor du idag på en ort med fler än 10 000 invånare?	299	537	33	869	
Kan du tänka dig att ställa upp på en intervju kring de frågor du svarat på?	717	128	24	869	
Vilket år är du född?	Medelvärde 1 983,3	Standardavvikelse 14,1	Minimum 1 924	Maximum 2 004	Totalt antal svar 843

Källa: frågeformulär ("screening").

Tabell 11. Översikt av inkomna svar, frågeformulär ("screening").

Svar	Antal svar: "Vilket län bor du i?"	Antal svar: "Vilket län avser du jaga i?"	Totalt antal formulär
Inget	61	2	869
Flera	19	11	869
Alla	8	8	869
Utomlands	9	4	869
Vet ej	29	17	869
Blekinge	5	8	869
Dalarna	37	63	869
Gotland	22	14	869
Gävleborg	42	36	869
Halland	25	6	869
Jämtland	59	36	869
Jönköping	12	25	869
Kalmar	28	40	869
Kronoberg	28	22	869
Norrbottn	9	57	869
Skåne	23	12	869
Stockholm	46	6	869
Södermanland	51	30	869
Uppsala	11	31	869
Värmland	133	7	869
Västerbotten	16	28	869
Västernorrland	22	46	869
Västmanland	869	30	869
Västra Götaland	133	14	869
Örebro	16	146	869
Östergötland	22	18	869

Källa: frågeformulär ("screening").

Bilaga 6: Insamlat data, brevundersökning

Underlag för rapportens tredje del

Tabell 12. Antal svarande per urvalsgrupp.

Svar	Urvalsstorlek	Totalt antal svar
Potentiella jaktkortslösare	500	215
Före detta jaktkortslösare	500	183
Återkommande jaktkortslösare	500	259
Nuvarande jaktkortslösare	500	291
Totalt	2 000	948

Källa: Brevundersökning.

Tabell 13. Demografi bland jaktkortslösare.

Kodning	Potentiella jaktkortslösare		Före detta jaktkortslösare		Återkommande jaktkortslösare		Nuvarande jaktkortslösare	
	Antal	Total	Antal	Total	Antal	Total	Antal	Total
Över 65år	11	215	61	259	61	259	99	291
Manliga svarande	17	215	181	259	181	259	257	291
Boende på ort med mindre än 10 000 inv.	108	208	153	251	153	251	205	284
Högskole / universitetsutbildning	93	207	109	252	109	252	75	286

Källa: Brevundersökning.

Tabell 14. Erfarenhet och intresse av jakt och jaktkortslösande.

Fråga	Nya jaktkortslösare		Före detta jaktkortslösare		Återkommande jaktkortslösare		Nuvarande jaktkortslösare	
	Antal	Total	Antal	Total	Antal	Total	Antal	Total
Har du jagat de senaste 12 månaderna?	135	210	30	177	207	242	249	271
Tänker du jaga året som kommer?	165	211	64	176	227	250	273	289
Vad är du främst intresserad av att jaga?								
		96	101	174	148	246	175	282
Småvilt		171	209	174	198	246	244	282
Högvilt		20	209	174	26	246	40	282
Rovdjur		13	209	174	0	246	2	282
Jag är inte intresserad av att jaga		17	215	183	181	259	257	291
Vilket eller vilka jaktår har du löst det statliga jaktkortet? Med det statliga jaktkortet menar vi den årliga viltvårdsavgiften på 300 kr. Sätt flera kryss om det behövs.		40	215	183	182	259	261	291
2012-2013		103	215	183	164	259	269	291
2013-2014		122	215	183	192	259	277	291
2014-2015		126	215	183	226	259	279	291
2015-2016		67	215	183	4	259	5	291
2016-2017								
Inget av dessa år								
Ungefär hur gammal var du första gången du var med på en jakt?		Medelvärde 18,7		Medelvärde 21,4		Medelvärde 17,0		Medelvärde 16,4

Källa: Brevundersökning.

Tabell 15. Erfarenhet och intresse av jakt och jaktkortslösande.

Fråga	Potentiella jaktkortslösare		Före detta jaktkortslösare		Återkommande jaktkortslösare		Nuvarande jaktkortslösare	
	Antal	Total	Antal	Total	Antal	Total	Antal	Total
Resultatet av älgobsen skickas normalt till Länsstyrelsen	13	215	9	183	19	259	30	291
Polisen genomför eftersök av trafikskadat viit	148	215	108	183	193	259	230	291
Rennärningen finns representerad i alla viltförvaltningsdelegationer	52	215	34	183	68	259	65	291
Det är Naturvårdsverket som beslutar om tilldelning av älg	85	215	81	183	142	259	191	291
Småviltsjakt på statens mark är alltid tillåten för utländska jägare	111	215	93	183	154	259	177	291
För alla former av jakt i Sverige krävs ett statligt jaktkort	166	215	161	183	237	259	274	291
Det statliga jaktkortet hanteras av Naturvårdsverket	157	215	149	183	233	259	259	291
Det statliga jaktkortet finansierar viltforskning	165	215	122	183	220	259	254	291
Det är tillåtet att jaga på egen mark utan jaktkort	146	215	141	183	223	259	249	291
Naturvårdsverket bestämmer hur pengar från försäljningen av det statliga jaktkortet fördelas	94	215	76	183	128	259	153	291

Källa: Brevundersökning.

Tabell 16. Fråga: " Varför ville du ta jägarexamen? Jag tog jägarexamen för att... Markera hur väl varje påstående stämmer överens med din personliga åsikt."

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Vet inte	Instämmer delvis	Instämmer helt	Tar helt avstånd
Potentiella jaktkortslösare						
lära mig mer om djur	15	25	25	419	356	840
lära mig mer om natur	14	34	36	420	334	838
lära mig mer om jakt	6	11	18	219	586	840
lära mig mer om skytte	19	22	40	305	451	837
upprätthålla en viktig tradition	128	80	131	312	182	833
umgås med vänner	72	57	105	370	231	835
spenderar tid med min partner	414	94	185	99	34	826
få jaga	28	19	22	225	546	840
få vapenlicens	61	51	57	249	421	839
annan anledning:	30	2	104	11	65	212
Före detta jaktkortslösare						
lära mig mer om djur	15	25	25	419	356	840
lära mig mer om natur	14	34	36	420	334	838
lära mig mer om jakt	6	11	18	219	586	840
lära mig mer om skytte	19	22	40	305	451	837
upprätthålla en viktig tradition	128	80	131	312	182	833
umgås med vänner	72	57	105	370	231	835
spenderar tid med min partner	414	94	185	99	34	826
få jaga	28	19	22	225	546	840
få vapenlicens	61	51	57	249	421	839
annan anledning:	30	2	104	11	65	212
Återkommande jaktkortslösare						
lära mig mer om djur	15	25	25	419	356	840
Tabell 16 fortsättning.						
lära mig mer om natur	14	34	36	420	334	838
lära mig mer om jakt	6	11	18	219	586	840
lära mig mer om skytte	19	22	40	305	451	837
upprätthålla en viktig tradition	128	80	131	312	182	833
umgås med vänner	72	57	105	370	231	835
spenderar tid med min partner	414	94	185	99	34	826
få jaga	28	19	22	225	546	840
få vapenlicens	61	51	57	249	421	839
annan anledning:	30	2	104	11	65	212

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Vet inte	Instämmer delvis	Instämmer helt	Tar helt avstånd
Nuvarande jaktkortslösare						
lära mig mer om djur	15	25	25	419	356	840
lära mig mer om natur	14	34	36	420	334	838
lära mig mer om jakt	6	11	18	219	586	840
lära mig mer om skytte	19	22	40	305	451	837
upprätthålla en viktig tradition	128	80	131	312	182	833
umgås med vänner	72	57	105	370	231	835
spendera tid med min partner	414	94	185	99	34	826
få jaga	28	19	22	225	546	840
få vapenlicens	61	51	57	249	421	839
annan anledning:	30	2	104	11	65	212

Källa: Brevundersökning.

Tabell 17. Fråga: "I vilken utsträckning får följande dig att vilja jaga?"

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Vet inte	Instämmer delvis	Instämmer helt
Potentiella jaktkortslösare					
För att se vilda djur	18	30	22	360	474
För att uppleva naturen	6	5	10	246	636
För att få erfarenhet av skytte	89	138	86	401	184
För att upprätthålla en viktig tradition	120	120	136	344	183
För att umgås med vänner	43	50	54	452	301
För att spendera tid med min partner	498	103	159	90	37
För att få tillgång till viltkött	37	49	33	452	334
För att det är spännande	19	24	31	380	449
För att koppla av	24	15	29	342	497
Annan anledning:	8	0	56	5	30
Före detta jaktkortslösare					
För att se vilda djur	18	30	22	360	474
För att uppleva naturen	6	5	10	246	636
För att få erfarenhet av skytte	89	138	86	401	184
För att upprätthålla en viktig tradition	120	120	136	344	183
För att umgås med vänner	43	50	54	452	301
För att spendera tid med min partner	498	103	159	90	37
För att få tillgång till viltkött	37	49	33	452	334
För att det är spännande	19	24	31	380	449
För att koppla av	24	15	29	342	497
Annan anledning:	8	0	56	5	30
Återkommande jaktkortslösare					
För att se vilda djur	18	30	22	360	474
För att uppleva naturen	6	5	10	246	636
För att få erfarenhet av skytte	89	138	86	401	184
För att upprätthålla en viktig tradition	120	120	136	344	183
För att umgås med vänner	43	50	54	452	301
För att spendera tid med min partner	498	103	159	90	37
För att få tillgång till viltkött	37	49	33	452	334
För att det är spännande	19	24	31	380	449
För att koppla av	24	15	29	342	497
Annan anledning:	8	0	56	5	30
Nuvarande jaktkortslösare					
För att se vilda djur	18	30	22	360	474
För att uppleva naturen	6	5	10	246	636
För att få erfarenhet av skytte	89	138	86	401	184
För att upprätthålla en viktig tradition	120	120	136	344	183
För att umgås med vänner	43	50	54	452	301
För att spendera tid med min partner	498	103	159	90	37
För att få tillgång till viltkött	37	49	33	452	334
För att det är spännande	19	24	31	380	449
För att koppla av	24	15	29	342	497
Annan anledning:	8	0	56	5	30

Källa: Brevundersökning.

Tabell 18. Fråga: " I vilken utsträckning hindrar följande dig från att vilja jaga?"

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Vet inte	Instämmer delvis	Instämmer helt
Potentiella jaktkortslösare					
Andra fritidsintressen	197	119	81	379	128
Kostnader	318	195	83	255	61
Min hälsa	628	86	44	99	49
Har inte tillgång till jakthund	403	119	66	203	119
Saknar mark att jaga på	532	77	23	152	121
Har inte tillgång till vapen	752	46	21	41	41
Arbetet	374	102	48	268	108
Mina vänner jagar inte	526	150	71	129	26
Jag är inte med i något jaktlag	519	69	30	121	164
Före detta jaktkortslösare					
Andra fritidsintressen	197	119	81	379	128
Kostnader	318	195	83	255	61
Min hälsa	628	86	44	99	49
Har inte tillgång till jakthund	403	119	66	203	119
Saknar mark att jaga på	532	77	23	152	121
Har inte tillgång till vapen	752	46	21	41	41
Arbetet	374	102	48	268	108
Mina vänner jagar inte	526	150	71	129	26
Jag är inte med i något jaktlag	519	69	30	121	164
Återkommande jaktkortslösare					
Andra fritidsintressen	197	119	81	379	128
Kostnader	318	195	83	255	61
Min hälsa	628	86	44	99	49
Har inte tillgång till jakthund	403	119	66	203	119
Saknar mark att jaga på	532	77	23	152	121
Har inte tillgång till vapen	752	46	21	41	41
Arbetet	374	102	48	268	108
Mina vänner jagar inte	526	150	71	129	26
Jag är inte med i något jaktlag	519	69	30	121	164
Nuvarande jaktkortslösare					
Andra fritidsintressen	197	119	81	379	128
Kostnader	318	195	83	255	61
Min hälsa	628	86	44	99	49
Har inte tillgång till jakthund	403	119	66	203	119
Saknar mark att jaga på	532	77	23	152	121
Har inte tillgång till vapen	752	46	21	41	41
Arbetet	374	102	48	268	108
Mina vänner jagar inte	526	150	71	129	26
Jag är inte med i något jaktlag	519	69	30	121	164

Källa: Brevundersökning.

Tabell 19. Fråga: "Vilka viltarter finns där du bor?" Brevundersökning.

Art	Saknas helt	Sporadiskt, enstaka djur	Regelbunden förekomst	Vet inte	Totalt antal
Potentiella jaktkortslösare					
Älg	16	44	149	2	211
Rådjur	3	17	191	1	212
Vildsvin	59	48	98	6	211
Kronhjort	84	71	33	23	211
Dovhjort	86	66	33	26	211
Björn	133	34	32	12	211
Lodjur	54	96	44	17	211
Varg	83	91	25	10	209
Järv	122	35	8	45	210
Gäss	8	29	159	15	211
Tranor	18	53	122	19	212
Änder	4	18	181	9	212
Före detta jaktkortslösare					
Älg	10	34	133	1	178
Rådjur	1	15	163	0	179
Vildsvin	58	41	70	8	177
Kronhjort	72	67	23	15	177
Dovhjort	86	44	27	19	176
Björn	93	40	36	7	176
Lodjur	25	87	55	9	176
Varg	55	87	22	13	177
Järv	120	28	5	24	177
Gäss	7	33	136	3	179
Tranor	10	52	114	2	178
Änder	2	16	160	1	179
Återkommande jaktkortslösare					
Älg	11	42	193	2	248
Rådjur	2	24	222	0	248
Vildsvin	81	56	102	9	248
Kronhjort	108	97	23	19	247
Dovhjort	121	71	26	26	244
Björn	131	58	50	6	245
Lodjur	38	115	76	16	245
Varg	70	125	37	12	244
Järv	160	34	17	35	246
Gäss	10	38	191	7	246
Tranor	12	54	172	8	246
Änder	3	18	222	4	247

Art	Saknas helt	Sporadiskt, enstaka djur	Regelbunden förekomst	Vet inte	Totalt antal
Nuvarande jaktkortslösare					
Älg	9	40	239	0	288
Rådjur	0	22	267	0	289
Vildsvin	103	72	107	3	285
Kronhjort	112	117	46	11	286
Dovhjort	150	76	48	12	286
Björn	147	55	84	2	288
Lodjur	33	142	106	5	286
Varg	68	168	43	5	284
Järv	177	78	11	20	286
Gäss	4	57	221	6	288
Tranor	10	52	224	2	288
Änder	2	34	250	2	288

Källa: Brevundersökning.

Tabell 20. Attityder till varg.

	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd	Instämmer delvis	Instämmer helt	Tar helt avstånd	Tar delvis avstånd
Potentiella jaktkortslösare						
Jag kommer kanske aldrig att få se en vild varg, men det är viktigt för mig att veta att de finns i Sverige.	175	40	0	0	0	215
Jag tycker att det skulle vara en stor upplevelse att få höra en varg yla i det vilda.	0	47	31	60	70	208
Vargen symboliserar för mig naturens skönhet och storslagenhet.	0	75	35	67	30	207
På det hela taget bryr jag mig mycket om vargar.	0	64	69	58	15	206
Före detta jaktkortslösare						
Jag kommer kanske aldrig att få se en vild varg, men det är viktigt för mig att veta att de finns i Sverige.	76	107	0	0	0	183
Jag tycker att det skulle vara en stor upplevelse att få höra en varg yla i det vilda.	0	40	24	51	59	174
Vargen symboliserar för mig naturens skönhet och storslagenhet.	0	50	35	64	25	174
På det hela taget bryr jag mig mycket om vargar.	0	51	58	47	20	176
Återkommande jaktkortslösare						
Jag kommer kanske aldrig att få se en vild varg, men det är viktigt för mig att veta att de finns i Sverige.	77	182	0	0	0	259
Jag tycker att det skulle vara en stor upplevelse att få höra en varg yla i det vilda.	0	64	44	67	71	246
Vargen symboliserar för mig naturens skönhet och storslagenhet.	0	77	60	80	30	247
På det hela taget bryr jag mig mycket om vargar.	0	90	82	58	17	247
Nuvarande jaktkortslösare						
Jag kommer kanske aldrig att få se en vild varg, men det är viktigt för mig att veta att de finns i Sverige.	30	261	0	0	0	291
Jag tycker att det skulle vara en stor upplevelse att få höra en varg yla i det vilda.	0	115	44	68	52	279
Vargen symboliserar för mig naturens skönhet och storslagenhet.	0	120	77	66	16	279
På det hela taget bryr jag mig mycket om vargar.	0	111	93	52	21	277

Källa: Brevundersökning.

Tabell 21. Vänner och familj som jagar.

	Ingen	Ett fåtal av dem	Hälften	Mer än hälften	Så gott som alla
Potentiella jaktkortsövsare					
Hur stor del av din närmaste familj jagar?	72	95	21	9	12
Hur många av dina närmaste vänner jagar?	29	136	24	13	7
Före detta jaktkortsövsare					
Hur stor del av din närmaste familj jagar?	75	73	18	5	5
Hur många av dina närmaste vänner jagar?	10	107	37	19	4
Återkommande jaktkortsövsare					
Hur stor del av din närmaste familj jagar?	85	96	42	18	6
Hur många av dina närmaste vänner jagar?	8	133	63	32	11
Nuvarande jaktkortsövsare					
Hur stor del av din närmaste familj jagar?	94	103	57	17	11
Hur många av dina närmaste vänner jagar?	6	109	89	51	27

Källa: Brevundersökning.

Tabell 22. Geografisk fördelning av respondenter.

Län	Potentiella jaktkortslösare	Före detta jaktkortslösare	Återkommande jaktkortslösare	Nuvarande jaktkortslösare
Blekinge	4	5	4	4
Dalarna	9	12	11	16
Gotland	2	3	2	2
Gävleborg	10	5	15	12
Halland	6	5	3	12
Jämtland	5	8	9	15
Jönköping	12	7	13	18
Kalmar	4	4	9	10
Kronoberg	7	5	4	5
Norrbottn	11	9	26	23
Skåne	19	15	20	20
Stockholm	35	24	28	23
Södermanland	6	5	9	7
Uppsala	4	3	11	9
Värmland	12	13	14	18
Västerbotten	7	14	15	30
Västernorrland	9	8	12	14
Västmanland	3	3	8	8
Västra Götaland	29	27	30	34
Örebro	8	4	6	2
Östergötland	13	4	10	9
Totalt antal svar	215	183	259	291

Källa: Brevundersökning.

Bilaga 7: Omarbetning av data och faktoranalys

Faktoranalys används för att skapa skalor av frågor som mäter samma underliggande koncept. Skalornas interna konsistens kontrolleras med hjälp av Chronbachs alfa. Andel förklarad varians ($k > 1$) användes för att bestämma antalet faktorer. Faktörlösningarna korrelerades sedan med råsummor av de frågor som varje faktor baserades på och i samtliga fall var denna korrelation över 95 %. För jämförbarhet skalades sedan samtliga råsummor även om till 1–10. Följande 8 skalor används i denna rapport (de frågor skalorna baseras på presenteras inom parentes):

- Emotionell koppling till djur ("Min kärlek till djur är en av mina starkaste känslor", "djur har varit bland mitt livs känslomässigt största upplevelser", "jag har hållit sällskapsdjur mig lika kära som en annan människa" och "jag tycker att djur ska ha lagliga rättigheter").
- Praktiskt nyttjande av djur ("Generellt sett tycker jag allra bäst om djur som har något praktiskt värde", "Jag uppskattar allra mest uteaktiviteter med djur som har någon praktisk värde", "om älgstammen regleras noga, skiljer sig jakten på det årliga överskottet i princip inte mycket från att

plocka äpplen varje år”, ”en hund som är tränad för en uppgift t ex en vallhund eller en vakthund, är oftast ett lyckligare djur än ett som ägs för sällskaps skull”, ”jag tycker att kärlek är en känsla som man känner för andra människor, inte för djur”, ”jag anser mig vara en person som tycker om djur, men jag skulle inte säga att jag älskar dem”, ”jag ser inget större fel med att använda fällor för att fånga vilda djur”, ”om det finns tillräckligt gott om vilda minkar, ser jag ingen egentlig anledning till varför de inte ska kunna fångas för pälsens skull”).

- Negativ attityd till jägare (”Jägare struntar ofta i säkerhetsregler”, jägare är väl utbildade och följer jaktbestämmelserna (inverterad skala)”, ”jägare skadar ofta djur som sedan dör en långsam och smärtsam död”, ”de flesta jägare är väl förberedda innan de ger sig ut på jakt (inverterad skala)”, ”alla former av jakt för spänning och avkopplings skull är grymt mot djuren”, ”jakt bidrar till att upprätthålla balansen i naturen (inverterad skala)”, ”jag tycker inte om människor som jagar”).
- Positiv attityd till varg (”Jag kommer kanske aldrig att få se en vild varg, men det är viktigt för mig att veta att de finns i Sverige”, ”jag tycker att det skulle vara en stor upplevelse att få höra en varg yla i det vilda”, ”vargen symboliserar för mig naturens skönhet och storslagenhet” och ”på det hela taget bryr jag mig mycket om vargar”).
- Vänner och familj jagar(”Hur stor del av din närmaste familj jagar” och ”hur många av dina närmaste vänner jagar”).

Tre skalor mäter viltförekomst och är baserade på frågan ” Vilka viltarter finns där du bor”. Skalan som mäter förekomst av klövvilt är baserad på uppfattad förekomst av älg, rådjur, dovhjort, kronhjort, och vildsvin. Skalan som mäter förekomst av rovdjur är baserad på arterna björn järv, lo, kungsörn och varg. Slutligen är skalan som mäter förekomst av fågel baserad på svar relaterade till gäss, tranor och änder.

Viltvårdsavgiften

En studie av svenskarnas vilja att betala det statliga jaktkortet

Naturvårdsverket har under de senaste åren uppmärksammat att antalet personer som avlägger prov för jägarexamen ökar, samtidigt som det totala antalet som löser statligt jaktkort minskar.

I Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning finns målsättningar om att främja brukandet av vilt som resurs, bygga viltförvaltningen på kvalitetssäkrad kunskap och skapa en tydlig och förutsägbar viltförvaltning.

I linje med målsättningarna i strategin har SLU och Umeå universitet på uppdrag av Naturvårdsverket utrett orsaken till det minskande antalet lösta statliga jaktkort. I denna slutredovisning presenterar författarna sina slutsatser och rekommendationer.

RAPPORT 6853

NATURVÅRDSVERKET
ISBN 978-91-620-6853-0
ISSN 0282-7298

Rapporten uttrycker nödvändigtvis inte Naturvårdsverkets ställningstagande. Författaren svarar själv för innehållet och anges vid referens till rapporten.

UMEÅ
UNIVERSITET

